

ΙΟΥΝΙΟΣ 1874. — ΤΕΥΧΟΣ ΝΗ.

**Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΤΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ
ΚΑΙ Ο ΨΑΛΜΟΣ.**

Όταν Ἀλέξανδρος ὁ Αὐτ., αὐτοκράτωρ τῆς Ρωσσίας, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ θρόνου, ὀλίγοι μόνον Ἅγιοι Γραφεῖς εὐρίσκοντο εἰς ἔλλην τὴν ἐκτετακμένην αὐτοκρατορίαν του, καὶ μεγάλη θρησκευτικὴ ἀδιαφορία ἐπεκράτει σχεδὸν γενικῶς μεταξὺ ὄλου τοῦ Ρωστικοῦ ἔθνους, πρὸ πάντων ὁμῶς μεταξὺ τῶν ὑψηλοτέρων τάξεων. Ὑψηλὴ τις θέσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ταχέως ἀποκατέστη κενὴ καὶ ὁ αὐτοκράτωρ προσδιώρισε τὸν εὐνοούμενον τοῦ πρίγκηπα Γαλιτσίν ὅπως ἀναπληρώσῃ αὐτήν. Οὗτος ἐν πρώτοις ἀπεποιήθη νὰ δεχθῇ τὴν εἰς αὐτὸν προστερομένην θέσιν ἐπὶ τῇ προαίρει ὅτι ἦτον ὅλως διόλου ἀμαθὴς καὶ ἀδαής εἰς τὰ ἀρρωῶντα τὴν θρησκείαν· ὁ αὐτοκράτωρ ὁμῶς δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὴν ἔνστασίν του ὡς μὴ ἔχουσιν δῆθεν βεβαιότητά τινα. Ἀναγκασθεὶς λοιπὸν ὁ πρίγκηψ νὰ δεχθῇ τὴν θέσιν, κατὰ τὴν πρώτην του συνέντευξιν μετὰ τοῦ σεβασμίου Ἀρχιεπισκόπου Πλάτωνος, ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ δαίξῃ βιβλίον τι, τὸ ὅποιον ἤθελε δώσει εἰς αὐτὸν περιελατικὴν τινα ἰδέαν περὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, ὅπως λάβῃ δὴδηγίας καὶ οὕτω γαίην καταλληλοτέρας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τῆς ὑψηλῆς θέσεώς του. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, κἀκεῖτο ἐκπλαγεὶς διὰ τούτην τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀγνοίας τοῦ πρίγκηπος εἰς τὰ ἀρρωῶντα τὴν

θρησκείαν, ἐσύστηεν ὁμῶς αὐτῷ τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Ὁ πρίγκηψ εἶπεν ὅτι δὲν εἶχε σκοπὸν ν' ἀνικνώσῃ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο. « Καλῶς, » ἀπεκρίθη ὁ Ἀρχιεπίσκοπος· « τοῦτο εἶνε τὸ μόνον ὑπάρχον βιβλίον καὶ τὸ ὅποιον θέλει ποτὲ υπάρξει, τὸ ὅποιον δύναται νὰ σοὶ δώσῃ ὀρθὴν ἰδέαν περὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. »

« Λοιπὸν πρέπει ν' ἀγνοῦν αὐτὴν τὸ ν' ἀναγινώσκω τὴν Ἁγίαν Γραφήν εἶνε ἐκτὸς τοῦ ζητήματος. » Αὕτη ἦτον ἡ τοῦ πρίγκηπος ἀπάντησις.

Οἱ λόγοι ὁμῶς τοῦ σεβασμίου Πλάτωνος ἔλαβον τοιαύτην ἐντύπωσιν ἐπὶ τοῦ νοῦς του, ὥστε μετ' ὀλίγων ἡμέρας κυριῶς καὶ ἀνέγνωσε τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ διαβήματος του τούτου ταχέως ἔγιναν ὀρατὰ, καὶ δὲν ἦτο μὲν γνωστὸς ὡς ἀνικνώστων τὴν Ἁγίαν Γραφήν, περιετρόνουσιν ὁμῶς τὴν συμπεριφορὰν του καὶ τοὺς τρόπους του.

Κατὰ τὸ 1812 ὅταν ἡ εὐθρασίς ἔφραθεν εἰς τὴν Πετρούπολιν ὅτι ὁ στρατὸς τοῦ Ναπολέοντος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μόσχαν, πανικὸς φόβος κτεκαρρίστε γενικῶς τοὺς κατοίκους τῆς πρωτεύουσῆς καὶ συνήθροισαν τὰ πολυτιμότερά των πράγματα ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ φύγουν εἰς ἀσφαλές τι μέρος, νομίζοντες ἢ μάλλον πιστεύοντες ὅτι οἱ Γάλλοι θέλουσι ταχέως βαλεῖν κατὰ τῆς πρωτεύουσῆς. Καὶ αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἠτοίμαζετο ἐπίσης νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως μὲ ἕν σῶμα στρατιωτῶν πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ

είσβαλλοντος ἐχθροῦ. Διαρκῶντος ὄλου τούτου τοῦ καιροῦ, ὁ πρίγκηψ Γαλιταῖν διέμενε γαλήνως καὶ σχεδὸν ἐφρίνετο ἀδιάφορος εἰς τὰ συμβαίνοντα καὶ εἶχε μέγαν ἀριθμὸν ἀνθρώπων, οὓς μετεχειρίζετο ὅπως ἐπισκευάζων τὸ παλάτιόν του, τὸ ὅποιον ἐξηκολούθει νὰ ἐπισκευάζῃ, καὶ τοὶ ἐπεκράτει γενικῶς ὁ πανικὸς φόβος. Οἱ φίλοι τοῦ ἐθαύμαζον διὰ τὴν δικηγωγὴν του ταύτην· τινὲς δὲ φθονεροὶ εἶπον εἰς τὸν αὐτοκράτορα τί ἔκλυε καὶ ἐτόλμησαν νὰ ὑπαινιχθῶσιν ἐπιπικθάνον νὰ ἦνε προδότης ἔχων συνεννόησιν τινα μετὰ τοῦ εἰσβάλλοντος ἐχθροῦ. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὸν πρίγκηπα, ὅστις πολὺ ἔλαττον διὰ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην, ὅπως κἀμὴ γνωστὸν εἰς τὸν αὐτοκράτορα πόθεν προήρξατο ἢ ἐμποιοῦσα εἰς ὄλους θαυμασμὸν γαλήνην του, καὶ ποῖον ἦτο τὸ θεμελίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστηρίζετο ἡ πεποιθήσις του!

« Γαλιταῖν, » εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, « τί κάμεις; Τί σημαίνουν ταῦτα πάντα; Πάντες ἐτοιμαζόνται νὰ φύγῃσι, καὶ σὺ οἰκοδομεῖς παλάτιον; » Ὡ! εἶπεν ὁ πρίγκηψ, « εἶμαι ἐδῶ εἰς τόσον ἰσχυρὸν τόπον ασφαλείας, ὅσον ἤθελον εἰσθαι ὀπουδῆποτε καὶ ἂν ἤθελον φύγει. Ὁ Κύριος εἶνε ὁ ὑπερασπιστὴς μου. »

« Ποῖον ἔχεις ταύτην τὴν πεποιθήσιν; » ἀπεκρίθη ὁ αὐτοκράτωρ, « Ποῖος σὲ βεβαίωσεν περὶ αὐτῆς; »

« Τὴν αἰσθάνομαι ἐν τῇ καρδίᾳ μου, καὶ περιγράφεται εἰς τὸν θεόπνευστον τούτον τόμον, » ἀπεκρίθη ὁ πρίγκηψ ἐκβάλλων συγχρόνως ἐκ τοῦ κόλπου του καὶ παρουσιάζων εἰς τὸν αὐτοκράτορα μικρὰν τινα Ἀγίαν Γραφήν—βιβλίον τὸ ὅποιον ὁ αὐτοκράτωρ ποτὲ δὲν εἶχεν ἰδεῖ πρότερον. « Ἦπλωσε τὴν χεῖρά του νὰ τὸ λάβῃ, ἀλλ' ἐξ ἀπροσεξίας ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀνοίξαν ἐνῶ ἐπιπτεν. Ὁ πρίγκηψ ἐσήκωσε τὸ ἱερὸν τεῦχος, ἔρριψεν ἐν βίεσμα ἐπὶ τῆς ἀνοικθείσης σελίδος καὶ εἶπε: « Καλῶς ἐπιτρέψατέ μοι ν' ἀναγνώσω εἰς ὅμας ἀπ' αὐτὸ τὸ ἴδιον μέρος τῆς Ἀγίας Γραφῆς, τὸ ὅποιον κεῖται ἠνεωγμένον ἐνώπιον ἡμῶν. »

Ἦτο ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη περιεκτικὴ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ὁ ἐννενηκὸστος πρῶτος ψαλμὸς.

« Ὁ κατοικῶν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Ὑψίστου ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Παντοκράτορος διατρίβει. » κτλ.

« Ὡ! εἶθε ἡ Ὑμετέρη Μεγαλειότης νὰ ἐζήτησιν τοῦτο τὸ καταφύγιον » εἶπεν ὁ πρίγκηψ ἄμα ἀνέγνωσε τοὺς θεοπνεύστους λόγους.

Ὁ αὐτοκράτωρ ἔμεινε ὀλίγον ὥραν ὡς ἄνθρωπος θεοροδημένος καὶ μετ' ὀλίγου ἀνεχώρησεν. Ἐπειδὴ ὁ στρατὸς του κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐξήρχετο τῆς πόλεως, καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν ὁ ἴδιος ἔδραμεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν πρὸς δημοσίαν λατρείαν—ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησία εἶνε ὁ τελευταῖος τόπος, τὸν ὅποιον ἐπισκέπτεται ὁ αὐτοκράτωρ, ὅταν ἀφίηται τὴν μητρόπολιν ὅπως ἀπουσίασθαι ἀρκετὸν καιρὸν—εἰσελθόντος ἐκεῖ, ἤρξατο ἡ θρησκευτικὴ τελετή, καὶ ὁ ἱεραρχὸς ἱερεὺς ἀνέγνωσεν εἰς τὸν ἐκπεπληγμένον αὐτοκράτορα τὸν ἴδιον ἐννενηκὸστὸν πρῶτον ψαλμὸν. Μετὰ τὴν τελετὴν ὁ αὐτοκράτωρ προσεκύλησε τὸν ἱερέα καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν ὁ Γαλιταῖν ἀνέφερεν εἰς αὐτὸν τὰ ἐν τῇ συνεντεύξει αὐτῶν συμβάντα. Ὁ ἱερεὺς ἀπεκρίθη ὅτι τίποτε δὲν εἶχεν ἀκούσει περὶ αὐτῶν.

« Ποῖος σοὶ εἶπε νὰ ἐκλέξῃς τὴν ἰδιαιτέραν ἐκείνην περιεκτικὴν σήμερον; » εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ. Ὁ ἱερεὺς ἀπεκρίθη ὅτι: « Οὐδεὶς τὸν ἐσυμβούλευσε ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος προσημύχητο ἵνα ὁ Κύριος τὸν ὀδηγήσῃ εἰς τὸ ἰδιαιτέρον ἐκεῖνο μέρος τοῦ θεοπνεύστου τεύχους, τὸ ὅποιον ἐμαλλε ν' ἀναγνώσῃ ὅπως ἐνθαρρύνῃ καὶ ἐγκαρδιώσῃ τὸν αὐτοκράτορα, καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ἦτο πεπεισμένος ὅτι ὁ ψαλμὸς ἐκεῖνος ἦτο ὁ λόγος τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτόν. »

Ὁ αὐτοκράτωρ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐπροχώρησεν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ὀλίγου διάστημα καὶ, ἀποῦ κατέλυσε ἐξώρακα κατὰ τὴν ἐσπέραν, αἰσθανόμενος μεγάλην ἀνισυχίαν πνεύματος, ἐπροσκέλεσε τὸν ἱερέα τοῦ παλατίου ὅπως ἀναγνώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν Ἀγίαν Γραφήν ἐν τῇ σκηνῇ του. Ὁ ἱερεὺς ἦλθεν, ἠνέωξε τὸ ἱερὸν βιβλίον καὶ ἤρξατο ν' ἀναγινώσκῃ ὡς ἀκολούθως. « Ὁ κατοικῶν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ Ὑψίστου ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Παντοκράτορος θέλει διατρίβει. »

« Στάσου, » εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, « ποῖος σοὶ εἶπε ν' ἀναγνώσῃς αὐτό; » « Ὁ Θεὸς » ἀπήντησεν ὁ ἱερεὺς. « Πῶς; » εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, « μήπως σοὶ τὸ εἶπεν ὁ πρίγκηψ Γαλιταῖν; » Ὁ ἱερεὺς ἀπεκρίθη ὅτι δὲν εἶδε διόλου τὸν πρίγκηπα, οὐδὲ εἶπεν εἰς αὐτὸν κἀνεὶς τί μέρος ν' ἀναγνώσῃ. « Ἐκπλαγείς ἔνεκα τῆς προκληθείσας, » ἐξηκολούθησεν ὁ ἱερεὺς, « ἐκλίνα γόνυ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν παρεκάλεσα ὅπως ὀδηγήσῃ καὶ καθενὴ χεῖλῃ μου τί νὰ ὀμιλήσωσιν ἠθιάνθην ὅτι ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ θεοῦ λόγου ἐδ' ἐλήθη σαφῶς εἰς ἐμέ. Διὰ τὴν Ὑμετέρη Μεγαλειότης με διέκοψε δὲν γνωρίζω. »

Ὁ αὐτοκράτωρ μεγάλως ἐθαύμασε ἔνεκα τούτου, καὶ ἔδωκε μεγάλην προσοχὴν εἰς τὰ ἀναγινωσκόμενα, πεποιθὼς ὅτι τοῦτο ἦτο παρὰ Κυρίου. Ἡ ἀνάγνωσις ἔκαμε μεγάλην καὶ σοβαρὰν ἐντύπωσιν εἰς αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀπερῆσεν, ὅπως πρῶτ' καὶ ἐσπέρας ἀναγινώσκῃ ἰδιαιτέρως τὸ κεφάλαιον ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ὁ αὐτοκράτωρ ἦτο μετὰ τῆς αυτοκρατείας εἰς τὸ Τέβρ. Συνεφώνησαν δὲ ὁμοῦ ν' ἀρχίσουν τὴν Ἀγίαν Γραφήν, ἀλλὰ καθ' ἐκάστην τακτικῶς νὰ ἀναγινώσκουν ἀμφοτέρω τὸ ἴδιον μέρος ἵνα δύνανται κατὰ τὴν ἐσπέραν νὰ κοινοποιῶσι πρὸς ἀλλήλους τὰς ἰδιαιτέρας ἐντυπώσεις ἢ στοχασμοὺς, τοὺς ὁποίους ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἡμέρας ἠθέλην ἐμποιήσῃ εἰς αὐτούς.

Ἀπαντες γνωρίζουν ὅποιον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς τῶν Γάλλων ἐπιδρομῆς ἐν Ρωσίᾳ. Ἡ Μόσχα ἐκρηκτικῶς ὑπὸ τῶν κατοικῶν τῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἀνδρείου στρατοῦ τοῦ Ναπολέοντος ἑκατὸν εἰκοσιπέντε χιλιάδες κατεσφάγησαν, ἑκατὸν τριάκοντα δύο χιλιάδες ἀπέθανον ἐκ τοῦ κόπου, τῆς πείνης, τῶν ἀσθενειῶν καὶ τοῦ ψύχους κατὰ τὴν θλιθερίαν ἐκείνην ὀπισθοδρομήσιν των, καὶ ἑκατὸν ἐννενηκὸντα τρεῖς χιλιάδες ἠχμαλωτίσθησαν ἢ δ' ἐκστρατεία ἐκείνη, ἢ ἐπιχειρηθεῖσα μετὰ μεγάλης ἀλαζονείας καὶ περιφρονήσεως κατὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ προνοίας τοῦ Θεοῦ, ἐτελείωσε μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ ἀρχηγῶ τῆς καὶ τὴν ἐντελὴ καταστροφὴν τῶν ἰσχυρῶν στρατιωτῶν του.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν αὐτοκράτορα, αἱ ἐντυπώσεις αἱ προξενηθεῖσαι ἐπὶ τοῦ νοῦς του ὑπὸ τοῦ ψαλμοῦ ἐκείνου δὲν ἦσαν ἐφήμεροι καὶ διαβητικά. Ἐλαβε τὴν Ἀγίαν Γραφήν τοῦ Γαλιταῖν, καὶ, ὡς μεταχειρισθῶμεν τοὺς ἴδιους τοὺς λόγους, « κατεβρόχθισεν αὐτήν, » εἶπεν « εὐρών ἐν αὐτῇ λόγους τόσον καταλλήλους εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ νοῦς μου, καὶ τόσον καλῶς περιγράφοντας τὴν κατάστασιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Κύριος διὰ τοῦ Ἀγίου τοῦ Πνεύματος ἠδούκησε νὰ με φωτίσῃ ὅπως ἐννοῶ ὅτι ἀνεγίνωσκον ἐν αὐτῇ. Εἰς τοῦτον λοιπὸν τὸν ἐσωτερικὸν διδάσκαλον, τούτεστι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, μόνον χρωστώ τὸ πᾶν καὶ διὰ τοῦτο θεωρῶ τὴν θείαν ἐμπνευστὴν ἢ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τε τοῦ νοῦς καὶ ἐπὶ τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς τὸ ἀπράλῃς θεμέλιον τῆς σωζούσης γνώσεως. »

Τοιαύτη ἦτο ἡ ὁμολογία τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὸν Στέφανον Γρέλλετ καὶ Γουλλιέλμον Ἄλλεν, δύο μέλη τῆς Ἐταιρίας τῶν φίλων, οἵτινες ἐπισκέφθησαν αὐτὸν μετὰ ἐπτά ἔτη κατὰ τὸ 1819, ἐνῶ κατεγίνοντο εἰς τὸ ἔργον τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος ἐν Πετρούπολει. Οὗτοι εὗρον αὐτὸν ἄνθρωπον τρυφερὰς καρδίας καὶ Χριστιανικῶν αἰσθημάτων καὶ εἰς ἐπανειλημμένους συνεντεύξεις μετ' αὐτῶν ὁ αὐτοκράτωρ παρῶν τῶν Ρωσσιῶν ἔκλινε τὸ γόνυ καὶ ἤνυσε τὰς ἐνθέριμους προσευχὰς του μετὰ τούτων τῶν δύο ταπεινῶν ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ, ἐνώπιον Ἐκείνου, ὅστις εἶνε ὑψηλότερος τῶν βασιλέων καὶ ἰσχυρότερος τῶν αὐτοκρατόρων, τοῦ ὁποίου ὁ θρόνος εἶνε ἐν τῷ Οὐρανῷ καὶ ἡ βασιλεία τοῦ ὁποίου ἐπεκτείνεται ἐφ' ὄλου τοῦ σύμπαντος.

(Ὁ Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς).

ΠΕΡΙ ΛΑΧΩΡΗΣ.

(Συνεχίζεται ἀπὸ σελ. 235 καὶ τέλος).

Κατὰ τὸ 1839, ἐπανακάμπτων ἐξ Εὐρώπης εἰς Ἀζωρῆν, τυχαίως συνεταξείδουν μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Βεντούρα, ὅστις ἐπίσης ἐπισκεφθεὶς τὴν Εὐρώπην ἐπανέκλυπτεν εἰς τὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς νέας πατρίδος του. Καθ' ὁδὸν συνωμιλούμεν ποτὲ μὲν περὶ τούτου ἄλλοτε δὲ περὶ ἐκείνου, ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου συνέβη Ἐλάρωρ. Μεταξὺ ἄλλων μοὶ διηγήθη συμβάν τι, ὅπερ ἐξέλαβον κατ' ἀρχὰς ὡς ἀπλοῦν ἀστεῖσμα, ἀλλὰ ταχέως ἐπέσθην περὶ τῆς αὐθεντικότητος τοῦτο μεταδίω τοῖς ἀναγνώσταις μου μετ' ἐπιφύλαξεως, προσέτιθη δὲ ὅτι ἐβεβαιώθην ἀκολούθως ἐν Ἀζωρῇ ὑπὸ ἀξιοπιστῶν προσώπων περὶ τῆς ἀκριβείας τούτου. Ἄλλ' ὡς κρήνη ἑκατὸς κατὰ τὸ δοκοῦν.

Ἐλέγεται ὅτι ὁ Ρενδ-σίτ-Σίγγ, ἀκούσας περὶ τινος Σατὴ ἢ Φανῆρ διαμένοντος ἐν τῷ ὄρει καὶ φημιζόμενος ὅτι ἐν καταστάσει λειποθυμίας δύνάται νὰ ἐνταξισθῇ καὶ μετὰ πολλοῦς μῆνας νὰ ἐξορυσθῇ πάλιν ζῶν, δυσπιστῶν, προσεκύλησεν ἐν τῇ αὐτῇ

τὸν Φανῆρ ἀπειλήσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ αὐστηρᾷ τιμωρίᾳ ἐὰν τυχόν τὸν ἐξαπατήσῃ, τὸν διέταξε νὰ λειποθυμήσῃ. Ὁ Φανῆρ βεβαίως τὸν βασιλέα ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν του.

Ὅτε δὲ ἐφάνη ὅτι ἐξέλιπεν ἐξ αὐτοῦ πᾶν σημεῖον ζωῆς, περιεβλήθη τῇ σιδόνι, ἐν ᾗ ἐκάρητο σφραγισθεῖσθαι δὲ ταύτης διὰ βασιλικῆς σφραγίδος, ἐτέθη ἐν τῷ κιβωτίῳ ὁ λειποθυμημένος, ἐφ' οὗ ὁ Ρενδ-σίτ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ συμβουλίου καὶ τῶν μεγιστάνων ἰδιωχείως ἐπέθεσε στερεὸν κλεῖθρον ἐτάχη δὲ τοῦτο ἐξῴθειν τῆς πόλεως ἐν τῷ κήπῳ τοῦ ὑπουργοῦ. Ὁ τάφος περιτοιχίσθη καὶ ἐσπάρη κριθὴ ἐπ' αὐτοῦ, ἐτέθη δὲ καὶ ρουρά. Τὴν 40 ἡμέραν, τὴν ὀρθοῦσαν πρὸς ἐξόρυσίν του, παρευρέθησαν ἐκτὸς τοῦ Δεβάρ (τοῦ συμβουλίου), ἐν ᾗ ἦν καὶ ὁ στρατηγὸς Βεντούρα, καὶ τινες Ἀγγλοὶ γειτόνες μετ' αὐν καὶ εἰς διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς. Ἐξορυσθέντος δὲ καὶ ἀνοικθέντος τοῦ κιβωτίου, ἐν ᾗ ἦτο ὁ Φανῆρ, εὐρέθη ὅστος ἐν τῇ αὐτῇ καταστάσει, ἐν ᾗ εἶχε τεθῆ. Φίλος μου τις μοὶ εἶπεν, ὅτι ἤθελον πεισθῆ περὶ τῆς ἀληθείας, ἂν ἐδλεπον πόσους κόπους εἶχον καταβάλει οἱ ὀπαδοὶ του πρὸς ἀναζωογόνησιν αὐτοῦ, ἐπιθέτοντες θερμὰ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἐμψυκῶντες ἀέρα εἰς τὸ στόμα καὶ ὠτα καὶ ἐντριβόντες ἐπὶ πολὺ τὸ σῶμα του κλπ. Ὁ ὑπουργὸς Δυὰν Σίγγ μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι τούτον τὸν Φανῆρ τὸν καλούμενον Χαρίδαν εἶχεν ἄλλοτε ἐπὶ 4 μῆνας θεταμιμένον εἰς Τζεμού τὴν ἡμέραν τῆς ταφῆς του εἶχε ξυρτίειν τὸν πάγωνα, ὅστις διετηρεῖτο καὶ ἐν τῇ ἐξορυσίᾳ λείος, σημεῖον τῆς μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου ὑπάρξεώς του· ἐπίσης ἐτάχη καὶ εἰς Τζεράτα ὡς καὶ εἰς Ἀμοιτοῖρ καὶ παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς ἐν Ἰνδοσίαν. Ἡ ἱατρικὴ ἐφημερίς τῆς Καλκούτης τὸ 1835 ἐπραγματεύθη ἐν ἐκτάσει περὶ τούτου. Ὁ Φανῆρ ἐποτίμα τῆς ταφῆς μᾶλλον νὰ ἐκτιθῆται τὸ κιβωτίον ἐκκρεμὸς ἐν τῷ ἀέρι, ἀποστρεφόμενος τοὺς ἐν τῇ γῆ λευκοὺς μύρμηκας· ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἰσχυρογνώμων καὶ ἀπέφευγε τὰς κατ' ἐπανάληψιν αἰτήσεις τῶν Ἀγγλῶν, ἀμυβιβάλλουσι τινες περὶ τῆς ἀληθείας. Πλὴν ἐὰν ἡ ἐνασχὴ αὐτῆ ἦτο εὐκόλος ἢ καὶ ἀπάτη, ἤθελον τὸν μιμηθῆ βεβαίως καὶ οἱ ὀπαδοὶ του, οἵτινες καθ' ὀδηγίαν αὐτοῦ τὸν ἐπανάφερον εἰς τὴν ζωὴν. Φαίνεται ὅτι ἐν τῇ ἐποχῇ του ἦτο μόνος ὁ γινώσκων τὴν τέχνην ταύτην, ἥτις ἴσως μετ' αὐτοῦ συνετάχη· ἐγὼ ἐφρόνιττα πολὺ ὅπως εὐρῶ τοιοῦτον τεχνίτην ἢ ἐπὶ τῆς Ἰνδικῆς πεδιάδος Πενδσίτ, ὡς καὶ εἰς τὰς ἔχθρας τοῦ Γάγγου, ἢ εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Κασιμερίας καὶ φέρω μετὰ μεγίστης χρηματικῆς οὐσίας ἂν ὄχι εἰς Εὐρώπην τοῦλάχιστον εἰς Καλκούτην, ἀλλ' οὔτε τοιοῦτον τινα εὗρον οὔτε ἤκουσα περὶ τινος ζῶντος. Πολλοὶ τῶν Ἰνδῶν, οὓς ἠρώτων, ἦσαν τῆς ἰδέας ὅτι οἱ τοιαύτης φύσεως Φανῆρ οὐδέποτε ἐκτιμῶσι τὸ ἀργύριον, καὶ τοῖς ἀπήρσεν ἢ ἀπάντησίν μου λέγοντος ὅτι ἐκτιμῶσι μᾶλλον οἱ τοιοῦτοι ἄλλας ἐπιχειρήσεις ἀπολαύσεις καὶ ὅτι ὁ Σατὴ ἢ Φανῆρ, οὔτενος ὁ τάφος ὑπάρχει ἐν Ἀζωρῇ εἰς σωτήριον προσκυνητήριον, ἢ ἄνθρωπος ἄσπιτος καὶ ὅτι πολλὰ κατ' αὐτοῦ ἐγίνοντο παράκονα, διὸ καὶ ὁ Ρενδ-σίτ-Σ. προὔτιθετο νὰ τὸν ἐξορυσθῆ τῆς χώρας, ἀλλ' ὅστος προλάβων κατέφυγεν εἰς τὰ ὄρη μετὰ τινος Καζράνης καλουμένης (ἐκ τῆς Ἰνδικῆς φυλῆς) ἔνθα μετ' ὀλίγον πραγματικῶς ἀπεβίωσε καὶ κατ' ἐθος τοπικὸν ἐκάρη.

Τὸ συμβάν τοῦτο τῆς φυγῆς του μετὰ νέας γυναικὸς καταδεικνύει ὅτι αὐτὸς οὔτε εὐνοῦχος οὔτε ἐρμαφοδίτης ἦν.

Ὅτι δὲ δὲν ἦτο δεδωμένη ἐκείνη ἡ ἀπομίμηση ταύτης τῆς τέχνης καὶ ὅτι μόνον δι' ἐπιμόνου πολυετοῦς τριβῆς κἀτα, οὐδέμια ὑπάρχει ἀμφοβολία. Ἦκουσα ὅτι οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι τὸν ὑπογλωσσίων χαλινὸν διατεταμένον, τὴν δὲ γλώτταν προεξέχουσαν ὡς ἐκ τῆς σπινθῆς ἐντριβῆς διὰ λίπους μεμιγμένου μετὰ πυρέθρου καὶ τῆς τενωτάτης αὐτῆς ὥστε εἰς τὰς δοκιμὰς τῆς λειποθυμίας τῶν δύνανται κατὰ βούλησιν νὰ ὑψώσωσιν αὐτὴν πρὸς τὰ ὀπισθεν καὶ νὰ ἐμπαύσῃσιν τὰς ὀπισθεν τῆς ρινὸς ὅπως μετὰ τοῦ ἐμπαυρομένου ἐν αὐταῖς ἀέρος. Τοιαύτην τινὰ περιγραφὴν ἀπαντῶμεν καὶ εἰς τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικὸν περὶ ἐργαστηρίων. Οὗτοι ἀρῶν διὰ βλαθείας εἰσπνοῆς εἰσάξουσιν εἰς τοὺς πνεύμονας μεγάλην ποσότητα ἀμμοσπαιρικοῦ ἀέρος, συστέλλοντες τὰς ὑπερφορῶν περὶ γὰρ τὰς ὑψώσουσι τόσον, ὥστε ἐντελῶς ἀπορρίπτουσι τὸ ὀπισθεν τῆς ρινὸς στόμιον συγχρόνως συστέλλουσι καὶ τὴν βᾶσιν τῆς γλώττης, τὸν φάρυγγα, τὸν λάρυγγα, τὰ τόξα, τὰς ἀμυγδαλάς, καὶ ἅλα τὰ μέρη ὅσα σχηματίζουσι τὸν οἰσφάγον κλπ.

Λέγεται ὅτι εἰς τὰς δοκιμὰς τῆς ἀσφυξίας οἱ πρωτόπειροι κρῆτους στερεῶς δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ τὰς ὀπὰς τῆς ρινὸς καὶ τῶν ὠτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ φυσικὴ θερμότης ἐκτείνει καὶ ἀπωθεῖ βελόνας τὸν ἐν τῆς ὀπᾶς τῆς κεφαλῆς κλεισμένον ἀέρα, τὰ μέρη ἄνωκα δὲν εἰσι συνειθισμένα εἰς τὴν πίεσιν τῆς ἐκτάσεως διακρήγνυνται συχνάκις καὶ μάλιστα οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ὁ τυμπανικὸς ὕμηνος. Διὸ καὶ πρὸς γύνανσιν ἀπαιτεῖται: 1) διαρκὴς εἰσπνοή, 2) ἡ κατάποσις ἐπιμήκουσιν λινῆς κτινίας, δι' ἧς ἐκκαθαρίζεται ὁ στόμαχος, καὶ 3) ἡ διὰ τοῦ ἀεζωρῶνος ἔργουσι ποσὸς ὕδατος πρὸς ἀπόπλυσιν τοῦ ἐντερικοῦ σωλήνος!! γίνεται δὲ αὕτη διὰ καλάμου, ὃ δὲ τεχνίτης κάθηται μέχρι τῆς ἀμπαξίλης εἰς τὸ ὕδωρ· τὸ δ' οὕτως ἀπορροφῆθῃ ὕδωρ ἐξέρχεται πάλιν ἀμέσως.

Διηγῶνται ὅτι ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος Φακῆρ ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς ἐνταρῆς τοῦ ἐλάμβανεν καθαρτικὸν καὶ διηγάτο διὰ γάλακτος ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ταρῆς ἀντὶ τροφῆς κατέπιεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τεμάχιον λινὸν 3 δακτύλων πλάτους καὶ 30 πήχεων μήκους, ὅπως ἐκκαθάρσῃ τὸν στόμαχόν του, καὶ πάλιν ἀμέσως τὸ ἀπέσυρεν ἀπέπλυνε δὲ καὶ τὸν ἐντερικὸν σωλήνα δι' ὕδατος ὡς ἐρῶθη. Ἦ διήγησις τῆς ἐγγενομένης ταύτης, καὶ τοῖς γελοίοις οὕτως ἐκκαθαρίσθη, καταδεικνύει ὅτι οὗτοι εἰσὶν ἐντελῶς κύριοι τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σώματος τῶν καὶ ἰσχύος τῶν μυῶν διὸ καὶ κατὰ βούλησιν συστέλλουσι αὐτοὺς. Ὁ ἄνθρωπος μάλιστα καταπίνει μικρὸν τεμάχιον μακρορύνου, καὶ τοῦτο ἐὰν ἦν πρὸς κατάποσιν κερκρυμμένον μετὰ βουτύρου, τυροῦ, ἄλατος καὶ συνάψεως κ. κ. λ. Πιθῶν οἱ τοιοῦτοι τεχνίται νὰ ἀπώλεσιν διὰ τῆς μακρᾶς γλώττης τὴν γεῦσιν καὶ νὰ παρελάβῃ τὸν ἢ δύνανται τῶν μυῶν τοῦ λαμίου τῶν, ὥστε τὸ μακρὸν λινὸν τεμάχιον οὐδέμιαν ἀντίστασιν ἐν τῷ λαμίῳ ἀπαντᾷ, διὸ καὶ ἐνεργῶσιν οὕτως κατὰ βούλησιν. Ἀρῶν δὲ προετοιμασθῆ ταύτη τῷ τρέπον ἐμπαύσῃ ἅλας τὰς ὀπὰς τοῦ σώματος του μετ' ἐμβόλων ἐξ ἀριματικῶν κηροῦ, ἀποσύρει βελόνας καὶ πρὸς τὰ ἔνω τὴν γλώτταν ἐν τῷ φάρυγγι, διασκευροῖ

τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθεος καὶ πνίγεται ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν θεατῶν διὰ τῆς πύσεως τῆς εἰσπνοῆς. Πρὸς ἀναζωογονήσιν αὐτοῦ ἀποσύρουσιν πρῶτον τὴν πρὸς τὸ ὀπισθεν μέρος τοῦ φάρυγγος εὐρισκομένην γλώσσαν βοηθεῖα ἐνδὸς δακτύλου, ἀκολουθῶν θέτουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς θερμὴν ζύμη ἐξ ἀλεύρου λεπτοκρῶν καὶ ἐμυρῶσιν ἀέρα εἰς τοὺς πνεύμονας ὡς καὶ εἰς τὰ ἀπορραχθέντα ὡτα ἀπὸ τῶν κηρίων ἐμβόλων, τὰ δὲ ἐμβόλα τῆς ρινὸς ἐξωθοῦνται τότε μετὰ συρίγματος, καὶ τοῦτο θεωρεῖται ὡς τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς ἀναζωογονήσεως. Ἀκολουθῶν ἀρχεται βαθμηδὸν ἡ ἐνέργεια τῆς ἀναπνοῆς, ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς καὶ συνεχίζεται ἐννοεῖται, βελμηδὸν καὶ δι' ἐπιμόνων ἐντριβῶν. — Κατὰ πόσον ἡ θεραπεία αὕτη δύναται νὰ ὠφεληθῇ καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἀσφυξίας, π. χ. εἰς τοὺς ἀσφυκτικούς, ἀποπνιγμένους, ἀπρηχονισμένους, πεπηγῶτα κλπ, θέλει μάς διδάξῃ ἡ πείρα. Διηγῶνται ὅτι εἰς Ἀμριτσιρ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Γκουρού Ἀρδσὲν Σίγγ, πρὸ 250 σχεδὸν ἐτῶν, εὐρέθη ἐν τάφῳ καθήμενος Φακῆρ τις Δρογγί μεθ' ὀδηγίας πρὸς ἀναζωογονήσιν του. Ὁ Φακῆρ οὗτος διέμεινε τάχα ἐν τῇ γῇ ὀλόκληρον αἰῶνα καὶ ἀναστηθεὶς πολλὰ διηγεῖτο ἐκ τῶν ἀρχαίων χρόνων. Τὴν αὐθεντικότητά του δὲν ἐγγυώμηναι, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι ὁ διαμένων 4 μῆνας ὑπὸ τὴν γῆν ἀνευ σήψεως, δύναται καὶ ὀλόκληρον ἔτος, ἐπομένως καὶ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας.

Καίτοι παραδόξως ἵνα μὴ εἴπω παραλόγως ἤχουσιν αἱ διηγήσεις αὗται καὶ πολλοὶ φιλοσοφοῦντες μετ' οἴκτου καὶ εἰρωνείας θὰ μάς ἐλεηνολογήσωσι ἴσως, μόνον τοῦτο μετὰ παρηρησίας ὁμολογῶ ὅτι ὅλας τὰς ἀνωθι διηγήσεις μου συνέλεξα δι' ἀναμνηστικῶν ἀποδείξεων, καὶ δὲν δύναμαι ἀπολύτως καὶ ἀδυστάτως νὰ τὰς ἀπορρίψω, καθότι οὐ μόνον ὁ Χάλλερ ἀληθεύσασα λέγει:

οὐδεὶς νοῦς τὸ ἐνδότερον τῆς φύσεως ἐγγίζει, καὶ εὐτυχῆς, πρὸς τὸν φλοῖον ἂν μόνον προσεγγίζῃ — ἀλλὰ τοιαῦτα παραδόξα φαινόμενα καὶ ριζωθέντα ὑπὸ τῆς πίστεως ἀπαντῶμεν εἰς διηγήσεις τινὰς τῶν ἀρχαιολογικῶν χρόνων.

Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὸν ἰδιώτην Ἐπιμενίδην, ὅστις κοιμηθεὶς ἐπὶ 40 ἔτη ἐντὸς σπηλαίου καὶ ἀρυπνήτας εἰσῆλθεν εἰς νέον κόσμον; τίς δὲν ἀναπολεῖ τοὺς ἐπτά κοιμηθέντας ἀγίους οἵτινες κατὰ Βατικαῖον χειρόγραφον ἐν τῇ ἐποχῇ τοῦ αυτοκράτορος Δεκίου ἐκρύβθησαν εἰς σπήλαιον τῆς Ἐρέσου, ἵνα ἀποφύγῃσι τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμὸν, ἀφύπνησαν δὲ μετὰ παρέλευσιν 155 ἐτῶν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αυτοκράτορος Θεοδώρου τοῦ Β'; Πλὴν καὶ εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν ζῶων ἀπαντῶμεν τοιαῦτα παραδείγματα Γνωστῶν εἶναι ὅτι εἰς τὰ λιθώματα εὐρέθησαν μεταξὺ ἄλλων καὶ χελῶναι, αἵτινες κατὰ μέσον ὑπολογισμὸν 3—4 καὶ περισσοτέρους αἰῶνας ὑπνωττον καὶ μόνον τοῦτο ἀνέζησαν ἀπελευθερωθεῖσαι ἐκ τοῦ λιθώματος. Ἐκ τῆς φυσικῆς ἱστορίας γνωρίζομεν ὅτι εἶδη τινὰ ζῶων ἐν κερῶ ἰσχυροῦ χειμῶνος εὐρίσκονται μεταξὺ ὑπνου καὶ θανάτου. Ἐπὶ τέλους σὲς ἀναφέρω νεώτερά τινα τοῦ εἶδους τούτου, περὶ ὧν σπουδαῖα Ἀγγλικά ἐκθέσεις ὑπάρχουσιν.

Εἰς τὸ philosophical transaction for 1694 ὑπάρχει διήγησις ἔχουσα ἀκριθεὶς σχέσιν μετὰ τὰ ρηθέντα. Λέγεται ὅτι ἄνθρωπος τις εἰ-

κοιπεταετῆς κατοικῶν περίχ τοῦ Bath ἀπεκοιμήθη αἰγῆς δι' ὀλόκληρον μῆνα· μετὰ δύο ἔτη ἐπανελήθη εἰς τὸν ἴδιον τὸ αὐτό. Κατ' ἀρχὰς ἔτρωγεν, ἔπινε καὶ εἶχεν ἐκκενώσεις κοπράνων καὶ οὖρων τέλος αἱ σιαγόνες αὐτοῦ ἐκλείσαν, δὲν ἔτρωγε πλέον καὶ ἐμεινεν εἰς διαρκῆ νάρκωσιν· ἀφύπνησε δὲ ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης μετὰ παρέλευσιν 17 ἑβδομάδων. Ὁ ὕπνος του συνέθη ἐν καιρῷ τοῦ σπαρμού τοῦ σίτου, ἡ δὲ ἀφύπνησις του κατὰ τὸ θέρος αὐτοῦ· κατ' Αὐγουστον ἀπεκοιμήθη πάλιν. Τὸν ἀφῆμαξαν, μετεχειρίσθησαν ἐρεθιστικὰ καὶ οὐδὲν παρέλιπον βοηθητικῶν μέσων, ἀλλ' εἰς μάτην. Ἀφύπνησε δὲ μόνον τὸν Νοέμβριον. Εἰς Plott φυσικὴν ἱστορίαν of-staffordshire ἀναφέρεται γυνὴ ἀποκοιμηθεῖσα 40 ἡμέρας.

Εἰς τὰ σύμμικτα ἔργα του ὁ R. Willan λέγει· εἶδον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἰνδοὺς καὶ ἄλλους ξένους μελανοπούς καὶ μελανῆς χροιάς νὰ εὐρίσκωνται εἰς λήθηρον ἐπὶ 6—8 ἑβδομάδας.

— Καὶ ταῦτα περὶ τῆς περιέργου ἀσφυξίας τινῶν μεταβαίνω δὲ εἰς ἄλλο εἶδος παραδόξου διηγήσεως ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι θέλω εὐχαριστήσαι ἴσως περιέργους τινὰς.

Φακῆρ τις διηγεῖται ὑπὸ ἰσφόρου ἐχθρῆς, ἦν συλλαβὸν ἐκράτει εἰς χεῖρας, ἀπεποιεῖτο νὰ λάβῃ φάρμακα λέγων ὅτι πολλὰκις ἐδήχθη καὶ οὐδέποτε ἔπαθε, προτίθετο δὲ νὰ διηθῇ καὶ εἰς τὴν γλώτταν διὸ καὶ ἔσπειρα ὅπως ἀναγγεῖλω τοῦτο εἰς τὸν βασιλέα Σίρ-Σίγγ, ἵνα ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ φιλοξενουμένου παρ' αὐτοῦ διδάκτορος Β. Γιαμεσόν (W. Jameson) διευθυντοῦ τοῦ βοτανικοῦ κήπου εἰς Ζαχαρεμποῦρ γίνῃ ἡ δοκιμὴ, καὶ πρὸς τοῦτο ἔλαβον πετεινόν. Ὁ ἱατρὸς ἐγγέλα δυσπιστῶν εἰς τὰς διηγήσεις μου καὶ ἔσειε τὴν κεφαλὴν ἀρνητικῶς· ὁ δὲ Φακῆρ ἤρριπεν οὕτω τὰς δοκιμὰς του· πρῶτον προσέφερε τὴν ράχιν τῆς χειρὸς του εἰς τὴν ἐν πίθῳ φυλαττομένην ἐχθρῆν καὶ ἐδήχθη ἀμέσως· ἀκολουθῶν ἐδήχθη ὁ πετεινός. Ὁ διδάκτωρ εἰσέτι ἀμφοβάλλει τὸν πετεινὸν ἔπειρα εἰς τὴν οἰκίαν μου, τὸν ἐκλείσα εἰς κλωβίον, καὶ τὸ πρῶτὸν τὸν εὖρον νεκρὸν καὶ σκληρόν, ἐνῶ ὁ Φακῆρ οὐδὲν ἔπαθε καίτοι πρῶτος διηγεῖται. Τὴν ἐπιούσαν ἐπαρουσίασαν εἰς τὸν βασιλέα καὶ εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ κράτους τὸν νεκρὸν πετεινὸν καὶ τὸν εὐθὺμον Φακῆρ· τοῦτον συνώδευσε καὶ τις Μεζούρ (ἡμερομίσθιος ἐργάτης), ὅστις ἐπίσης συνέλαβε τότε ἐχθρῆν καὶ τὴν ἐκράτει, πλήθος δὲ τούτων ὑπῆρχεν ἐκεῖ· τὴν δὲ πρόσφατον ταύτην λαβὴν ὁ Φακῆρ ἔθεσεν ἐν τῷ πίθῳ του, καὶ παρουσιάσθη εἰς τὸ ὑψηλὸν συμβούλιον. Ὁ βασιλεὺς τὸν ἠρώτησεν ἂν πάντοτε δάκνεται χωρὶς νὰ πῆθῃ; ὁ Φακῆρ εἶπε, ναί· καὶ ἄμ ἐπος ἄμ ἔργον, ἐτοιμάσθη πρὸς δοκιμὴν, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς λέγων αὐτῷ ὅτι θέλει φέρεῖ ὁ ἴδιος ἄλλους ἰσφόρους ἔπειρα τῷ ἐδώρησε 7 ρουμπιέδες ἵνα ἀπέλθῃ. Τοῦτους λαβὸν ὁ Φακῆρ ἐχάρισεν εἰς τοὺς περιεστῶτας ὑπῆρξας λέγων ὅτι τοῦτο ἦν δῶρον υἱοῦ πλούστρου, καθότι ἦθετο ὅτι ὁ βασιλεὺς Σίρ-Σίγγ ἦτον ὑποδολιμαίης υἱὸς τοῦ Ρενδ-σίτ-Σίγγ, ἀλλὰ τὴν κακολογίαν του ἀκριβῶς ἐπλήρωσε, καθότι διηγεῖται τὴν ἐπιούσαν ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἔπειρα ἔπειρα ἀμέσως χαμαὶ συνελθὼν δὲ πάλιν ταχέως προσέθη βήματα τινὰ, ἀλλὰ καὶ πάλιν κατέπεσεν αἰμοπύων· διὸ καὶ ἐδήσθη νὰ μεταφερθῇ ἐπὶ κλίνης·

προσβλήθει δὲ συγχρόνως ὑπὸ οὐδὲματος εἰς τὸ γόνυ καὶ ὑπὸ διαφροῦς, ἀνέλαβε πάλιν καὶ μοὶ ἐχρησίμευσεν εἰς τὰς διαφόρους μετὰ τοὺς ἔπειρα δοκιμὰς μου, δι' ἧς καὶ διακρίσεις περίπου πετεινούς ἐπὶ 6 μῆνας ἐθυσίασα, ἕως οὗ τέλος ἀνεκάλυψα ἡμέραν τινὰ τὸ μυστικὸν προφυλακτικὸν αὐτοῦ μέσον, ἐπ' οὗ ἠρεῖδεται ἡ ἐπιτυχία τῆς τέχνης του· ἦτο δηλ. ἀρσενικοφάγος· τὸ δὲ ἀρσενικὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἶναι τὸ κύριον συστατικὸν ὄλων τῶν κατὰ τῆς δὴξέως τῶν ὄρων ἀντιδῶτων ἐμβαίου δὲ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἦτον ὑπὸ ἐπιτήρησίν μου δὲν εἶχε φάγει τοῦτο, ἐνῶ ἦτο συνειθισμένος, καὶ διὰ τοῦτο τὸ δηλητήριον τοῦ ὄφους ἐπενήργησεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἠθένησεν· ἡ σκέψις του ἐνδέχεται νὰ ἦν ἀληθής· καθότι ἐσετίσθη Ἀφγανὸν ἱατρὸν λέγοντα ὅτι καθ' ἐκάστην λαμβάνει δραχμὴν ἀρσενικοῦ καὶ ἔχει καλλίστην ὄρεξιν· χάνει δὲ ταύτην ἅμα πάσῃ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ἦν μικροθὸν ἐσυνειθίσεν· ἦν δὲ οὗτος εὐσκαρὸς, ὑγιὴς τὸν νοῦν, καὶ εὐθυμὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ εἶχε λευκὴν ἐπιδερμίδα καὶ μακρὰν μέλαναν κόμην· φησὶ δὲ δικαίως εἰς αὐτὸν τὸ quod cibus est aliis aliis est acre venenum, ὅτι διὰ τινὰς εἶνε τροφή, δι' ἄλλους εἶνε θανατηφόρον δηλητήριον.

Ἡ Πεντοποταμία ἔχει κυρίως 3 ἡδὴ ὄρων· 1) τὸν Σετζόουρ (δακτύλιον ὄρον) 2) τὸν Ἀραῖε (Cebra di Capello) ἢ ἀργυροκατάλευκον ἢ μέλανα 3) τὸν Κρουσθῆς (ἐχθρῆν) ποικίλων χρωμάτων καὶ μεγέθους. Τὸ πρῶτον εἶδος θεωρεῖται ὡς τὸ μᾶλλον ἰσφόρον καὶ προσβάλλει ἀμέσως τὸν λαϊκόν· διὸ Σετζόουρ καρ' Ἰνδοὺς σημαίνει σύσφιξις λαϊκοῦ. Λέγεται ὅτι τὸ δῆγμα αὐτοῦ φρονεῖ διὰ τοῦ πνιγμοῦ τὸν ἰσχυρότερον ἄνθρωπον καὶ οὐδὲν ἀντιδῶτον ὑπάρχει. Ὁ ὄρις οὗτος ἔχει μήκους 1 1/2 πήχεως καὶ διάμετρον 1 1/2 δακτύλου· ἡ ράχιν αὐτοῦ εἶνε λευκοφαῖος, ἡ κοιλία λευκή, ἡ κεφαλὴ οὐχὶ παχυτέρα τοῦ σώματος, ἡ οὐρὰ μακρὰ καὶ λήγουσα εἰς αἰχμήν· μίαν σπιθαμὴν ὑπὸ τὴν κεφαλὴν ἄρχονται δακτύλιοι λεπτοὶ ἐγκάρσιοι γραμματῆ λευκῆς χροιάς, ἀπέχουσαι ἀπ' ἀλλήλων κατὰ δάκτυλον καὶ καταλήγουσαι μέχρι τῆς αἰχμῆς τῆς οὐρᾶς· λέγεται ὅτι φθάνουσι τὸ 500 ἔτος. Οὗτοι δυσκόλως παροργίζονται πρὸς δῆξιν· τοῦτο ἦτον ἰσθόλας εἶνε ὁ ὄρις Cebra di Capello, ἀλλ' οὗτος μᾶλλον δηλητήριος τῆς ἐχθρῆς. Τὰ δῆγματα τῶν δύο τούτων ἐπιδέχονται θεραπείας δι' ἀμμονικοῦ πνεύματος, δι' ἠλεκτρικῆς ἀμμονίας ὑγρᾶς καὶ ὕδατος τῆς Lucra· πλὴν ἐὰν τὰ μέσων ταῦτα δὲν ἦνε πρόχειρα, πρέπει νὰ ἀπομυζῶμεν ἀνευ φόβου ἀμέσως καὶ ἐπὶ πολὺ τὸ ἰσθόλον δῆγμα τῶν τε ἄλλων τοιούτων ζῶων καὶ τῶν ὄρων, διότι τοῦτο οὐδὲν ἔπειρα εἶνε τὸ στόμαχον τὸν στόμαχον· μέχρι δὲ τῆς ἐντελοῦς ἀπομυζήσεως τοῦ δηλητηρίου εἶνε ἀναγκαῖος ὁ πῆξις τῆς πληγῆς ἐπίδωσις. Εἶνε δὲ περιέργον ὅτι ἡ ἀσθένεια, ἦν εἰς Ἀσχωρὴν ὀνομάζεσθαι Mar. Ἀσέγγ ἦτο· ὀροφιλίαν, μόνον εἰς Πεντοποταμίαν ἀπαντᾷται, καὶ πραγματικῶς εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος ἦκουσα περὶ τῆς ἀσθενείας ταύτης· θέλω λοιπὸν μεταδῶσαι ὑμῖν ὅσα ἐν εὐκαιρίᾳ ἐμαθόν, καὶ ἐλπίζω ὅτι οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ διαμένοντες ἡδὴ Ἀγγλοὶ ἱατροὶ θέλουσιν ἐξετάσει ἀκριβέστερα, ἂν ἡ ἀσθένεια αὕτη περιορίζεται μόνον εἰς Πεντοποταμίαν ἢ ἐξάπλωται· καὶ εἰς ἄλλα μέρη.

‘Ο εν Ακχώρη εισέτι: ζών ιθαγενής ιατρός Φακέρ Νουρεδδίν, όστις και παρά τοις Άγγλοις ήδη εκτιμάται διά τας πολλάς αυτού γνώσεις και την εξοχόν άξίαν του, μοι διηγήθη τά της νόσου ταύτης, παρουσιάσας μοι και τινα πάσχοντα υπ’ αυτής. Ούτος ήτο πλυντήρ 60ετής, άν και έφάνεται 80ετής ήν μικρόσωμος και καχεκτικός, έδάκνετο κατά μήνα υπό των όρεων και ή διαπνοή του ήν μικρόθεν αισθαντική, είχε δηλ. την λεγομένην όσμην του όρεως. Μοι διηγήθη ότι πρό 30 ετών πάσχει υπό του νοσήματος τούτου και εις τας άρχάς έδάκνετο προς ήσυχίαν του άπαξ του έτους, έπειτα δις και ήδη κατά μήνα, οι δε όρεις τον άκολουθούσι και εις τώ ύδωρ έάν τύχη μοι έδειξε τώ πρό 4 ήμερών δήγμα εις την ράχιν της χειρός του, έφ’ ης ύπήρχε και αΐδημα: προσέτι δε και πληθόν άλλων ούλων εκ δηγμάτων, ός τινας είχεν εις χείρας και πόδας, ώστε ούδεμία άμυβόλια περι τούτου ύπήρχεν. έλεγε δε ότι ούτος έκμυζά, ως πολλάκις έπραξε, τον τον του όρεως εκ των πληρών των άλλων, άλλ’ ούδεις τον ιδιόν του εκτος των όρεων πάλιν. Τούτο έάν ήνε εκμύζησις της ζυμώσεως της δηλητηριώδους ύλης του ισού άμυβόλλω. Νομίζω να ένεργήται μάλλον έν μέρει διά της προσπαγωγής του νέου δηλητηρίου έξουδετέρωσις του πρώτου ισού του ένυπάρχοντος έν τώ όργανισμώ.

‘Ο ρηθείς σοφός Φακέρ μετά των 4 υιών του και άλλων ιθαγενών ιατρών δυνάμει τοιούτους πολλούς άσθενείς να παρουσιάσωσι προς ιατρικήν δοκιμήν εις τους εύρισκομένους εκεί Άγγλους ιατρούς: έγω είδον μίαν δωδεκάδα και λέγουσιν ότι εις Πεντοποταμίαν ύπάρχουσιν υπέρ τους 100 τοιούτοι: άσθενείς ούτοι εις ώρισμένας περιόδους ύπεφέρουσιν από διαφόρους άδιαιθεσίας, ζάλην, ναυτιάσεις, άνορεξίαν, όκηνησίαν, βίρα: εις τά άκρα κλπ., και θεραπεύονται διά της δόξως των όρεων, ήτις δι’ αυτούς είνε άναγκαία και σωτήριος εύεργεσία: οι δε όρεις μετά την δόξην άποσύρονται άρίνοντες τους πλείους των έπι: πολύ εις εύχάριστον κατάστασιν. Οι πλείους τούτων τών άσθενών άπαξ τού έτους κατά τον Σκον ή Βκέρδον μήνα (Ιούλιον και Αύγουστον) περιμένουσι τας έπιτεκίμεις τών εξόχωτάτων όρεων, οτινες δωρεάν έπισκέπτονται έσους και έν τύχασιν όλίγοι δάκνονται δις τού έτους και κατ’ έξίμεισιν τινες κατά μήνα. Η διηγήσις μου αυτή είνε τφόντι περιεργός αλλά και πραγματικώτατη: ένδικέρει δε ιδίως τους φυσικοϊστορικούς. Άλλ’ ή σπανία αυτή ασθένεια πώς ένδημαί μόνον εις Πεντοποταμίαν και δέν έξεταθή περιαιτέρω, είνε περιεργον. Οι ιθαγενείς λέγουσιν ότι τώ δήγμα της Άμυβόλλιας, ήν έστραμμένως καλοΰσι Dumuha (δίσταμον όριν), έν κειρω έγκυμοσύνης και μόνον είνε ισόφορος και προσεναί την ασθένειαν ταύτην φαίνεται δε ότι τότε και μόνον ύπάρχει ζύμωσις του δηλητηρίου της, άλλ’ έπειδή και ό όρεις ούτως κυρίως κατοικεί την Άμερικήν, δέν δύναμαι εύχεσθαι να έκφράσω άκριβή γνώμην. Ηκούσα τινα λέγοντα ότι όποτε ό όρεις ούτος έπιτεθη, πράκει να τον συλλαβή τις ταχείως διά πανίου εκ της κεφαλής και να δόξη ταύτην. Έάν τούτο παραμυθήτη, θέλει χάσει τους έμπροσθίους όδόντας του. Ιατροί τινες της Ακχώρης έπικουούσιν ως άντίδοτον τον καρπόν της Cissampelos toria καλουμένης Βαγνα, άν κατασκευάζον-

τες μετ’ έλαίου άλείφουσι: μή έχων πείραν περι τούτου ούδεμίαν γνώμην έπιφέρω.

Και τρίτον ως άξια περιεργείας σταχυολογούμεν και τινα περι της ένσκηψίσεως εκεί χολέρας, περι των ιθαγενών ιατρών, περι έκτρώσεως, περι ποτών ναρκωτικών, περι τραπέζης και τά της επανόδου μου μέχρι Καλκούτης.

Περί της εν Ακχώρη χολέρας. Αυτή ήλθε τώ 1845 από τώ Ινδοσταν και ένέσκηψε μετά μεγίστης όρμής, ώστε εις την άκμήν της έδείχεν ίνα Ινδοί, Σείκοι και Μουσουλμάνοι νεκροί εξέρχωνται ού μόνον από την δι’ αυτούς ώρισμένην πόλην Τενκοσελίαν-Δερβά, άλλ’ άδιεπρόως από όλας, οτινες εκάιντο ή έρρίπτοντο εις τον ποταμόν Ρεβή: έπί τινας ήμέρας άπέλησκει καθ’ εκάστην άνά 800 χολεριώντες εκ πληθυσμού 100 χιλ. κατοίκων.

Ός προφυλακτικόν μέσον έφερον οι άσθενείς μου γαλβανηλεκτρικόν δακτυλίδιον εξ άργύρου και ψευδαργύρου: όσοι δε προσέδληθήσαν τότε διηλθον έλαφρώς: έπειδή δε κατά την παρακμήν της νόσου μοι επήλθον ή ίβέα του προφυλακτικού τούτου μέσου, πρόκειται όπως οι δοκιμαί των συναδέλφων μου στεψωσι την έπιτυχίαν ταύτην. Έάν φανώσι τά δακτυλίδια ταύτα προφυλακτικά της νόσου ταύτης, βεβαίως την αυτήν ισχύν θα έχουσι και έν άλλαις έπιδημιακάς νόσοις: πολλοί οτινες πρό εξετίτας φέρουσι τούτο δέν προσέδληθήσαν από ούδεμίαν ασθένειαν: ίτω: τυχαίως. Τινες άδιαιθετήσαντες μόνον έλαβον μέν παρ’ ιατρών φάρμακα άλλ’ ούδεμία νόσος άνετύχθη. Πιστεύωσιν είνε ή έπι του όργανισμού ένεργεια του ήλεκτρικού ύγρου, ότι διαπερξ δηλ. όλας τας των νεύρων διακλαδώσεις: ή Βολταϊκή στήλη κείται έν τή κεραλή μας και έν αυτή ό σοφός πλάστης συνήμισεν όλας τας έξωτερικάς αισθήσεις των όργάνων μας. Διά τον διηνησκή έρεθισμόν του νευρικού συστήματος, άν πράξει έν τώ σώματι ήμών το δακτύλιον τούτο σχετικώς: προς τώ ήλεκτρικόν ύγρόν, ένεργεί άνάλογως της άστραπής, δι’ ού διατηρείται: όμαλώς ή ένεργεια του νευρικού συστήματος.

Τήν ένωσιν των δύο τούτων μετάλλων εύρον ώρέλιμον και εις παλαιά κακώη ήλκη.

Περί ιατρών: Κληρονομικώς ύπάρχουσι πολλοί έμπειρικοί ιατροί μετερχόμενοι τήν καταθύσιον τώ καταρράκτου και εξίγωγήν των λίθων: οι παθολόγοι των πολλήν σημασίαν δίδουσιν έπί τού σφυγμού και των ούρων και ούδύλως γινώσκουσι την χρήσιν των έμετικών. Οι συγγενείς διά τους κινδυνεύοντας διανεύουσι άφθονα έλέη. Περιεργον είνε ότι άπαντώνται εκεί πολλοί έμφαρρόδιτοι, και ούτοι εις τους τοκετούς συγχάουσι τους γονείς και συγγενείς λαμβάνοντες δωρα. Δυστύχημα μέγα φερεται ό τοκετός θήλεος βρέφους, και ό θάνατος αυτού έπιφέρει χαράν άντι λύπης: προσέρχεται δε ή παράλογος και βίβροχος αυτή ιδέα, εξ άλλης ιδέας ότι τά μέν άρενα πλουτίζουσι τας οικίας, τά δε θήλεα άπογυμνώνουσιν αυτάς.

Περί εκτρώσεως. Πιστεύουσι γελωιδεστατήν διήγησιν έλθούσαν εκ Περσίας εις Ινδιάν, ότι δηλ. έμβρυον δίμηνον εκτρωθέν, έάν περιτυλιχθή εις έρυθρόν μεταξωτόν τεμάχιον ύψάματος, έπιπαθή μετά ζαχχάρως και σπόρου Silymbis iridis, Περσιού?

Σηκoi: καλουμένου, καταποθή δε υπό τινος γυναικός ή κορασίου, έστω παρα της εκτρώσεως αυτό ή άλλης τινός, τώ έμβρυον άνάπτύσσεται έντελώς τον 9ον μήνα και φέρει τώ μεταξωτόν τεμάχιον εις τους πόδας του.

Περί ναρκωτικών ποτών. Είς Πεντοποταμίαν κατασκευάζουσιν οι αυτόχθονες εκ της κανάβως ποτόν τι εύάρεστον και μεθυστικόν, όπερ κατά κόρον πίνουσιν οι Νεχάξ (δηλ. όκηνησί και άεροί), οι Φακέρ και πτωχοί, έπειδή δι’ αυτούς τά οίνοπνεύματα είνιν άκριβή: πίνουσι δε τούτο και οι μη ποιούντες χρήσιν του όπιου, καθότι τώ εκ της κανάβως ποτόν ού μόνον δέν προσεναί πόρους κατά τά άκρα, ως τώ όπιον, έν περιπτώσει άποχθ ή αυτού, αλλά και άθών ναρκωτικόν εστιν. Η πρώην κυβέρνησις έδαπάνα καθ’ εκάστην δύο ρουμπιέδες διά τώ άγαπητόν τούτο ποτόν, όπερ και δωρεάν διένεμε τοίς πτωχοίς. Οι πίνοντες τούτο μεθύουσι μετά ήμισίαν ώραν, και ή μέθη διαρκεί 3 σχεδόν ώρας: μετά ταύτα έπέρχεται ό ύπνος. Μετά δε την άφύπνησιν δέν αισθάνονται ποσώς ουτε άνορεξίαν ουτε κεφαλαλγίαν, ναυτιάσεις, άδιαιθεσίαν, ζάλην κλπ. όπως συμβαίνει εις τους δι’ οίνοπνευματων μεθυστας: τουναντίον καταλαμβάνονται υπό όρέξεως, εύθυμίας, γέλωτος, πολυλογίας και Άφροδισιακής όρμης. Έκ της κανάβως κατασκευάζεται εις όλα τά μέρη της Ανατολής και τώ περιφημον Κουβές ματζζόνιον (Confection canabis Indicae), εις ό προσθέτουσι και σπόρους στραμωνίου.

Και δεύτερον ποτόν κατασκευάζουσιν εκ της ριτινώδους ουσίας της κανάβως και τώ όνομάζουσι Τσέρς (Churus): εις όλας τας άγοράς εύρίσκειται τώ Τσέρς μουμαί: δηλ. κηροειδής Τσέρς: όπερ είνε και τώ καλλίστον.

Τώ Τσέρς μινύουσι μετά της νικοτινής: και κεννίζουσι: διό και απαγορεύεται εις τους Σείκοις, εις ους συγχωρείται τώ όπιον και τά οίνοπνεύματα: ή Ινδική κανάβις όμοιάζει καθ’ όλα την ήμετέραν κανάβιν, άλλ’ ένεργεί διαφόρως: λέγουσι δε ότι τώ εις Καλκούτην κατασκευασθέν εκχύλισμα αυτής: εις Λονδίον χάνει την ένεργητικήν του δύναμιν. Έάν τούτο έπαληθευή, ή τώ κλίμα ή ό διάπλους επενεργεί.— Όπισσ οι ιθαγενείς Σείκοι κατασκευάζουσι ποτόν εκ του όπιου και είδους τινός μηκώνων έρεθιστικόν και ναρκωτικόν, όπερ γυναίκες και άνδρες πίνουσι: προς δηλητηρίασιν δε άναμιγνύουσι τούτο ούτω πως μετ’ έλαίου, ώστε ή ιατρική έπιστήμη ούδέν σωτήριον άντίδοτον παρέχει: οι δηλητηριασθέντες διατηρούσιν έντελώς τας αισθήσεις των μέχρις εκνεύσεως: παραπονούνται μόνον υπό σφοδρών πόνων των άκρων και μετά 24 ώρας όμιλούντες εκπνεύουσι.

Περί τραπέζης. Την ζύμην του άρτου κερυκεύουσι μετά διαφόρων άρωμάτων, ίνα έπιτύχη ή ζύμωσις και έξογκωθή ό άρτος, όστις ή στρογγύλον σχήμα φέρει ή τετράγωνον μακροσκεύουσα και παροψίδας δέν έχουσι: διό τά τελευταία χρησιμεύουσι τά φύλλα των δένδρων Batea frondosa, άτινα κατά στιβάδας πωλούνται έν τή άγορά, και ραπτόμενα δι’ άκανθών σχηματίζουσιν άγγελία παρακάθηται δε τή τραπέζην μετά δίωρον προσευχήν. Έκαστος μαγειρεύει δι’ έαυτόν μόνον χαράτων κύκλον περίξ της έστίας: έάν δε τις διέληθ τον κύκλον τούτον, τά φαγητά όποιος

δήποτε άξίας και κόπου είσι ρίπτονται. Είσι δε τινες φυλαί των Ινδών, έν αίς άδελφός εκ των χειρών του άδελφού του δέν συγχωρείται να φάγη, και θνήσκοντες εισέτι περιορίζονται εις στεγνούς καρπούς μή τυχόν μολυνθώσι. Πολυκληθέστεραι είνιν αι φυλαί, άτινες ως άνακαινισται Ινδοί τρώγουσιν όλα εκ των χειρών των Βραχμάνων, άλλ’ έάν Βραχμάνος φάγη από τας χείρας Μουσουλμάνου ύποχρεούται προς έξαγκισμόν του να δώση γεύμα πολυτελές εις τους Βραχμάνους και να εκκαθαρισθή δι’ έρωτον κατεσκευασμένου εκ των 4 συστατικών της άγίας διαμάλως, δηλ. γαλακτος, βουτύρου, κόπρου και ούρου: τον άστον τούτον τρώγει συνειδώς: μετά σεβασμού και εκκαθαίρεται.

Τέλος προστίθημι εις τας διηγήσεις μου και τινα περιεργα, άτινα άπήνησα έπιστρέφων εκ Ακχώρης εις Ευρώπην διά της ανατολικής Άγγλικής Ινδίας. Μετά δίμηνον πλοΰν έφθασα εις Καλκούταν: πλησιάζων δε εις Βεγγάλην έβλεπον μετ’ εκπλήξεως εις άμφοτέρας τας όχθας του Γάγγου, όστις είνε κλήρης κροκοδείλων και άγρίων χηνών, παντοία σκεύη, ως ψιθάς, σκεπάσματα, κλίνας, πραιοκεφάλαια, δοχεία ύδατος κλπ., και τινας άσθενείς έρωτήσας δε περι των φαινομένων τούτων έμαθον ότι οι εκ των πέριξ κατοίκων κινδυνεύοντες πτωχοί άσθενείς έν τή άπελπίσθ των μεταφέρονται εις τας όχθας του Γάγγου, έθελ πλησίον του άγίου ποταμού εκπνεύουσιν. Έάν δε τις σωθή, τότε μετοικεί εις πόλιν τινα πλησίον της Καλκούτης: ή πόλις εκείνη κατοικείται μόνον από άναρρώσαντας, οτινες πιάουσι πλέον πάσαν σχέσιν με τους πρώτους συγγενείς και φίλους και συνδέουσι γάμους μεταξϋ των. Πραγματικώς την άποικίαν ταύτην δύναται τις να όνομάση άποικίαν των άναρρωσάντων.

Είς Καλκούταν διέμεινα όλίγον και έπιβής Άγγλικού πλοίου έφθασα μετά δύο μηνας κατ’ άρχάς Άπριλίου εις τώ Ευέλπι άκρωτήριον. Άποδός τότε εις την πρωτεύουσιν Άκραν έβρον έν τή άγορά άφθόνους σταφυλάς, εξ ών κατασκευάζεται ό της Άκρας περίφημος οίνος, και τοι του τρυγετού προ ήμερών άποπερατωθέντος. Ούδέν δε φυσικώτερον διότι ή πολις αυτή κείται εκείθεν του Ίσημεριού, και οι καιροί του έτους άκολουθούσιν εκεί κατά σειράν άντίθετον προς την Ευρώπην, εδεν ό Ίανουάριος μήν εκεί είνε ό θερμότερος, ένψ ό Ίούλιος είνε ό ψυχρότερος.

ΜΑΞ-ΚΡΟΜΑΡ.
ΕΠΙΣΟΔΙΟΝ ΓΗΣ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟΥ
(συνέχεια από σελ. 282).

ΚΕΦ. VIII.

• Πι σφαιρα φθάνει και ό Θεός μόνον γνωρίζει άν θα έπισκεφθ ήγκαταλειμμένην τινά έστίαν ή άν θα έκαιώση θέσον τινά •

Γνωρίζει έκαστος ότι μόνον ταύτα συνέβατον κατά την άρχην της πολιορκίας, ήτις ήμέρα τή ήμέρα και από έβδομάδος εις έβδο-

μάδα εξηκολούθει θηρωδεστέρη. Βεβαίως τὰ μάλλον εκθεθεμιμένα εις τὸν κίνδυνον ἦσαν τὰ ὑπερῶα, ἅτινα μ' ἔλον τοῦτο ἦσαν πλήρη ἀνθρώπων ἐνδεδῶν, οἵτινες ὑπέφεραν παντοιοτρόπως, δηλαδὴ ἐκ τῆς πείνης, τοῦ πυρὸς καὶ τῶν σφαιρῶν.

Ἐκείνη καταρρέουσα στέγη ἔσφιπεν ἐν ταῖς ὁδοῖς νέας οἰκογενείας. Ἡ οἰκία ἡμῶν ἐπληρώθη ταχέως ἐξ αὐτῶν, ἐκτός ἐνός μόνου πατώματός ἐκ τεσσάρων δωματίων πρὸς ἴδιον ἡμῶν οἰκονομίαν καὶ ἅτινα ἄλλως τε ἦσαν πεπληρωμένα ἐκ τῶν ἐπιπέλων ἐκεῖνων τῆς μάχης μου, διὰ τὰ ὅποια αὐτὴ καὶ ἡ Γρέση τοσοῦτον ὑπερφηανέοντο.

Ἄνὰ πᾶν τριήμερον διενέμοντο μερίδια ζωοτροφιῶν πρὸς τοὺς παμπόχρους αὐτοὺς ἀνθρώπους, ἀλλ' ἦσαν τόσον φειδωλά, ὥστε κατηναλίσκοντο μετὰ δύο ἢ τρία φαγητά, καὶ νυκθήμερον δὲν ἤκουέ τις ἄλλο ἢ τὸ θρηνηθῆναι παράπονον τῶν πενιαλέων παιδῶν, ζητούντων ἄρτον εἰς μάτην.

Ἡ Λίσθεθ, ἥς ἡ πρὸς τὰ παιδιά στοργὴ ἦτο ἀξιοθαύμαστος, ἐξείνετο συμπάσχουσα, ἀλλ' οὐδὲν ἠδύνατο ὑπὲρ αὐτῶν τὸ κατ' ἐμέ, ὅτε ἐξήτουν τρόφιμόν τι παρὰ τῆς Γρέσης, ἐπέμενε νὰ τὸ φάγω ἐνώπιον αὐτῆς τὸ αὐτὸ ἐποίει καὶ ὡς πρὸς τὴν Ἀλύστην, λέγουσα, ὅτι ἠσθάνετο τὴν καρδίαν τῆς ἀποσκληρυνομένην, ὅπερ κατ' αὐτὴν ἦτο ἐξαίρετον.

Πρωίαν τινὰ ἐνῶ ἦμην ἑτοιμος ν' ἀπέλθω ὡς συνήθως εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἐξεπλάγην ἀκούσας ὅτι ἡ μάχη μου εἶχεν ἀπορρασίσει νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ ὅπως πληροφορηθῆ ἴδιοις ὁμμασι τὴν κατάσταση ἐν ἣ τὸ κτίριον εὐρίσκατο προσεπίθησα νὰ τὴν ἀποτρέψω, ἀλλ' αὐτὴ ἐπέμενε λαθούσα δὲ τὴν χρυσοκέφαλον βακτηρίαν τῆς καὶ ἐπακουέουσα ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου ἀφῆκε τὴν οἰκίαν. Πρὶν δὲ ἡ ἀπομακρυνθῶμεν, παρετήρησε τὰς πρὸς πεντηκονταετίας γνωστίας αὐτῆ ὁδοῦ εἰς ἐρείπειαν. Φθάσασα πρὸς τινῶν οἰκίων, ἔβη τὰ ἐπιπλάκα αὐτῶν ἔκκετο τεθραυμένῃ ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου, ἐλειποθύμησε καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ.

Ἐνῶ δὲ ὠδήγουν αὐτὴν εἰς τὰ ὀπίσω, ἐξηκολούθει γογγύζουσα: Ὡ Θεέ μου. χωρὶς νὰ δυνηθῆ νὰ προσφέρῃ ἄλλην λέξιν, μέχρις οὗ ἐκάρθη ἐπὶ τῆς καθέλας τῆς πρὸ τῆς σινικῆς αὐτῆς ἐστίας, ἥς εἶχεν ἀνάγκη, καὶ κατὰ τὸ ἔξο ἀκόμη ὅπως θαρμαίνῃ τὸ ἀσθενὲς αὐτῆς σώμα.

Ἐδῶ, ἐδῶ θ' ἀπολλῶμαι, Μιξ, μοὶ εἶπε. Ὅθ' ἀπὸ μὲ καὶ τὸ παλαιόσθητό μου παρακάλει μόνον τὸν Θεὸν νὰ μὴ καταστραφῇ ἡ Μητρόπολις.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ Ἐπίσκοπος ἐξῆλθε μετὰ τὰ σημεῖα τῆς ἀναχωρῆς πρὸς τὸ Γερμανικὸν στρατόπεδον ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν εἰρήνην ἐπὶ τισιν ἔροις καὶ σωτῆρ τοιοῦτρόπως τοὺς ἐνδεδεστέρους, οἵτινες ἀπώλλαντο ἐν ταῖς ὁδοῖς. Εἶνε ὁμοῦ γνωστὸν ὅτι ἀπέτυχε, διότι οὗτε ἐκεῖνοι παρεδέχοντο τὰς προτάσεις μας οὐδὲ ἡμεῖς τὰς ἰδικὰς των.

Ὁ Στρατηγὸς Οὐλρίχ ὑποστηριζόμενος ὑπὸ σπουδαίας τινὸς μεριδῶς τῶν πολιτῶν ἀπεφάσισε νὰ μὴ υποχωρήσῃ ἕτεροι ὁμοῦ, οἵτινες ἐπασχον περισσότερο, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους « Βεβαίως τὰ τέκνα του εἶδον ἀσφαλῆ εἰς τὸ Βάδεν. »

Ἡ ἀποτυχία ἐν τούτοις κατελύθησαν ἅπαντας. Ἡ μικρὰ μου

Συλβία ἐμαρκάινετο ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔμαθε τὸν θάνατον τῆς Λουίζης ἔκτοτε δὲν ἐμεδίασε καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐσκοτίσθησαν ἐκ τῶν πολλῶν δακρύων.

Ἠλπίζα ὅτι ἡ πολιτορκία θὰ ἔπαυε καὶ θὰ ἠδυνάμεθα νὰ ἐξέλθωμεν τῆς πόλεως, ἀλλῶς τὸ ἐφορούμην ὅτι ἔχονα αὐτὴν ταχέως, ἀν δὲν εἰσπραχόμεθα εἰς ἡσχόν τινα τόπον.

Περὶ τὴν ἑσπέραν ἡ Ἀλύστη καὶ Λίσθεθ κατέβησαν ἐκ τῶν δωματίων των ὅπως ἐπαρρησιώσωσιν ἐπὶ τῆς Συλβίας, διότι ἡ Γρέση ἦτο λίαν καταβεβλημένη, ἡ δὲ μάχη μου ἀνίκανος πρὸς τοῦτο διὰ τὴν προδεθκυῖαν ἠλικίαν τῆς.

Ἡ Ἀλύστη ἀνεπαύθη ἐπὶ ἐνός ἀνακλίντρον, ἐνῶ ἡ Λίσθεθ ἐκαθέσθη πρὸ τῆς κλίνης τῆς Συλβίας κρατοῦσα τὴν ἰσχὴν καὶ ἐξησθενημένην χεῖρα τῆς. Ἠσθάνετο ἀνεκράστον λύπην. Τὸ καταθερορυθμένον ἰσχὸν αὐτῆς πρὸς ἄνθρωπον μὲ τοὺς μεγάλους αὐτῆς ὀφθαλμούς, ὅς ὁ ὕπνος σπανίως κατελάμβανεν, ἐτραυματίεζε τὰ βῆθη τῆς καρδίας μου.

Ἠγούουν τί θὰ ἠσθάνετο αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς βλέπων μικρὰν τινα αὐτοῦ ἀδελφὴν ἀποθνήσκουσαν ἐκ τοῦ τρόμου ἐν χώρῳ τινὶ πολιτοκρουμένῳ ὡς τὸ Στρασοῦργον.

Τὸ πυροβόλον ἐκρότει ἔλην τὴν ἡμέραν μάλιστα ἀναπαύομενον καὶ τὸ πελιθὸν τοῦ πυρὸς φῶς ἐπλημμύρει τὸ δωμάτιον, ὥστε ἠγαγκάσθη νὰ κλείσω τὰ παράθυρά μας καὶ ἔσουρα τὰ χονδρὰ παραπετάσματα. Ἀκολούθως διῆλθε τὸν νοῦν μας ὡς ἀστραπὴ ἡ ἰδέα ὅτι « ἡ Συλβία ἦτο ἀδελφὴ Του καὶ ὅτι Αὐτὸς ἐφροντίζε δι' αὐτὴν δεκάκις, ἑκατοντάκις περισσότερο ἢ ἐγώ. Ἐὰν ἀποθάνῃ, ὡς παρῶν θὰ λάβῃ τὴν χεῖρα τῆς ἐκ τῶν ἰδικῶν μου καὶ θὰ τὴν ὀδηγήσῃ εἰς τόπον εἰρήνης καὶ ἡσυχίας, οἷον αὐτὴ ἐπιθυμεῖ. » Τοιοῦτοτρόπως ἔθεσα τὴν κεφαλὴν μου ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου παρὰ τὴν ἰδικὴν τῆς καὶ τὴν χεῖρα μου ἐπὶ τῆς περιεῖξ αὐτῆς.

Αὕτη ἐστράφη ἵνα ἔχῃ τὸ πρόσωπόν τῆς ἀπέναντι τοῦ ἰδιοῦ μου, μεσιθῶσα πάντοτε ἀσθενῶς.

— Ἀγαπᾷς τὸν ἀδελφόν, Συλβία; ἐπιθώρησα πρὸς αὐτὴν.

— Καθ' ὑπερβολὴν, ἀπήντησε μετὰ φωνῆς ἀσθενούς.

— Καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ἀδελφός σου, τῆ εἶπον ἀν φύγῃς μικρὴν μου, θὰ ὑπάγῃς πρὸς Αὐτόν. Τὸν ἀγαπᾷς ἐξίσου; δὲν τὸν ἀγαπᾷς, Συλβία;

— Ὅθ' σοὶ ὁμοίῳ, Μιξ; με ἠρώτησε.

— Ὡ! ἐπεθύμουν νὰ τῷ ὁμοίῳ, ἐξερῶνησα ἐγὼ πολλὰκις σ' ἐπεφράξα καὶ σ' ἐλησμάνησα, μάλλον φροντίσας διὰ τὸν ἐκυτόν μου ἢ διὰ σέ, ἀλλ' αὐτὸς οὐδέποτε θὰ πράξῃ τοιοῦτόν τι. Σὲ ἀγαπῶ, περισσότερο ἢ ὅσον δύναιμι νὰ σέ δικαδελιώσω οὐδέποτε θὰ σ' ἐγκαταλείψω ἢ θὰ σέ λησμονήσω.

Τὴν στιγμὴν ταύτην καθ' ἣν ὠμίλων κρότος καὶ δονισμός, ὡς ἀν ἡ οἰκία ἀνετινάχθη εἰς τὸν ἀέρα, ἔβησε μέχρις ἡμῶν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς μαρμαρίνης κλίμακας ἐκυλίοντο πλίνθοι καὶ κέραμοι ἐν τῷ μέσῳ κλονισμοῦ, ἐνῶ μέρος αὐτῶν κατέρρεεν ἐν τῇ ὁδῷ συνοδουόμενον μετὰ τὴν ἐκτροσεκορότησιν μιᾶς βόμβας, πεμάχια τῆς ὁποίας κατέστρεψαν μέρος τῶν παραθύρων μας. Ἐκ τῶν ὑπερῶων, κατωκρημένων ὑπὸ πλῆθους ἀνθρώπων, ἠγέρθησαν οἰμωγαὶ καὶ θρήνοι, μάλιστα δὲ οἱ πλίνθοι ἐκυλίσαντο ἐπὶ τῆς κλίμακας

καὶ παρεκκοιμήθησαν ὑπὸ καταπευσμένων βημάτων ἐν τῷ μέσῳ κρουγῶν φόβων καὶ ἀγωνίας. Ἐνῶμιξ τις ὅτι ἡ τελευταία ἡμέρα ἤγγικεν. Ἐσπεόμενον ἐπὶ τινὰς στιγμὰς, ἀγωνῶν τί θὰ συνέβαινε καὶ σφύγγων τὴν Συλβίαν εἰς τὰς ἀγκάλας μου μάλιστα δὲ ἡ παραχρῆ καταέπαυσε μικρὸν, καὶ τῆ εἶπον χαμηλῆ τῆ φωνῆ: Συλβία, δύνασαι νὰ μὲ ἀναμείνης ἐπὶ τινὰς στιγμὰς;

— Ναι, ὅταγε, μοὶ ἀπεκρίθη, ὁ ἕτερος ἀδελφός μου θὰ ἐπαρρησιώσῃ ἐπ' ἐμοῦ.

Τὴν ἠσπασθη μετὰ πρῶτον αἰτήματι χαρᾶς διὰ τοὺς λόγους τῆς τούτου καὶ ἐξῆλθον.

Μόλις ἠδυνάμην νὰ προχωρήσω πρὸς τὸ μέρος, ὅπερ ἐπεθύμουν, διότι οἱ καταβάνοντες μετὰ τρόμου ἐκράζον: ἡ στέγη ἔπεσεν, αἱ κηνοδόχοι πίπτουσι, τὸ πᾶν ἀνάπτει, δὲν πρέπει νὰ ὑπάγῃς ἐκεῖ. Ἀλλ' εἶχα ἀπορατίσει νὰ ὑπάγω καὶ ἡ φωνὴ τοῦ λοχία Κλέη κρᾶζοντος ὀπισθὲν μου: Εὐγε, Μιξ, μ' ἐνεθάρρυνεν.

Οὗτος μετὰ τῶν συναδέλφων του δὲν εὐρίσκατο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τὴν ἡμέραν ταύτην ἔταν δ' ἀνήλθον ἐκεῖ μετ' αὐτῶν, τὰ πράγματα ἦσαν ἐν ἀληθῶς τρομερᾷ καταστάσει.

Τὸ ἀνώτερον τῆς οἰκίας μέρος μέχρις τῶν δωματίων τῆς Λίσθεθ εἶχε καταπέσει, αἱ δὲ δοκοὶ ἐφλέγοντο, ἀλλ' οἱ κάδοι ἦσαν πρόχειροι καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἀποσβέσθησαν τὸν κίνδυνον. Ἀλλὰ φεῦ! τὰ ἄσπλα ἐκεῖνα δὲν ὑπῆρχον πλέον.

Πρέπει ν' ἀποσθώμεν εἰς τὰ ὑπόγεια, εἶπον ὁ λοχίας Κλέης, ἐπισκεφθεὶς ἐπαπειλημένως τὸ μέρος ἐκεῖνο.

Τὰ νέα ταῦτα ἐν τούτοις ἦσαν λυπηρότατα διὰ τὴν Λίσθεθ. Πάντα τὰ ἐπιπλά καὶ ἐνδύματά τῆς, πᾶν ὅτι εἶχεν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀπώλετο, ἐκτός τῶν ἐνδυμάτων ἅτινα ἐφόρει αὐτὴ καὶ ἡ Ἀλύστη καὶ τοῦ μικροῦ σάκκου, ὅστις ἐμπεριείχε τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἡ Ἀλύστη ἔπλεκε καὶ ἐκ τοῦ ὁποῖου οὐδέποτε τὸ κρᾶσιον συγκατένευτε ν' ἀποχωρισθῇ.

Ἡ Λίσθεθ διῆλθε τὸ ἐπιλοκῶν τῆς νυκτὸς βεβουλημένη εἰς διαλογισμούς, τὴν δὲ πρωίαν μ' ἐκάλεισε κατ' ἴδιον ὅπως μοὶ ἐξηγήθῃ.

— Μιξ, μοὶ εἶπε, φοβούμαι ὅτι ἐσκέφθην πλειότερον τοῦ δεόντος περὶ τῶν πενηθῶν μου πραγμάτων, ἀλλ' ἐκτός αὐτῶν οὐδὲν ἄλλο εἶχα καὶ ἐδίσταξα νὰ τὰ ἐγκαταλείψω.

Τώρα εἶνε ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσω καὶ νὰ προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τοὺς πληγωμένους. Εἶμαι νέος καὶ δυνατὴ γνωρίζω δὲ ὅτι δύναμαι νὰ ὑπομείνω καίτοι σκληρότατα νὰ βλέπω τὰ δεινοπαθήματα.

— Λίσθεθ, ἀπήντησε, μείνον ἵνα νοσηλεύσῃς τὴν Συλβίαν.

— Ὅχι, ὅχι, ἀνέκραξεν αὐτῆ. Ἡ Γρέση ἀποβάνει ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν μάλλον ἰδιότροπος καὶ φοβεραία ἐν ἐλ περισσοῦ ἔσμαι. Πιστεύω ὅτι ἔχει κρυφαίαν ἀποθήκην καὶ μ' ἔλον τοῦτο φαίνεται τεταραγμένη λίαν ὅθ' οὐκ ἀμείως καὶ φρόντισε μόνον περὶ τῆς Ἀλύσης μου.

Καὶ τὴν ἐμπιστεύεται; ἠρώτησε, ἀμειδίχων εἰσεῖ: ὅτι ἠδύνατο ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ θυγατρῆος τῆς ἐν ὄρα τοιοῦτου κινδύνου.

— Ναι, μοὶ ἀπήντησε, μετὰ φωνῆς τρομερῆς καὶ ὀφθαλμῶν ταχέως πληρωθέντων δακρύων.

Ναι, Μιξ, σοὶ τὴν ἐμπιστεύομαι πάντοτε μόνον νὰ μοὶ υποσχεθῆς ὅτι θὰ κἀθῆσαι πλησίον σου εἰς τὴν τράπεζαν καὶ θὰ κοιμάται εἰς τὸ δωμάτιόν σου, ἀν ἀληθῶς δὲ σ' ἐπιδρῶναι διὰ τοσοῦτων.

— Ἐχει καλῶς, ἀπήντησε, ὅθ' ἀπὸ μὲ ὡς ἀν ἦμην ἀδελφός τῆς.

Ἡ λέξις ἀδελφός εἶχε νέαν τινα ἥδην δι' ἐμὲ σημασίαν.

— Δὲν εἶνε πολὺ ἐνδοξον, ν' ἀπολέσω τὸν πενηθὸν μου οἶκον, προσέθεσε προσπεθούσα νὰ μειδιάσῃ καὶ ρίπτουσα πρὸς με βλέμμα ὡς θάλλουσα νὰ μοὶ εἴπῃ δι' αὐτοῦ Σοὶ ὑπενομιζῶ ὅσα ἄλλοτε εἶχον εἰπεῖ περὶ τῆς δόξης τοῦ πολέμου.

— Πικρηθῆθην πρὸ πολλοῦ τῆς ἰδέας μου ταύτης, τῷ ἀπεκρίθη δὲν ὑπάρχει ποσῶς δόξα ἐν τῷ πολέμῳ.

Οἱ Ἀγγελοὶ εἶχον δίκαιον ὅταν ἐψάλλον: δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ.

Ἀλλὰ διὰ τί ὁ Θεὸς δὲν φέρει τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς Λίσθεθ ἠρώτησε.

— Ὅθ' ἦτο εἰρήνη κατὰ τὸ φαινόμενον μόνον, εἶπεν αὐτῆ στεναζούσα, προμοῖα ἐκαίθη, ἦν φέρει ὁ πατήρ μετὰ τῶν τέκνων του δι' ἀπειλῶν καὶ τιμωριῶν. Πρέπει λοιπὸν νὰ τοὺς διδάξῃ προηγουμένως διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅτι εἰσὶν ἀδελφοί, εἴτα δὲ θὰ ἐπέλθῃ εἰρήνη ἀληθής.

Μετὰ ταῦτα ἡ Λίσθεθ ἀνεχώρησεν ἀποχιρατίσασα τὴν Ἀλύστην ὡς ἀν ἐμελλε νὰ μὴ τὴν ἐπαινῆθῃ. Ἀφ' οὗ ἀνεχώρησεν ἐκαίθη, τὸ θυγατρῆον ἐκάθησε παρὰ τὴν κλίνην τῆς Συλβίας πλέκουσα βραδέως διὰ τῶν μικρῶν αὐτῆς χειρῶν τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐμελλε νὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

ΚΕΦ. ΙΧ.

« Ἡ ζωὴ θὰ ἦτο εὐχάριστος, ἀν καλῶς ἐνοεῖτο τὸ μάθημα τῆς ἱερωτέρης ἀδελφότητος. »

Τὴν ἐπιστῆσαν ἠλάφρωσα μεγάλως τὴν καρδίαν μου ὑπῆρχε νὰ ἴδω τὴν Μητρόπολιν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μάχης μου, ἐξ ἰδέας δὲ θαλήτως ἐπισκεφθῆναι καὶ τὰ ἐρείπια τοῦ Λυκαίου τῶν διαμαρτυρομένων, ὅπερ ἠγάπων πλειότερον ἢ ἔσον συνήθως τὰ παιδιά ἀγαπῶς τὸ σχολεῖον αὐτῶν. Ἀτενίζων τοὺς καταρρακωμένους τοίχους τοῦ μ' αἰσθημάτων θλίψεως, διότι τῆ ἀληθεία εἶνε λίαν λυπηρὸν νὰ βλέπῃ τις γνωστὸν μέρος ἐν τοιαύτῃ ἔλασση καταστάσει, ἤκουσα φωνήν, ἥτις με ἔκραξε.

— Ἐε, Κρόμαρ. Ἦτο ὁ Κλέβερ εἰς τῶν παλαιῶν μου συμμαθητῶν ἔφερε στολὴν στρατιωτικὴν καὶ ἐφαίνετο φέρων αὐτὴν μακρὰν τῆς πατρῆδος τοῦ μοὶ ἐφάνη δὲ πολὺ περσιότερος καὶ σεβαστώτερος ἢ ὅτε τὸν εἶχα ἰδεῖ τελευταίως.

— Ἐνῶμιξ ὅτι ἀνεχώρησε Κρόμαρ, μοὶ εἶπε τινὶ λοιπὸν λόγῳ διέμενες εἰς Στρασοῦργον;

Τότε τῷ ἀνέφερα περὶ παντός ὅτι διηγῆθην μέχρι τοῦδε καὶ περὶ τῆς Σουλβίας, ἥτις μᾶλλον παντός ἄλλου ἀπησχόλησε τὸν νοῦν μου.

— Ο Κλέβερ μὲ ἠκραζέτο διὰ τοῦ φιλικωτέρου τρόπου.

— Γνωρίζεις ὅτι δὲν ἔχει μητέρα, τῷ εἶπον—καὶ ἡ φωνή μου διεκδόθη ἀναλογιζομένου τίνι τρόπῳ ἢ μήτηρ μου μοὶ ἀφιέρωσε τὴν Σουλβίαν—ὁ δὲ πατήρ μου εὐρίσκειται μακρὰν ἐν τῇ Ἀρρικῇ καὶ ἀγνωστὸν τί νὰ πράξω.

— Ο Κλέβερ ἐστάθη ἐπὶ τινὰς στιγμάς σιωπηλὸς καὶ σκεπτόμενος· τὸ πρόσωπόν του εἶχε παραλλάξει καθ' ὑπερβολὴν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐροῖται ἐν τῷ Λυκεῖῳ.

— Κρόμαρ, μοὶ εἶπεν ἐπὶ τέλους, ἀν ἀποφασίσῃς ν' ἀποχωρισθῆς τῆς ἀδελφῆς σου, γνωρίζω ἐν μέσον δι' οὐ νὰ τὴν ἐξάξῃς τῆς πόλεως. Ἢ σύζυγος τοῦ Ταγματάρχου μας ἔλαβεν ἀδειαν παρὰ τοῦ Διοικητοῦ νὰ ἐξέλθῃ μετὰ τῶν τέκνων τῆς. Εἶνε Γερμανὸς καὶ ἔχει ἐξάδελφον ἀξιωματικὸν ἐν τῷ ἐχθρικῷ στρατῷ, ὥστε εἶνε βέβαιον ὅτι θὰ διέλθῃ δύνάμει νὰ τὴν παρακαλέσω νὰ λάθῃ μετ' οὐ ἐκποῆς τὴν Σουλβίαν.

— Ἀλλὰ θὰ τῇ τὸ ἐπιτρέψωσιν ἄρα γε; ἠρώτησα.

— Ἐν θυγατέριόν τῆς ἀπέθανε τὴν παρελθούσαν, μοὶ ἀπήντησεν, ὅπερ θὰ ἐνταφιασθῇ σήμερον ἄλλως τε ὁ ἀνεχώρησε τὴν προΐκην ταύτην. Ἢ Σουλβία δύναιται ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτὴν.

Τοιαῦτα συνέβαινον πανταχοῦ δὲν ἤκουε τις ἄλλην συνδιὰλεξιν ἢ περὶ θανάτου.

Τὴν ἐπέβλεπε ὁ Κλέβερ μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ Σουλβία ἐπρεπε νὰ ἦνε ἐτόιμη κατὰ τὴν Θῆν τῆς πρώτης, καθ' ἣν ἀμαξία τις θὰ σταματήσῃ πρὸ τῆς θύρας, ὅτι δὲν πρέπει νὰ λάθῃ μετ' οὐ ἐκποῆς οὐδὲν ἄλλο ἐκτὸς μικρᾶς δεσμίδος, ἣν νὰ δύναιται νὰ φέρῃ ἢ ἴδια.

Ἢ Γρέση τῇ προητοίμασε πράγματα τινα, ἢ δὲ μάμμη μου μοὶ ἔδωκε 50 λουδοβίκια ὅπως δώσω εἰς τὴν κυρίαν, ἥτις ἐμελλε νὰ λάθῃ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν αὐτῆς τὴν ἀδελφὴν μου.

Τὴν νόκτα ἐκείνην δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῶ, ἀλλὰ διανυκτέρευσα ἐν τῷ δωματίῳ τῆς Σουλβίας παρατηρῶν αὐτὴν ὅτε ἐκοιμάτο καὶ ὀμιλῶν μετ' αὐτῆς ὅτε ἦτο ἔξυπνος.

Ἢ γινούσιν ἀν ὅτι τὴν ἐπανεβλεπον καὶ ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ πληροφρονηθῶ περὶ αὐτῆς πρὸ τοῦ τέλους τῆς πολιτορίας· δὲν ἤξευρα δὲ πότε αὕτη θὰ ἐτελείωνεν. Ἐμελλε ν' ἀπέλθῃ μακρὰν ἐροῦ, μακρὰν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς εἰς ξένον τόπον, ἔνθα ἠδύνατο ν' ἀποθάνῃ ὡς ἡ πτωχὴ Λουίζα ἀπέθανε μεμονωμένη, ἐγκαταλειμμένη καὶ ἀδημονοῦσα.

Ὅστις δὲν ἐδοκίμασε τὸ τοιοῦτον ἀγνοεῖ τί ἐστὶν ἀδελφικὸς ἀποχωρισμός.

Ὅτε ἡ τελευταία στιγμὴ ἤγγικε καὶ ἡ ἀμαξία ἐσταμάτησεν ἐν τῇ ὁδῷ, μόλις ἠδυνάμην νὰ τὴν καταβιδάσω καὶ τὴν ἐγκαταλείψω εἰς τὰς ξένας χεῖρας.

Ἢ Γρέση μᾶς παρεκάλουθε διακρυροῦσα καὶ ἡ μάμμη μου μᾶς παρετήρει· ἐκ τοῦ ἐξώστου. Δύο τέκνα, ἅτινα ἦσαν ἐν τῇ ἀμαξίᾳ, παρετήρουν μετὰ περιεργείας ἵνα ἀνακαλύψωσι τὸν νέον των σύντροφον ἢ δὲ κυρίαν ἦτο πρὸς τὰ ὅπισθεν ἐν τῇ γωνίᾳ μὲ πυ-

κνὸν ἐπὶ τοῦ προσώπου κάλυμμα στρέφουσα τὸ μανθάλιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς.

— Κυρία, τῇ εἶπον κρατῶν τὴν Σουλβίαν, ἡ ἀδελφὴ μου εἶνε παιδίον, οὐτινος ἢ μήτηρ ἀπέθανεν· εἶνε ἀσθενὴς καὶ εἰς τὸ ἔπακρον τεθλιμμένη, διότι μᾶς ἐγκαταλείπει. Σὺς παρακαλῶ ἐστὲ καλὴ πρὸς αὐτήν.

Τότε ἡ ξένη ἐξέτεινε τοὺς βραχιονίας τῆς καὶ ἔλαβε τὴν Σουλβίαν, παραχωροῦσα εἰς αὐτὴν θέσιν πλησίον τῆς ἐν τῇ ἀμαξίᾳ τότε ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ὁ ἀμαξηλάτης διήλασεν ὅσον τάχος ἐν μέσῳ τῶν κεκληρωμένων ὁδῶν.

Ἐτρέξα ὀπισθεν τῆς ἀμαξῆς μὴ ἐλπίζων νὰ ἴδω πλέον τὴν Σουλβίαν, ἀλλ' ἵνα παρατηρήσω ἐφ' ὅσον ἠδυνάμην τί ἐμελλε νὰ συμβῇ.

Ἢ ἀμαξία διευθύνθη πρὸς τὴν μεσημέρινονανατολικὴν Πύλην Porte Blanche, δι' ἣς οἱ Γερμανοὶ εἰσῆλθασαν ἐν Στρασβούργῳ κατὰ τὸ τέλος τῆς πολιτορίας. Διελευθέρθη δὲ δι' αὐτῆς, ὁ λοχίας Κλέης, ὅστις μὲ συνώδευε, μὲ ἀνεβίβασεν ἐπὶ μίαν τῶν τειχῶν σκοπιᾶς, ἀφ' ἧς ἠδυνάμεθα νὰ τὴν παρατηρήσωμεν ἐφ' ἱκανόν. Τέλος ἀπωλέσαμεν αὐτὴν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν μας· ἐγὼ δὲ ἐπέστρεψα οἰκάδε χεῖρων καὶ λυπούμενος συγγρόνως.

Ὅποτεν δὲ ὁ Κλέης μᾶς ἐπληροφόρησεν ὅτι ἡ ἀμαξία ἀπέβη ἐλευθέρῃ νὰ διέλθῃ διὰ τῶν τειχῶν τοῦ Γερμανικοῦ στρατοῦ καὶ ὅτι ἡ Σουλβία ἦτο ἐκτὸς κινδύνου, ἡ καρδία μου ἐλαφρύνθη τοσοῦτον καὶ τσαυτὴν ἠσθάνθη χαρὰν, ὥστε κατὰ τὸ δεῖπνον ἀνεύρον τὴν εὐθυμίαν μου, δι' ἧς ἠδυνήθη νὰ διεγείρω εἰς γέλωτα οὐχὶ μόνον τὴν μάμμη μου, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Γρέσην καθότι δὲν πρέπει τις νὰ νομίσῃ ὅτι κατὰ τὸ δίστηγμα τοῦτο δὲν ἐγελάσαμεν ἢ δὲν ἠστειεύθημεν ὀλωσ διόλου.

Ἢ Γρέση εὐχαριστεῖτο καὶ ὑπερηφανεύετο ὅποτεν ἐν τῷ γεύματι ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ τὸν θαυμασμόν μου ἢ τὴν ἔκπληξιν ἢ τὸ δῆλον, διότι δὲν εὐρίσκει τις οὔτε γάλα οὔτε ὠκ οὔτε νωπὸν κρέας οὔτε λαχανικὰ, ἀλλὰ κατεβροχιζόμενος ἵππους καὶ ὄνους, ἅτινα ἡ Γρέση ἐμαγεύειεν ἐξαιρετὰ καὶ τοῖς εἶδεν ὀνόματα, ἅτινα μᾶς ἐπροξένοιον ἀσθεστον γέλωτα. Βεβηχίως εἶχεν ἀπόκρυφόν τινα ἀποθήκην, διότι ὅτε τὰ γεώμηλα ἐξυγίζοντο μὲ τὸν ἄργυρον ἀν ὄχι μὲ τὰ χρυσόν, ὡς εἶχε προφητεύσει, εἰσέτι μᾶς ἐπρομηθευε τοιαῦτα, ἃ ἔψηνε τόσον κρυφίως, ὥστε το ἠγνοοῦσαμεν μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν τὰ παρήθετον ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἡμεῖς δὲ δὲν ἐγκαταλείπομεν οὐδὲ τεμάχιον οὔτε ἐκ τοῦ φλοιοῦ αὐτῶν. Ὅλον δὲ τὸ Στρασβούργον ἀν περιήρατο τις ζητῶν διὰ φανοῦ τεμάχιόν τι περισεύματος φαγητοῦ, ἦτο ἀδύνατον νὰ εὕρῃ, τοῦλάχιστον πρὸς τὸ μέρος τὸ ἡμέτερον, καὶ τοὶ ἐλέγετο ὅτι τρέψιμα ἐπερίσειον ἐν τοῖς μαγευτοῖς τῶν πλουσίων, ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδένα δύνάμει νὰ διαβεβαιώσω. Ἄν τοῦτο ἦτο ἀληθές, ἦτο βεβηχίως ἀμαρτήριμα, ὅτε ἑκατοντάδες ἀνθρώπων ἀπέθνησκον τῆς πείνης. Καθ' ὅσον ἀπορᾶ τὴν Ἀλύστην, ἡ Γρέση ὑπελόγησεν αὐτὴν εἰς τὴν θέσιν τῆς Σουλβίας· ἄλλως τε ὅτι ἐδκρυθίμει τρομερῶς διὰ τὸ φαγητὸν τοῦ περιττοῦ τούτου μικροῦ στόματος, ἐφαίνετο δὲ ὡς ληθμονήσασα καθ' ὀλοκληρίαν τὴν Λουίζαν, ἢ ὅτι ἡ καρδία τῆς ὁσμύρα· ἀπεσκληρύνετο. Ἐλυπεῖτο μᾶλλον διὰ τὴν οἰκίαν καὶ

τὰ ἐπιπλα ἢ διὰ τὸν θάνατον καὶ τὴν δυστυχίαν τῶσαν ἀνθρώπων καὶ ὁμῶς ἦτο πιστὴ ἡμῶν ὑπέρετρα. Ἐσχον δὲ ἀπορμήν νὰ φιλονεικήσω μετ' αὐτῆς μίαν εἰσέτι φράσιν, πρὶν ἢ διὰ παντός ὑποχωρήσω.

Ἢμέραν τινὰ ἐπορεύομαι πρὸς τὸν ἀρτοποιόν, διότι ἡ πτωχὴ Γρέση δὲν ἐτόλμα νὰ ὑπάγῃ, ὅτε σωρὸς ἐξ ἡμισείας περὶπου δωδεκάδος παιδίων διήλθον πλησίον μου, ἅτινα ἐφαίνοντο λιμώττοντα ὡς πειναλέοι μὲς, μὲ τὰς παρειὰς κοίλας καὶ τὰ ζύματα θολὰ. Ἦτο θέαμα ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ δι' οἰωνοῦποτε λόγων· ἐν ἐξ αὐτῶν, τὸ πρῶτον, ἐκράτει σφικτικῶς ἡμισεσηπυῖαν γογγυλιδα, τὰ δὲ λοιπὰ παρεκλούθουν καὶ ἐμηχανῶντο κατ' αὐτοῦ ὡς τὰ πτηνὰ ἐν ὄρῳ παγετοῦ, ὅτε ἐν ἐξ αὐτῶν κρατεῖ καλὰ ψυχίον ἄρτου εἰς τὸ ράμπος του· ἦτο μικρὸν παιδίον, μόλις ἀναπνέον καὶ ἄνευ δυνάμεως νὰ ὀμιλήσῃ· παρομοίως δὲ καταστάσεως ἦσαν καὶ τὰ παρεκλούθουσα αὐτὸ, ἐκτὸς ἐνός τῆς αὐτῆς περὶπου μ' ἐμὲ ἠλικίας, ὅπερ ἐγνωρίζε κίλλιον παντός ἄλλου νὰ κλέπτῃ καὶ ν' ἀρπάξῃ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐπληρίασα εἶχεν ἀναστηλώσει τὸ μικρὸν παιδίον εἰς γωνίαν τινὰ τῆς ὁδοῦ καὶ ἐτυπεν αὐτὸ κατὰ κεφαλῆς ὅπως ἀήρησεν ἐκ τῶν χειρῶν του τὴν γογγυλιδα.

Ἐτρέξα πρὸς αὐτὸ καὶ δι' ἐνός κτύπου τὸ ἀνέτρεψα εὐκόλως, διότι ἡ πείνα τὸ εἶχεν ἐπίσης ἐξηθεσιωμένον. Ἀκολουθῶς τεθείς μεταξὺ τοῦ μικροῦ παιδίου καὶ τῶν λοιπῶν, πρὸς ἃ εἶχα στρέψει τὸ πρόσωπον, τῷ ἔλεγα: φάγε το ταχέως, ἐγὼ προσέχω διὰ σέ. Παρατηρῶν ὁμῶς ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ παιδός, ὅπερ εἶχα ρίψει κατὰ γῆς, ἐπὶ τοῦ ἀγρίου καὶ ἀηλιτισμένου ἐκείνου προσώπου, ὅπερ εἶχε γηράσει πρὸ τοῦ καιροῦ του, μέγας οἰκτος ἠσθάνθη ὅτι κατέλαβε τὴν καρδίαν μου.

— Φεῦ! τί εἶχα πράξει, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἤθελε πράξει τοιοῦτον τι; δίκαιον ἦτο νὰ ὑπερασπισθῶ τὸν καταπιεζόμενον· ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω ἄλλως; μήπως αὐτός ὁ κατὰ γῆς ἦδη δὲν ἦτο ἐπίσης ἀδελφός μου; Ἄν ἠδυνάμην νὰ ἐκτείνω τὴν δεξιάν μου πρὸς τὸν Ἰησοῦν καὶ νὰ ὀνομάσω αὐτὸν Ἀδελφόν, βεβηχίως ὁ ἀνέμενε νὰ ἐκτείνω ἐπίσης τὴν ἀριστεράν μου πρὸς τὸν πτωχὸν τὸν ἐξηγρωμένον καὶ ἀπελπιν αὐτὸν ἀνθρώπον καὶ νὰ τὸν ὀνομάσω ἐπίσης ἀδελφόν μου! Τοιαῦτα διελογιζόμενος καθ' ἣν στιγμὴν παρετήρουν αὐτὸ.

Νομίζω ὅτι ἐνόησε ὅτι ἐλυπήθη δι' αὐτὸ καὶ ἠτοίμασθῃ νὰ νυχωρήσῃ.

— Στήθι, ἐξεφώνησα, πεινᾶς;

— Ἀποθνήσκω τῆς πείνης· ἐψιθύρισε ἦτον μοχθηρῶς ἀλλ' ἐπίσης οἰκτρῶς.

— Ἀκολουθήσον μοι, τῷ εἶπα· τὸ δὲ μειράκιον μὲ ἠκολούθησεν ἐκ τοῦ πλησίον μέχρι τοῦ ἀρτοποιοῦ.

Παρήλαθε πολὺς καιρὸς μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ σειρὰ μου, κατὰ τὸ δίστηγμα δὲ τοῦτο δὲν ἀπέστυρεν ἀπ' ἐμοῦ τὸ προσδοκῶν αὐτοῦ βλέμμα. Λαθῶν δὲ τοὺς ἄρτους μου ἔδωσα ἕνα πρὸς αὐτόν, ὃν ἤρπασεν ἀρίων ἀγρίαν φωνὴν καὶ ἐτρέπη εἰς φυγὴν ὡσεὶ φοβούμενος μὴ ἀλλοτῶς γνώμην· ἀλλ' ἐγὼ, ὦ! ναὶ ἐγὼ οὐδέποτε θὰ ἠλλάξα γνώμην οὐδὲ δι' ὄλον τὸ Στρασβούργον.

Ἐν τσοῦτῳ ὅτε ἐβόασα οἰκάδε μ' ἕνα ἄρτον ὀλιγωτερον, ἐπρεπέ τις

ν' ἀκούσῃ τὴν Γρέσην! ἐνόμισα ὅτι ἐτραλλάθη· μίτην τῇ ἔλεγα ὅτι θὰ ὑστεροῦμην ἐγὼ τὸν ἄρτον ἐκείνον διὰ τῶν τοιούτων λόγων οὐδὲ ὁλωσ αὕτη κατηνάζετο.

Παιδίον ὡς σέ, μοὶ ἔλεγε, δὲν δύναιται νὰ χορηγήσῃ δι' ἄλλου τινός· ἐν ἐλλείψει ψωμίου θὰ φάγῃς ὄρυζον, γεώμηλα ἢ ἄλλο τι; σιωπάειε! μοὶ ἔλεγε.

Ἄν ἐνόησῃ νὰ προμηθεύῃ φαγητὸν εἰς ὄλους τοὺς ἐν Στρασβούργῳ πενιασμένους ψωμοζήτας, ἀμέσως σοὶ παραδίω τὰς κλεῖδας καὶ τότε βλέπομεν. Δὲν παρατηροῦσε πόσους κόπους καταβάλλω ἵνα διατηρήσω τὴν ζωὴν ὑμῶν;

Ποῖος τάχα γνωρίζει πότε θὰ τελειώσῃ ἡ ὑπόθεσις αὕτη; Οὐδεμία ἐπικούρια φθάνει καὶ ὁ στρατηγὸς Οὐλφίχ προσέμα· νὰ μᾶς ἴδῃ μᾶλλον ἀπολλυμένους περὶ νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἐδῶκα διὰ τὴν Λουίζαν, ἔδῶκα διὰ τὴν Ἀλύστην, ἀλλὰ τώρα δὲν εἶδω διὰ κανένα, ὄχι, ὄχι, Μᾶς· ὑποσχέθητι μοι ἐδῶ, τώρα, ὅτι δὲν θὰ δώσης κομμάτι ἢ σταλαγματιὰ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς μου.

Τοῦτο ἦτο βεβαίως σκληρὸν καὶ ὁμῶς ὑπερχειρῶν νὰ τὸ πράξω. Ἦτος ἡ Γρέση εἶχε δίκαιον.

Τοῦλάχιστον αὕτη ἠγάπα τὴν μάμμη μου καὶ ἐμέ. (ἀκολουθεῖ).

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΗΜΕΤΕΡΑΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ.

Ἢ Μουσικὴ, ἢ τε μονότονος Ἐκκλησιαστικὴ ἢ τε τετραφώνως ἁρμονικὴ λεγομένη, φυσικῶς εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πράγμα, δύο δηλονότι κλάδοι ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ καλλιτέκτου δένδρου, διαφέρουσαι ἀπ' ἀλλήλων μόνον κατὰ τρόπον καὶ ὕψος. Ἢ ἁρμονικὴ ἢ καὶ τετραφώνως εἶνε νεωτέρα ἀδελφὴ τῆς μονότομου, ἥτις φυσικῶς προηγῆθη ἐκείνης.

Ἢ τμὴ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ἁρμονικοῦ μέρους ἀνήκει μόνως τοῖς Ἑλλησι, παρὰ τῶν ὀπίων οἱ Εὐρωπαῖοι φωτισθέντες ἀπεδέχθησαν αὐτὸ ὡς μέλος ἠρωϊκόν, ὅπερ ἀκολούθως διὰ τῆς ἐξευρέσεως ἰδιαιτέρων χαρακτῆρων ἐκαλλιέργησαν καὶ ἀνέπτυξαν εἰς βαθμὴν θαυμασίαν (Ἰβ. Μ. Θεωρ. παραγρ. 21). Τὰς ἐπτά τῶν φθόγγων συλλαβὰς ὁ Γουί παρέλαβεν ἐκ τῆς ἀκροστιχίδος ὕμνου τινὸς ἀναπερομένου εἰς Ἰακάνην τὸν Προδρόμον. Μετεχειρίσθη δὲ αὐτὰς ἐν τῇ Μουσικῇ (τῇ νῦν Εὐρωπαϊκῇ) κατὰ τὸ 1024 ἔτος τοῦτέστι 268 ἔτη μετὰ τὸν Ἰωαν. τὸν Δαμασκηνόν.

Φθόγγοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Μουσικῆς.

Ut queant laxis
Resonare fibris,
Mira gestorum
Famuli tuorum,
Solve polluli
Labi reatum,
Sancte Johannes.

κώς βέβαιον, ότι τὰ τῆς Μουσικῆς ἐδιδάχθη ὁ Δαρμασκηνὸς οὐχὶ ὑπ' Ἀράβων ἢ Ἰουδαίων καὶ Ἀσιανῶν ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ Μουσικοῦ Κοσμᾶ τοῦ καὶ ἱερέως, τοῦ καταγομένου ἐκ τῆς μεγάλῃς Ἑλλάδος, ὅστις, ἀιχμαλωτισθεὶς τότε ὑπὸ τῶν Ἀράβων καὶ μετενεχθεὶς εἰς Δαμασκόν, ἠγοράσθη παρὰ τοῦ πατρὸς τοῦ Δαρμασκηνοῦ καὶ ἐδίδασκεν ἀκολούθως τῷ Ἰωάννῃ τὴν Μουσικὴν.

Ἐκ τῶν ἱστορικῶς βεβαίων τούτων γεγονότων καὶ ἐκ τῆς σχέσεως, ἣν ἡ παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει Ἑκκλ. Μουσικὴ ἔχει πρὸς τὸ μονότονον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ὡς τοῦτο ὑπὸ τῶν συγγραφέων διαγράφεται, συνάγεται ὅτι αὕτη δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ αὕτη ἢ μονότονος, μεταλλαγείσα μὲν ἐν μέρει ἐκ τῆς ἐπιπνοίας τῶν αἰώνων, διατηρήσασα ὅμως ἀναλλοίωτον τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς βῆσιν διὰ τῆς Μουσικῆς γραφῆς τῶν μελοποιῶν, οὗς ἀναφέρει καὶ Νικηφόρος ὁ Ξανθόπουλος.

- » Οἱ τὰ μέλη πλέξαντες ὕμνων ἐνθέων,
- » Ἡ λύρα τοῦ Πνεύματος Κοσμᾶς ὁ ξένος,
- » Ὅρφεὺς νεκρὸς, ἡ Δαμασκόθεν χάρις
- » Καὶ Θεόδωρος Ἰωστῆρ, οἱ Στουδίται·
- » Ὅργανα τὰ κράτιστα τῆς Μουσουργίας·
- » Ξῆνη τε σειρήν Ἰωστῆρ ὕμνογράφος,
- » Μέλος παναρμόνιον Ἀνδρέας Κρήτης,
- » Καὶ Θεόδωρος, ἡ μελίχρους Κινύρα,
- » Γεώργιος, Λέων τε, Μάρκος Κασσία. κλπ. »

Ἐκ τοῦ ἐπιγράμματος τούτου διδασκόμεθα συνίμα, ὅτι πλείστοι ὄσοι, μὴδ' αὐτῶν τῶν γυναικῶν ἐξαιρουμένων, συνέβαλον εἰς τὴν τῆς Μουσικῆς διάπλασιν, καὶ ἡ περὶ τὴν Μουσικὴν ἐνδιατριβὴ ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν ἦν πράγματι προσφιλεῖς ἐπισχόλησις τῶν τυγχόντων ἀνωτέρως ἀγωγῆς, μὴδ' αὐτῶν τῶν αυτοκρατόρων ἐξαιρουμένων, ἐφ' ᾧ καὶ βλέπομεν πολλακίς αὐτοὺς οὐ μόνον καταγινόμενους περὶ τὴν Μουσικὴν ἐπιστήμην ἀλλὰ καὶ μὴ ἀπαξιοῦντας ἀεὶ ἐπ' Ἑκκλησίας τοὺς Ἑκκλησιαστικοὺς ὕμνους.

Οἱ ἄνδρες οὗτοι ἦσαν κατὰ μὲγαλ μέρος Ἕλληνας ἀπόγονοι τῶν ἐπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ διεσπαρμένων προγόνων καὶ Ἑλληνοπρωπεῶς ἐκπαίδευθέντες. Θὰ ἦτον ὕβρις κατ' αὐτῶν, ἀν δεχθῶμεν ὅτι προσέτιμῃσαν τοῦ ἐθνικοῦ ἰδιώματος ξένον, θανεισθέντες αὐτὸ οὐχὶ παρὰ φίλων ἀλλὰ παρὰ ἀπένδων καὶ ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν.

Παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ὡς συνάγεται ἐκ τῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, φαίνεται νὰ ἦτο ἐν χρήσει πρὸς τὴν Μουσικὴν ἀπαγγελία καὶ ἡ ἐντεχνος χειρονομία. Οὕτω π. χ. ἀναγινώσκοντες ἐν τῷ Κεβρινῷ, εἶτι « ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος (ὅστις ἤμασεν ἐν εἴτει 830 μ. Χ.) ἐμέλις στιχηρὰ καὶ διαδύς τοῖς ψάλλταις προέτρπευεν αὐτοὺς, ἵνα ψάλλωσιν αὐτὰ αὐτὸς δὲ ἠγάπα νὰ χειρονομῆ ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσιν. » Ὅτι δὲ ἡ χειρονομία ἦτον ἀναπόσπαστον τῆς Μουσικῆς ἀπαγγελίας μέρος, βεβαιούμεθα τοῦτο καὶ ἐκ τῶν ἱστοριῶν Κωνσ. τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἱστοροῦντος ὅτι « οἱ ψάλλται ἐψάλλον τῇ πολυτέχνῳ χειρονομίᾳ. » Ἀτυχῶς ὅμως αὕτη ὡς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὕφος ἀπωλέθησαν καθόσον τὰ δύο ταῦτα παρακολούθημα τῆς Μουσικῆς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ

γράφονται καὶ ἐπομένως νὰ διασωθῶσιν ὡς τὰ μέλη, ἅτινα, γεγραμμένα ὄντα διὰ Μουσικῶν χαρακτηριστῶν, εὐτυχῶς ἐσώθησαν μέχρι τῆς σήμερον.

Κατὰ τὸν Συγγραφέα τοῦ Μ. Θεωρητικοῦ μέχρι τῶν μέσων τοῦ 17ου αἰῶνος ἦν ἐν χρήσει ἡ ἐντεχνος χειρονομία, περὶ ἧς μνημονεύουσιν οἱ Βυζαντινοὶ Συγγραφεῖς· ἀλλ' αἱ καταστρεπτικαὶ περιστάσεις, ἃς τὸ πολυτέλῃμον ἔθνος διήλθε, σὺν πολλοῖς ἄλλοις διέστειραν καὶ ὀλοτελῶς εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ἐξηράνισαν αὐτήν. Διτηρήθη δὲ μόνον ἡ σημερινὴ μονοσειθῆς χειρονομία. Εὐτυχέστεροι δὲ ἡμῶν οἱ ἐν Εὐρώπῃ μουσικοὶ, ὡς διατηρήσαντες καὶ τὰς χειρονομίας, ἃς σὺν τῇ Μουσικῇ παρὰ τῶν πατέρων μας ἔλαβον, ὡς βλέπομεν καὶ ἐν τῷ Μ. Θεωρητικῷ οὕτω.

« Μία μὲν θέσις μία δὲ ἄρσις μετροῦσι χρόνους δύο ταυτίζεται δὲ τοῦτο μὲ τὸν Ἑλληνικὸν προκελευσματικὸν πῶδα Ο Ι. »

Ἄλλ' ὁ χρόνος οὗτος εἶνε ὁ παρ' Εὐρωπαϊοῖς ἐν χρήσει, ὁ ἀποκαλούμενος *pari tempo di due quarti*.

« Μία μὲν θέσις δύο δὲ ἄρσεις μετροῦσι χρόνους τρεῖς· κρούομεν δὲ εἰς τοῦτο τὸ μέτρον ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ, δις δὲ τὸν ἀέρα Ο Ι 1, ἡ ἅπαξ μὲν τὸ γόνυ βραχέως, ἅπαξ δὲ τὸν ἀέρα μακρῶς, καὶ τότε ταυτίζεται τὸ μέτρον τοῦτο μὲ τὸν Ἑλληνικὸν ἴαμβον πῶδα u — » Πλὴν καὶ τοῦτο τὸ μέτρον ἐν πληρεστέτῃ χρήσει παρὰ τοῖς Εὐρωπαϊοῖς μουσικοῖς εὐρηται, οἵτινες καὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸ *dispari tempo di tre quarti*.

« Δύο μὲν θέσεις δύο δὲ ἄρσεις μετροῦσι χρόνους τέσσαρας· κρούομεν δὲ εἰς τοῦτο τὸ μέτρον δις μὲν τὸ γόνυ, δις δὲ τὸν ἀέρα. Ταυτίζεται δὲ τοῦτο τὸ μέτρον μὲ τὸν Ἑλλ. διπλοῦν προκελευσματικὸν πῶδα Ο Ο Ι Ι. » Ἐπίσης καὶ τὸ μέτρον τοῦτο εἶνε τὸ παρὰ τοῖς Εὐρωπαϊοῖς ἐν χρήσει καὶ ἐπονομαζόμενον *pari tempo ordinario*.

Ταῦτα νομίζομεν ἀρκεῖσι πρὸς ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ τὰ νῦν Εὐρωπαϊκὴ εἶνε θυγάτηρ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Ἐνδεχόμενον δὲ τινες μὴ γνωρίζοντες τὴν Ἑκκλησιαστικὴν θεωρητικῶς νὰ δίστασιν ἰσχυρῶς, ὅτι ἡ τὰ νῦν Εὐρωπ. Μουσικὴ εἶνε ἡ τελειότερα πύσις ἄλλης, καθόσον αὕτη τέρπει καὶ καθυθύνει τὸ οὖς τῶν ἀκρατῶν. Ἄλλ' ἃς μᾶς ἐπιτρέψωσιν οὗτοι νὰ τοῖς παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ ἀρμονικὴ οὖσα τὸ ἡμῖσι τῆς καθόλου Μουσικῆς, δηλαδὴ ὁ εἰς τῶν κλάδων τῆς, λογικῶς δὲν δύναται νὰ λογισθῆι τελειότερα τοῦ ὄλου. Ὅπως αὕτη γίνῃ ἐντελής, προσκαπεῖ καὶ τὸ ἕτερον ἡμῖσι, ἦτοι τὸ μονότονον εἶδος, ἔπειτα ἐκ τοῦ κερασμοῦ τῶν δύο παραχθῆι τέλειόν τι.

Ναὶ μὲν οἱ ἐν Εὐρώπῃ μουσικοὶ μὴ εὐρεθέντες ὑπὸ τὰς ἀπορράδας περιστάσεις, ὅπως οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ συνάβηροι τῶν εὐρεθέντων, ἠδυνήθησαν νὰ καλλιεργήσωσι τὸ ἀρμονικὸν τῆς Μουσικῆς εἶδος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ τὸ ἀναδιόψωσιν εἰς βαθμὸν μεγάλης τελειότητος· περιστραπέντες ὅμως ἐντὸς μόνου τοῦ ἀρμονικοῦ εἴδους καὶ τοῦ συστήματος τῶν, ἀρῆσαν ἡμιτελῆ τὴν μίαν πλευρὰν τοῦ οἰκοδομημάτων τῶν. Ὅπως ἐν τῇ ἐξακριβώσει ξένων μελῶν περιπίπτουσιν εἰς δυσχερείας, ἐφ' ᾧ καὶ δυσκολεύονται· μεγάλως νὰ ἐξηγήσωσι τὴν λεπτότητα, τὴν ἐν τῶν Ἀσιανῶν ἄρσιν παρατηρουμένην. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν δὲ τῶν λεγο-

μένων παραθέτομεν ἐνταῦθα ἐν συνόψει τὰς μεταξὺ ἀμφοτέρων διαφορὰς. Ἡ μὲν Εὐρωπαϊκὴ εἰς τὴν κλίμακά της μεταχειρίζεται πέντε μείζονας τόνους καὶ δύο ἐλαχίστους, ἡ δὲ Ἑκκλησιαστικὴ τρεῖς μὲν μείζονας δύο δὲ ἐλασσονας καὶ δύο ἐλαχίστους· ὥστε ἐκ τῆς πρώτης λείπουν οἱ Ἑκκλησιαστικοὶ ἐλασσονες. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἦσαν ἐν χρήσει καὶ τὰ τεταρτημόρια, ὡς βεβαίως Ἀριστείδης ὁ Κουύντιλιανὸς λέγων, ὅτι « τὸ ἐναρμόνιον γένος χαρακτηρίζεται ἐκ τῶν τεταρτημορίων διέσεων τοῦ τόνου, περὶ ὧν λέγει καὶ ὁ Εὐκλείδης « ὑποτίθεται γὰρ ὁ τόνος εἰς θῶδεκάτινα ἐλαχίστα μόρια διαιρούμενος, ὧν ἕκαστον δωδεκατημόριον τόνου καλεῖται, ἀναλόγως δὲ τῷ τόνῳ καὶ τὰ λοιπὰ διαστήματα τὸ μὲν γὰρ ἡμιτόνιον εἰς εἴς θῶδεκατημόρια, ἡ δὲ διέσις ἡ τεταρτημόριος εἰς τρία, ἡ δὲ τριτημόριος εἰς τέσσαρα » ὥστε καὶ τὸ τεταρτημόριον τοῦτο λαίπει ὀλοτελῶς ἐκ τοῦ συστήματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς, διότι δὲν μεταχειρίζεται ἡμῖσι διὰ καὶ πεμῶν καὶ ἐν ἡμῖσι. Ἡ Ἑκκλησιαστικὴ ὅμως, ἡ περιφρουρούμενη καὶ νομιζομένη παρὰ πολλῶν ἀτελής καὶ μηδαμινή, διατρεῖ ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα μέχρι τῆς σήμερον. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ βοήθουμένη ἐκ τῆς πολυφωνίας καὶ οὖσα ἀρρενωπὴ καὶ κράμα πρὸς ἀναπαράστασιν χρωμάτων καὶ ἠρωικῶν αἰσθημάτων, ἀν καὶ ἔχη τὰ πρωτεία ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς, δὲν δύναται ὅμως νὰ λογισθῆι ἐντελής ἀνευ τῆς μονοτόνου, τῆς εἰς τὰ λυπηρὰ καὶ παθητικὰ ἐπαδούσης, ὡς οὕτε ἡ τελευταία αὕτη δύναται νὰ λογισθῆι ἐντελής ἀνευ ἐκείνης.

Ὅπως δ' ἐνορηθῆι κάλλιον καὶ παρὰ τῶν μὴ γεωμετρῶν Μουσικῆς ἡ διαφορὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀπὸ τῆς Ἑκκλησιαστικῆς, ἃς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ ἐρωτήσωμεν, διατ' ἐνῶ ὑπάρχουσι τοσαῦτα ἄλλα ἠδυσφωνότερα καὶ ζωηρότερα ὄργανα, τὸ βιολίον πρωτεύει καὶ λογιζεται τὸ τελειότερον πάντων τῶν ὀργάνων; Δι' οὐδένα βεβαίως ἄλλον λόγον, παρὰ διότι δύναται νὰ διατέμῃ ἕνα τόνον εἰς δύο καὶ τέσσαρα καὶ εἰς περισσότερα, ἀν θέλωμεν, μέρη, ἐνῶ τὰ λοιπὰ ὄργανα διατέμνουσιν εἰς δύο μόνον ὀρισμένα ἡμίτονα. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει ἤδη μεταξὺ τῶν δύο Μουσικῶν, ἡ μὲν νῦν Εὐρωπαϊκὴ διατέμνει ἕνα τόνον εἰς δύο, ἡ δὲ Ἑκκλησιαστικὴ εἰς τέσσαρα, ὥστε μεταξὺ τοῦ Do καὶ Ré μεταχειρίζεται τρεῖς διέσεις, ἐνῶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ μίαν καὶ μόνον.

Λέγοντες δὲ ταῦτα δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι ἡ Εὐρώπη ἀγνοεῖ τὴν εἰς τέσσαρα διαιρέσιν τοῦ τόνου, ἀπαγε! Ἡ σοφὴ Εὐρώπη, ἦτις ὡς εἰς ἀπάσας τὰς ἐπιστήμας θυμησιασῶς προώδυσεν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν ἐπέδωκε μέχρι: καὶ τοῦ νὰ προσδιορίσῃ πῶσους παλμούς ἡ δονήσεις δύναται: νὰ κίμη ἐκείστη χορδὴ τῆς διακασῶν ἢ σοφῆ Εὐρώπῃ, λέγομεν, ἠδύνατο ἀν ἤθελε νὰ διατέμῃ τὸν τόνον καὶ εἰς τέσσαρα, ὅμως δὲν τὸ ἠθέλησε, διὰ νὰ μὴ χάσῃ τὸ ἀρρενωπὸν τοῦ ὕφους τῆς, καὶ ἀπέρριψεν οὕτω τὰ λεπτότατα μέρη, ἅτινα ποιοῦσι τὴν Μουσικὴν θηλυτραπέζην. Ἰδοὺ καὶ περὶ τούτου ἀρχαίαι ἀποδείξεις. « Πρῶτον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Φρύγῃς ὁ Μουσικὸς ἐκκινετόμησος περὶ τὴν Μουσικὴν, συνάψας τὸ ἐξάμετρον μὲ τὸ λελυμένον, καὶ μεταχειρίσθη χορδὰς πλείους τῶν ἐπιτά, ἃς ἡ λύρα ἀπὸ τῶν χρόνων Τερπάνθρου τοῦ Λεσβίου ἔφερε. Μετ' αὐτὸν δὲ Τιμόθεος ὁ Μουσικὸς ἐπεπρόσθεσεν εἰς τὰς δύο

ἐπιπροσθέτους χορδὰς τούτου δύο ἑτέρας καὶ ἀναδιόψας αὐτοὺς εἰς ἑνδεκα, ἔκαμε τὴν Μουσικὴν νὰ χάσῃ τὸ ἀρχαίον αὐτῆς ἀρρενωπὸν καὶ γίνῃ μαλκωτέρα. Καὶ περὶ τοῦ Φρύγιδος ἀναγινώσκοντες παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ ἐν ἀποφθ. Λακεδαιμονίων, εἶτι « Ἐμμηρεπῆς Ἐφορος, Φρύγιδος τοῦ Μουσικοῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν ἐννεὰ ἐξέτεμεν εἰπών· Μὴ κακοῦργει τὴν Μουσικὴν. » Περὶ δὲ τοῦ Τιμοθέου ἐκ τῶν παρὰ Ζηνοβίου ἱστοροῦμένων διακρινόμεθα ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεδίωξαν αὐτὸν ἐκ τῆς χώρας τῶν, ἔταν οὗτος μετέθῃ ἐκεῖ φέρων κιθάραν ἑνδεκάχορδον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται, ὅτι οἱ μὲν τὴν ἀπλὴν ἀρμονικὴν Μουσικὴν προελόμενοι δὲν ἠθέλουν πολλὰς χορδὰς καὶ πολλοὺς ἤχους, ἐνῶ οἱ τὴν μονότονον μετερχόμενοι, ἐρευνῶντες καὶ τὰ λεπτότατα ἐκείστης φωνῆς μέρη, ἐφεύρον καὶ ἄλλας χορδὰς καὶ ἤχους, ἐξ οὗ δύο μεγάλα: αἰρέσεις ἐν τῇ Μουσικῇ ἐγεννήθησαν ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, αἱ περὶ Μουσικῆς διενέξεις ὑπῆρχον καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἶνε λυπηρὸν εἶτι, ἐνῶ ἡ πολυφωνοῦς ἀρμονικὴ ἐπαινεῖται δικαίως καὶ θαυμάζεται, ἡ Ἑκκλησιαστικὴ ἐπὶ τοσοῦτον ἀδίκως καταχρῶνεται, ὥστε ἔνιοι τολμῶντες Ἑβραϊκὴν ἢ καὶ Ἀραβικὴν αὐτὴν προσαγορεύουσιν. Ὑπάρχει ἄμα τι Ἑβραϊκὸν ἢ Ἀραβικόν, ὅπερ νὰ ἐφαρμοσθῆι ἐπὶ τινος τῶν Ἑκκλησιαστικῶν ἀσμάτων;

Ἐὰν ἡ Ἑκκλησιαστικὴ προῆλθεν ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς ἢ Ἀραβικῆς, ἀναγκασίως θὰ ἐδανείζετε καὶ τοὺς μουσικοὺς τῆς μητρὸς τῆς χαρακτῆρας· ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἑκκλησιαστικῇ χαρακτῆρες Ἑβραϊκοὶ ἢ Ἀραβικοὶ; Ἄλλ' ἀφοῦ διαφοροὶ εἰσὶν οὗτοι, ἀφοῦ οἱ μελοῦργοι τῆς Ἑκκλησίας ἦσαν γνησιώτατοι Ἕλληνας, ἀφοῦ οἱ χαρακτῆρες καὶ ἤχοι εἶνε Ἑλληνικοὶ, ἐν οἷς καὶ τὰ τεταρτημόρια καὶ τριτημόρια, πρέπει νὰ ἦνε τις ἡ ὁλοῦς ἀδαῆς τῆς Μουσικῆς ἢ ἐθελουσίως νὰ τυρῶνται, ὅπως διςχυρισθῆι ὅτι αὕτη δὲν εἶνε ὁ μονότονος κλάδος τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, ὅν οἱ τῆς Ἑκκλησίας Πατέρες παρὰ τῶν ἐθνικῶν πατέρων γραφῆ παραλαμβάνοντες μέχρις ἡμῶν διετήρησαν. Τὸ καὶ ἡμᾶς ὀμολογοῦμεν εἶτι ὡς πρὸς τὰς ἀρχαίας βῆσεις εἶνε Ἑλληνικωτέρα, ὡς πρὸς τὸ ὕφος ὅμως διατῶμεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι διετηρήθη, διότι τοῦτο ἦτον ἴσως ἀδύνατον νὰ γράφεται.

Ἐὐχῆς ἔργον ἤθελεν εἶσθαι, ἀν ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος Μουσικὴ ἐδιδάσκτο ἐν τοῖς σχολείοις καὶ κατετάσσοτο ἐν τῇ σειρά τῶν ὑποχρεωτικῶν μαθημάτων. Οἱ Πατέρες, οἱ ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ μεγάλοι ἀναφανέντες θεσπέσιοι πρόγονοι, τὴν Μουσικὴν ἐν τῇ χρῆσιν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων τάττοντες ἐτίμων αὐτὴν ὡς θεόδοτον α Ἡ γοῦν Μουσικὴ Θεῶν εἶναι θῶρον ὀμολογεῖται· κατὰ τὸν Θεῖον Πλάτωνα.

Ὅς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς οἱ τὰ πρῶτα ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ φέροντες μὴτ' αὐτῶν τῶν αυτοκρατόρων ἐξαιρουμένων, κατεγίνοντο περὶ τὴν Μουσικὴν, σήμερον δὲ ἀτυχῶς ἡ περὶ αὐτὴν ἐνασχόλησις θεωρεῖται ὡς βίναυσος ἐργασία, καὶ διὰ τὴν μεγάλην περιφρόνησιν τοῦ ἐπαγγέλματος ψάλλει ὁ τυχών. Ἄλλοτε πολλαὶ δεκάδες δοκίμων ἀνδρῶν συνεκρότων χορῶν δεξίον καὶ ἀριστερόν, νῦν δὲ

τὴν θέσιν τῶν πάλαι δεκάδων εἰς μόνον ψάλτης, καὶ ἄχρι σήμερον κατ' ὄνομα μόνον σώζονται δεξιάς χορδῆς καὶ ἀριστερῆς χορδῆς, ἀλλ' οὐχὶ πράγματι· καὶ πᾶσαν τὴν ἐν τῇ Μουσικῇ πρέπουσαν καὶ ἀκαιτουμένην ἁρμονίαν περιμένουσιν οἱ ἀκροαταὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ μεμονωμένου ψάλτου, ὅστις, ἀναδεχόμενος ὅλον τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν μόχθον τῶν ἄλλοτε δεκάδων ψαλτῶν, ἐπιμοχθεῖ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς καὶ τέσσαρας κατὰ συνέχαια, πολλὰς ὥρας, δι' ὃ καὶ ἐνίοι αὐτῶν κατανατῶσι φθιστικοί. Τοιοῦτος λοιπὸν ἐκ τοῦ ἀγῶνος κεκμηκὸς καὶ κατὰ μόνον ψάλτης ποῖαν ἁρμονίαν ἢ τέρψιν δύνανται νὰ παράσχῃ; Ἔστω καὶ τὸ ὠριότερον κλειδοκύμβαλον, ὅταν ἀραιρεθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ τὰ βοθητικὰ μέτρα καὶ παύσεται μονότονως, δι' ἐνὸς μόνου διατύλου, ποῖαν ἁρμονίαν ἢ τέρψιν δύνανται νὰ παράσχῃ; Ἡ πενιχρὰ τῶν ψαλτῶν μειοδόδοις καὶ ἡ πρὸς γλίσχρον οἰκονομίαν ἐνὸς μόνου ψάλτου διατήρησις ἐταπεινώσασεν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν, καὶ τὴν κατέστησε δύστηνον. Αἱ δὲ καταστρεπτικαὶ περιστάσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐσχισμάτισαν καὶ Κληρῶν καὶ λαὸν ἀμαθῆ, καὶ οὕτω κατέπεσε βαθμηδὸν καὶ ἡ Μουσικὴ. Πολλοὶ δὲ ἀγνοοῦντες τὴν αἰτίαν τῆς ἀηδίας κατακρίνουσι πᾶν τὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Μουσικῆς σύστημα. Ἀλλὰ τί πταίει ἡ Μουσικὴ, ὅταν ὁ ψάλλων ἦε μόνος ἢ ἀναξίος ἢ κακὸφρων; Ἀλλὰ χάρις τῷ Θεῷ εἰ εὐρέθησαν καὶ εὐρίσκονται ψάλται τιναί, πρὸς τοὺς ὅποιους τὸ ἔθνος χρωσται εὐγνωμοσύνην οὐ μικράν, ὅσοι δὴ ποτε καὶ ἀνῆλθον, διότι οὐδεὶς αὐτῶν ἐσπούδασεν εἰς συστηματικὴν δημόσιον σχολὴν, ἀλλ' ἐκ τοῦ τυχόντος ἔμαθεν ὅτι γνωρίζει. Παισιθῆλον δὲ εἶναι, εἰ πᾶσα σπουδὴ καὶ ἐπιστήμη διὰ τῶν σχολείων διατηρεῖται καὶ βαθμηδὸν προάγεται καὶ τελειοποιεῖται· ὑπῆρξεν ποτε δημόσιον σχολεῖον Μουσικῆς; Ποῖαν λοιπὸν καλλιέργειαν καὶ ποῖαν πρόδον ἢ προαγωγὴν περιμένουσιν οἱ περιτρονούμενοι τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, ἄνευ Σχολείων, ἄνευ Συλλόγων, καὶ ἄνευ συζητήσεων; Ἡ Ουαμασία καλλιέργειαι τῆς ἐσπερίας Μουσικῆς δὲν προήχθη αὐτομάτως. Τα ἔθνη καὶ αἱ κυβερνήσεις τῆς Εὐρώπης τὴν προήγαγον καὶ προήγαυον. Οἱ δ' ἀρχαῖοι Ἕλληνας, ὡς εἴπομεν, περὶ πλείστου ἐποιούοντο τὴν Μουσικὴν καὶ ἦτο τὸ ἐντύπωμα καὶ κόσμημα παντὸς ἐλευθέρου πολίτου. Σήμερον ἕως ἡμερῶν αὐτὴν ἐνασχόλησις θεωρεῖται ὡς βάναντος ἐργασίας· Πῶς λοιπὸν νὰ μὴ διαφθαρή καὶ χαθῆ ἡ τοιαύτη καὶ ἐπὶ τοσοῦτο παραμελημένη Μουσικῆ; Πῶς νὰ τὴν σπουδάζωσιν οἱ βουλόμενοι; Γνώτωσαν λοιπὸν οἱ κατατρονούμενοι τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ὅτι δὲν πταίει ἡ Μουσικὴ, ἀλλ' ἡμεῖς, ἡμεῖς αὐτοὶ· διότι δὲν τὴν ἐκτιμῶμεν οὕτε τὴν καλλιεργούμεν καὶ οὕτε μεταχειρίζόμεθα πρὸς αὐτὴν τοῦλάχιστον καλοῦς καὶ ἀξίους μουσικούς προσθέτοντες δύο ἢ τέσσαρας καλλιφώνους βοήθους πρὸς πλείωτερον ἁρμονίαν καὶ ζωηρότητα, ἀλλὰ τὸναντιὸν διὰ γλίσχρον οἰκονομίαν ἢ μᾶλλον κακὴν φειδωλίαν ἔχομεν καὶ ἀνεχόμεθα ἀνίκανόν τινα ἢ κακὸφρων ἢ ἀδαῆ τῆς Μουσικῆς παράφρων ψάλτην ἐν τοιαύτῃ καταστάσει δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι πταίει ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ; Εἶνε ἄρα λόγος δίκαιος νὰ εἴπωμεν ὅτι πταίει τὸ κλειδοκύμβαλον καὶ οὐχὶ ὁ ἀναξίως παιζῶν; Μὴ ὑποθέτῃ τις ὅτι ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μελωδία καὶ

ἐπὶ Βυζαντινῶν Αυτοκρατορῶν ἦτον οὕτω παραμελημένη καὶ ἀηδής, ὅτι ὑπάρχει σήμερον; ὄχι, ὄχι· ἔχασεν ἀρκετὰ ἡ Μουσικὴ αὕτη ἐνεκα τῶν καταστρεπτικῶν τοῦ ἔθνους περιστάσεων. Ὅσον ὁ ἕτερος κλάδος τῆς Μουσικῆς διὰ τῆς ἐπιμελείας τῆς Εὐρώπης ἔλαβε καλλιέργειαν καὶ ὑψώθη, τόσον τὸναντιὸν ὁ πρῶς ἡμῶν κλάδος, ἦτο ὁ μονότονος, διὰ τῆς ἀμελείας ἡμῶν ἐξηραθῆναι καὶ τοσοῦτον, ὅστε κινδυνεύει νὰ ξηραθῆ καὶ νὰ χάσῃ πᾶν ἴχνος Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς, νοσοῦσα τὴν σήμερον σπουδαίως.

Εὐχῆς ἔργον ἦθελεν εἶσθαι νὰ συστηθῶσι σχολαῖα Μουσικὰ καὶ Σύλλογοι, ὥστε διὰ τῆς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων μουσικῆς ἐκπαίδευσως ὄλου τοῦ ἔθνους νὰ καλλιεργήσωμεν τὸν Πατρικὸν μας κῆπον (Ἐκκ. Μουσ.), μὴ ἐπιθυμούμενος τὸν τοῦ γείτονος ζῆνον (Ἑβραϊκὴν). Καὶ ἄπας δὲ ὁ ἱερός Κληρὸς, πρὸς ὃν ἀπαράτητος καὶ ἡ Μουσικὴ, ὑποχρεωτικῶς πρέπει νὰ σπουδᾷ αὐτὴν, ὥστε νὰ γνωρίζῃ εὐρύθιμος καὶ ψάλλῃ καὶ βοηθῆ ἐν τῷ Νκῷ καὶ ἐκτός, μάλιστα ἐν ταῖς μεγαλοπόλεισι ἀπέναντι τοσοῦτων ἄλλων ἔθνων, περιτρονούμενων τὴν Μουσικὴν μας. Διὰ τῶν μέσων τούτων καλλιεργουμένη ἡ ἔθνικὴ μας Μουσικὴ, βεβαίως θὰ λάξῃ βαθμηδὸν τὴν πρέπουσαν μεταβολὴν καὶ θὰ ἀποκατασταθῆ ἐν ζωηρᾷ καὶ μελωδικῇ. Προσέτι εὐχῆς ἔργον ἦθελεν εἶσθαι νὰ ἀπαγορευθῶσιν αἱ ἄνευ βιβλίων ψαλτῶν τινῶν ψαλμωδία, οἵτινες ἐκ στήθους ποιῶντες ἰδιαιτέρως γραμμὰς καὶ ζῆνας στροφᾶς ἕκαστος κατ' ἴδιαν βούλησιν πρὸς ἐπιζῆξιν τῆς πολυμαθείας των, ἐκπίπτουσι τοῦ σκοποῦ τῶν Θεῶν Πατέρων. Ἡ Ἐκκλησία θέλει ἀπλὴν Μουσικὴν, οὐχὶ δὲ τεχνικὴν, ὡς τὴν Κοσμικὴν. Τὸ ἐξωτερίζειν δὲν εἶναι μόνον ἡ πρόθεσις γραμμῆς τινος ἀπὸ τῆς Κοσμικῆς Μουσικῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν, ἀλλὰ καὶ Ἐκκλησιαστικῆς τινος γραμμῆς ἢ πρόθεσις ἐπ' ἄλλῳ τινὶ κεκωντισμένῳ Ἐκκλησιαστικῷ ἄσματι θεωρεῖται παρεκτροπὴ. Ταῦτα εἶνε τὰ μέτρα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἐπιδιώξωμεν, ἵνα τὴν ἔθνικὴν ἡμῶν Μουσικὴν καλλιεργήσωμεν.

Ἐὰν θέλωμεν νὰ καλώμεθα ἀπόγονοι τῶν τοσοῦτους θησαυρούς ἐγκαταλιπόντων εἰς ἡμᾶς προγόνων καὶ ἀξίαι κληρονόμοι αὐτῶν, πρέπει νὰ φροντίσωμεν περὶ τῆς καλλιέργειας τοῦ πατρικῆς ἡμῶν κήπου (τῆς Ἐκκλ. Μουσ.), φροντίζοντες καὶ περὶ τῆς παρελθούσης ευλαείας καὶ περὶ τῆς τοῦ μέλλοντος δόξης, περὶ ἧς κατὰ τὸν θεῖον ἡμέτερον προπάτορα, τὸν Ὀμηρον λέγω τῶν φιλοσόφων Πλάτωνα, μόνον τὰ ἀνδράποδα δὲν φροντίζουσι.

Τέλος ταῦτα κατὰ καθῆκον λέγω· ὅστις δὲ ἔχει καλλίτερον τούτων, ἂς μὴ διστάσῃ νὰ φωτίσῃ τὸ ἔθνος, ἵνα διὰ τῶν συζητήσεων φωτισθῇ.

Ὁ ἐν Μουσικῶς ἐλάχιστος
ΜΙΣΑΗΛ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ
ἀ. ψ. α. λ. ο. τοῦ Ἀγ. Δημητρίου.

ΤΟΠΙΚΑ ΟΝΟΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΣΜΥΡΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΧΩΡΩΝ.

Σμύρνη καὶ Σμύρνα, ἢ ὑπὸ τῶν ἐκ Θεσσαλίας ἐλθόντων Αἰολέων καὶ τὴν Κύμην οἰκησάντων κτισθεῖσα τὸ πρῶτον, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μέλητος, κατὰ τὸ Ναύλοχον (Δραγατάσι) ἐπὶ τοῦ παρακειμένου λόφου, ὡς εἰκόζομεν ἐκυριεύθη ἔπειτα ὑπὸ τῶν Ἰώνων (Ἐφραίων, Κολορωνίων καὶ ἄλλων) καὶ ὠνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἀκροπόλεως Σμύρνης, κτισθείσης ὑπὸ τινος τῶν Ἀμαζόνων, ἐχούσης τ' ὄνομα τοῦτο. Οἱ Λυδοὶ ἐπὶ Γύγου, πολεμοῦντες τοὺς Σμυρναίους, εἰσεχώρησαν, ἴσως διὰ νυκτός, εἰς τὸ τεῖχος αὐτῶν, ἀλλ' οἱ Σμυρναῖοι, ἀνδρείως ἀντισταθέντες, ἀπέκρουσαν τοὺς ἐχθρούς, καὶ τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς γενναϊότητος ἐκείνων τῶν Σμυρναίων ἔλεγεν ὁ περίφημος τῶν Μεσσηνίων ἀρχηγὸς Ἀριστομένης πρὸς ἐμψύχουσιν αὐτῶν καὶ γενναίαν ἀνίστασιν, ὅτε ὡσαύτως διὰ νυκτός εἰσῆλθον οἱ πολέμοι Σπαρτιάται εἰς τὴν Ἐῖραν, τὸ τελευταῖον τῶν Μεσσηνίων καταφύγιον. Ἀκολούθως ἐπὶ τοῦ σκληροῦ Σαδυάτου, βασιλέως αὐτῶν, οἱ Λυδοὶ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐπέτυχον τὴν ἄλυσιν καὶ κατεδάρισιν ἐκείνης τῆς Σμύρνης, οἱ δ' ἐπιζῶντες μετὰ τὴν καταστροφὴν Σμυρναῖοι διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ χωρία, ὅπου διέμενον τετρακόσια ἔτη κωμηδὸν οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν, μέχρις οὗ Ἀλέξανδρος ὁ μέγας συνώκισεν αὐτοὺς καὶ ἄλλους Ἕλληνας πέραν τοῦ Μέλητος πρὸς δυσμὰς ἐπὶ τοῦ λόφου ἢ βουνοῦ Πάγου, ἐφ' οὗ καὶ ὑφ' ὃν κεῖται ἄχρι νῦν ἡ περιώνυμος αὕτη κόλις, πατρὶς τοῦ Ὀμήρου, τοῦ πατρὸς τῶν ποιητῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, οὕτως εἰπεῖν, ἁρμονικώτατα ποιήσαντος κατὰ πιθανολογίαν ἐν τῇ τότε γλώσσῃ τῶν Σμυρναίων, περιεχούση καὶ ἰωνισμούς καὶ αἰολισμούς.

Πρὸς κτίσιν τῆς νεωτέρας Σμύρνης ἐπὶ τοῦ Πάγου ὁ Ἀλέξανδρος ἔλαβε προηγουμένως ἐκ τοῦ ἐν Κλάρῳ μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος τὸν ἀκόλουθον χρησμόν.

Τρισμάκαρες κείνοι καὶ τετρακίς ἄνδρες ἔσονται

Οἱ Πάγον οἰκήσουσι πέρην ἱεροῦ Μέλητος.

Λέγει δὲ ὁ χρησμὸς ἱερὸν τὸν Μέλητα ποταμὸν ἴσως διὰ τὴν παρ' αὐτῷ γέννησιν τοῦ Ὀμήρου, ἐπονομασθέντος διὰ τοῦτο Μελιτηγενοῦς ἢ Μελιτηγενοῦς, καὶ πιθανῶς διὰ τι ἱερὸν ἢ τέμενος Ὀμηρείον, ὅπερ ἴσως πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀμήρου εἶχον καὶ πρότερον παρὰ τὸν Μέλητα οἱ γωμηδὸν οἰκοῦντες, ὡς μετέπειτα οἱ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τοῦ Πάγου συνοικισθέντες Σμυρναῖοι, ἀφοῦ καὶ ἄλλοι πολλοὶ Ἕλληνες ἐτίμων τὴν μνήμην τοῦ Ὀμήρου.

Σημειωτέον, ὅτι ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, κτιζὼν πολλὰς νέας πόλεις, εἶδε μόνον τὸ σχέδιον καὶ τὰς χρειώδεις παραγγελίας καὶ προσταγὰς, ἐκτελουμένας ὑπὸ τινος ἐπὶ τούτῳ διοριζομένου ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν ἀξιωματικῶν. Διὸ ἐλέγετο, ὅτι ὁ Ἀντίγονος ἐκτίσει τὴν νεωτέραν Σμύρνην, ἣν γῆξῃσε καὶ ἐκαλλώπισεν ἐντελέων ὁ γενναῖος καὶ φιλόκαλος Ἀσιμακῶς.

Ἐν τῷ παρόντι ἐκθέτομεν πρὸς κοινὴν γνῶσιν καὶ χρῆσιν τὰς ὀνομασίας τῶν διαφόρων τῆς πόλεως ταύτης μισῶν καὶ ἀκολούθως τὰς τῶν περιχώρων, ἐξἙλληνίζοντες τινὰς αἰτῶν κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης.

Πάγος, ὁ Ὁ λόφος ἢ τὸ βουνόν, ἐφ' οὗ ἐκτίσθη ἡ νεωτέρα Σμύρνη, ἐκτεινομένη νῦν καὶ εἰς τὴν ὑποκειμένην πεδιάδα παραρκαίαν μέχρι τῆς θαλάσσης.

Ἄκρα, ἢ. Τὸ ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Πάγου τεῖχος, ἐν ᾧ ὑπῆρχεν ἱερὸν ἢ ναὸς Διὸς Ἀκραίου. Πολλὰ νομίσματα τῶν τότε Σμυρναίων φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην. Τὸ τεῖχος αὐτό, ἀνακαινισθὲν ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἰωάννου Βατάτση κατὰ τὴν 13 ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα, σώζεται ἄχρι νῦν ἠρειπωμένον. Παρὰ τὴν κυριώτερον τοῦ τεύχους τούτου πύλιν ἦτο ἐγκτισμένη ὑψηλὰ προτομὴ τῆς μεγαλόσωμος τῆς Ἀμαζόνος Σμύρνας κατὰ τὴν κοινὴν φήμην, ἢ τοῦ Ἀπόλλωνος κατὰ τινὰς τῶν ἀρχαιολόγων, καὶ ἐπειδὴ τὴν προτομὴν ταύτην ἐρασθεῖς, ὡς ἐλέγετο, νέος τις Τούρκος, ἤρξατο ἐκεῖ καὶ διέτριβεν ὡς ἐρωτόληπτος μετὰ τινος μουσικῶ ὄργανου, ὁ πατήρ τοῦ νέου ἐβραυσεν ἐπίτηδές τινα μέρη τοῦ προσώπου αὐτῆς. Ἡ προτομὴ αὕτη ἀπὸ τινῶν ἐτῶν λείπει ἐκείθεν, καὶ ἀγνωστον τί ἀπέγινε.

Μέλης, ἡτος, ὁ Τὸ παρὰ τὸν Πάγον ρέον ποτάμιον.

Μελιτία κοιλάς, ἢ Ἡ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Πάγου, δι' ἧς ρέει ὁ Μέλης καὶ ἐν ἣ ὑπάρχουσι μῦλοι, κῆποι, ἀγροκήπια καὶ ἡ μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ.

Ὀμηρεῖον, τό. Ὁ μεταξὺ Ἀρτεμισίου καὶ Μέλητος τόπος, ἐφ' οὗ τὸ πρόσκειον τοῦ ἀγίου Κωνσταντίνου. Αὐτόθι πιθανῶς παρὰ τὸν Μέλητα, πέραν τῆς νῦν γεφύρας πρὸς ἀνατολὰς, ἔκειτο καὶ τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Ὀμήρου ἱερὸν, οὕτω λεγόμενον. ἴσως δὲ τὸ ἱερὸν τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτόθι καὶ πρὸ τοῦ ανοικισμοῦ τῆς νεωτέρας Σμύρνης, τῆς ὑπὸ Ἀλεξάνδρου κτισθείσης, διότι πρέπει νὰ υποθέσωμεν, ὅτι καὶ πρὸ τούτου οἱ κωμηδὸν οἰκοῦντες Σμυρναῖοι ἐτίμων τὴν μνήμην τοῦ Ὀμήρου, τιμωμένην καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων πάντων διὰ τὰ θαυμαστά ποιήματα.

Βυρσοδεψεῖα, τὰ (Ταμπάχανα), συνοικία τις.

Βουκαλεῖον, τό. Ἡ περὶ τὸ ἱερὸν, ἦτοι παρεκκλήσιον, τοῦ ἀγίου Βουκόλου, ἐπισκόπου Σμύρνης, συνοικία, νῦν αὐξανομένη κατ' ὀλίγον καὶ γρηζούσα ἰδιαιτέρου σχολείου.

Ἀρμενία, ἢ. Οὕτω λεγομένη κοινῶς (Ἀρμενιά), ἡ τῶν Ἀρμενίων συνοικία.

Θεατρον, τό. Θέσις τις ἐν τῇ Τουρκικῇ συνοικίᾳ, περιέχουσα τὸ ἀξιοσημείωτον ἐρεῖπιον ἀρχαίου θεάτρου Ἑλληνικοῦ, κείμενον κατὰ τὴν ἀνατολικὴν τοῦ Πάγου κλιτύν.

Κεραμεία, τὰ (Κεραμιδαδικα), θέσις τις ἀνωθεν τῆς Ἄνω Συνοικίας, ὅπου τὰ πλείστα τῶν κεραμείων τῆς πόλεως.

Ἄνω συνοικία, ἢ (Ἐπάνω μαχαλάς), συνοικία Ἑλληνικῆ, εὐάερος καὶ καλλιθεάμων, ἔχουσα καλὴν Ἐκκλησίαν καὶ τ' ἀπαιτούμενα σχολεῖα, ἐπὶ τῆς μεσαίας τοῦ Πάγου κλιτύος. Ἐρχονται καὶ δι' αὐτῆς οἱ νῦν Σμυρναῖοι εἰς τὴν μονὴν τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ ὑπερβαίνοντες τὸν Πάγον. Τὴν παλαιὰν ταύτην καὶ ἀξιοσώτατον συνοικίαν ἀμελοῦσι παραδίδως οἱ Σμυρναῖοι, ἐκτεινόμενοι εἰς τὴν πεδιάδα. Αὐτόθι σώζεται προσκύνημα ὑπόγειον, λεγόμενον *Παναγία Γαλατοῦσα*, καὶ εἰς αὐτὸ ἔρχονται αἱ θηλάζουσαι γυναῖκες. Αὐτόθι καὶ ἀξιοθέατος Ἐκκλησία διὰ τὰ καλὰ ξυλογλυφμάτια.

ὕπερ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ὀρθοδόξων εἰς διανεμομένην τροφήν πρὸς αὐτούς, εἰς ἐνοίκια οἰκιῶν τῶν καὶ εἰς πληρωμὴν τῶν Κυβερνητικῶν φόρων τῶν ὑπερ τὰς 22 χιλιάδας λιρῶν !! καὶ ὅμως τότεν ἀχαρίστως ἐξεγείρονται καὶ κατακρυφαίως κατὰ τῆς καθέκαστην σταυρουμένης ἠρωϊκῆς ταύτης Ἐδελφότητος, ἢν τινα τὸ ἔθνος ἀείποτε παρημέλητος καὶ εἰσέτι παραγνωρίζει!

Τὸ μέγα κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἢ ἐν Ἀθήναις θέτουσιν οἱ θερμάς τας κεφαλὰς ἔχοντες καὶ δὲν θέλουσι νὰ πιστεύσωσιν διὰ ἀπειθῶνται, διότι τὸ πρῶτον καὶ τὸ μᾶλλον ἐπαγωγότερον διὰ τὰ πλήθη εἶνε ἡ Ἱερουσαλήμ, ἢ Ἁγία Ἱερουσαλήμ, ἢ ἐξ᾽ελληνισθεῖσα ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῶν Κωνσταντινῶν, τῶν Ἰουστινιανῶν κ. τ. λ. Τὸ κέντρον τοῦτο ἔπρεπε νὰ ἀνακαλύψωσι πρὸ πολλοῦ οἱ τὰς τύχας τοῦ ἔθνους διαχειριζόμενοι μικρομεγάλιοι ὁμογενεῖς, οἱ εἰς τὰ «Ἐρ & μὴ δεῖ πάντοτε δαπανώμενοι», πρὶν τὸ ἀνακαλύψῃ καὶ ἠθικῶς τὸ κατακτῆται ὁ βορρᾶς διὰ τῶν συγγνωτῶν καὶ ἀσύγγνωστων Πανσλαβιστικῶν μέσων!

Μετὰ τὰς ἐσχάτας ἐπισυμβάσας δημεύσεις τῶν κτημάτων τῆς Ἀγιοταρικής Ἀδελφότητος, ἀν δὲν σκεφθῆ καὶ δὲν προνοήσῃ τὸ ἔθνος ὑπὲρ αὐτῆς, ἢ Ἀδελφότης διαλύσεται! ἀποσυντίθεται!! καὶ οἱ ἐκ τοῦ βορρᾶ φίλοι φίλοι τοῦτο προετοιμάσαντες καὶ πρὸς τὴν γοητευτικὴν καὶ συγκινούσαν τὰ πλήθη καὶ τοὺς λαοὺς λέξαν ἀποδλέποντες ἀκονίζουσι τοὺς κατακτητικούς καὶ σφετεριστικούς δόλτους, καὶ τοὺς ἀρπακτικούς ὄνυχας τῶν προετοιμάζουσιν ὅπως μᾶς κατασπαράξωσι καὶ ἠθικῶς μᾶς καταδρόχισται διὰ τῆς οἰκειοποίησώς τῶν Ἀγίων Προσκυνημάτων, ἅτινα εἶνε μὲν κτήμα τῶ ὅλου χριστιανισμοῦ, ἀνίδρυσεν ὅμως, ὑπεστήριξε διὰ πολλῶν καὶ ἀπειρῶν θυσιῶν ὁ ἑλληνισμὸς καὶ διὰ ποταμῶν μαρτυρικῶν αἱμάτων καὶ εἰσέτι ὑποστηρίζει!!!

Ἄν, ὡς ὑπάγουσι τὰ πράγματα, δὲν ἐπέλθῃ πρόνοιά τις συμάντικῃ ὑπὲρ τῆς ἀδελφότητος, μετὰ 4-5 ἔτη ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐν Ἱεροσολύμοις δὲν θὰ θυνάμεθα νὰ ὑπάρξωμεν.

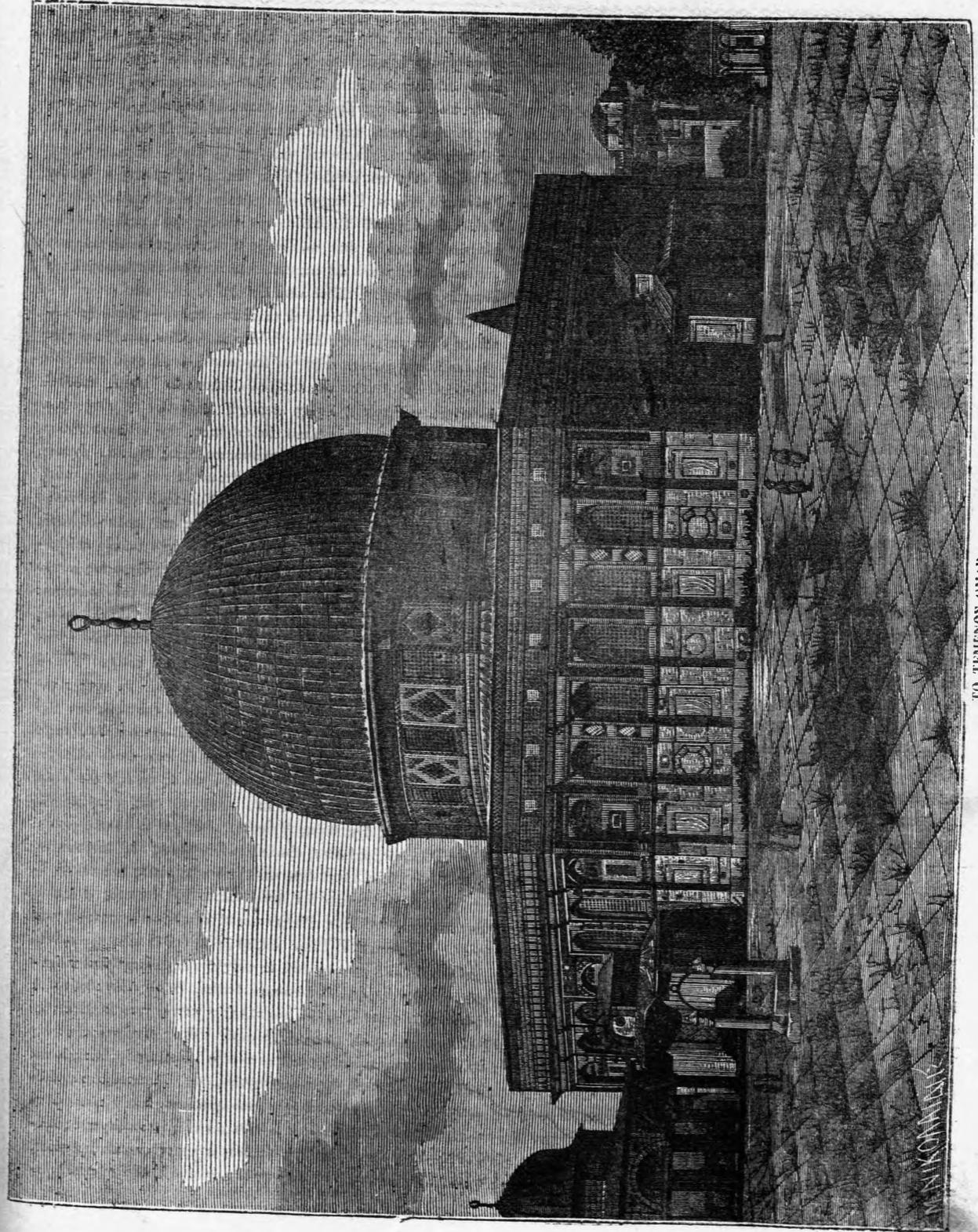
Τὸ μοναστήριον τῶν Ἀρμενίων εἶνε μέγα καὶ λίαν εὐρύχωρον οἰκοδόμημα: κεῖται ἐπὶ τοῦ ὄρους Σιών καὶ ἐπὶ θέσεως εὐαέρου. Ἐν τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ ἐδρεύει ὁ πατριάρχης αὐτῶν μετὰ τοῦ λοιποῦ Κλήρου καὶ ἐν αὐτῷ ὑποδέχονται τοὺς ὁμογενεῖς τῶν προσκυνητῶν. Ὑπὸ τοῦ ἤδη πατριαρχεύοντος πατριάρχου τῶν συνέστη σχολαίον εὐρύχωρον, ἐν ᾧ ἐκπαιδεύονται ὑπὲρ τοὺς 40—50 νέους ὑποτρόφους προωρισμένους διὰ τὸν Κλῆρον ὑπάρχει, ἐν αὐτῷ μικρὰ βιβλιοθήκη καὶ τμήμα μουσείου ἀρχαιολογίας καὶ ζωολογίας ἱκανὰ ἐμπεριέχον καὶ περίεργα λίαν διὰ τὰς Ἀρμενικὰς ἀρχαιότητας. Ἡ ἐκκλησία τῆς μονῆς ταύτης τιμάται ἐκ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Ἰακώβου τοῦ Ζεβεδαίου εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸ μέγεθος, τὸν πλοῦτον τῆς, καὶ διὰ τὸ προσκυνημὰ τῆς, ὅπερ εἶνε τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἀπεκεράλισαν τὸν θεῖον Ἰακώβον οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀγαπίου διαταχθέντες.

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς μεγάλης Ἀρμενικῆς Μονῆς καὶ σχεδὸν ὀπισθεν αὐτῆς ὑπάρχει μικρὰ ἐτέρη Μονὴ ἀνήκουσα ἐπίσης εἰς τοὺς ἀδελφούς Ἀρμενίους καὶ καλουμένη «ἡ Μονὴ τῆς Ἐλαίας». Ἐδῶ λέγει ἡ παράδοσις ὅτι μετέφεραν τὸν Κύριον ἀπὸ τὸν κῆπον

τῆς Γεθσημανῆς οἱ συλλαβόντες αὐτὸν σταυρωταί Του καὶ ἠρωτικήν παρὰ τοῦ Ἄννα περὶ τῆς διδραχμῆς Του καὶ περὶ τῶν ἁγίων Του κτλ. Παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπάρχει τὸ ναοῦ χαίτα ἐλαία, ἐφ' ἧς λέγει ἡ παράδοσις ὅτι ἐδέθη ὁ Κύριος ἔως νὰ σκεφθῆ ὁ Ἄννας περὶ τοῦ πρακτεῦ, καὶ ἀφ' ἧς ἔσχε τὸ ὄνομα ἢ Μονὴ αὕτη. Τὸ ἱερόν τοῦ ναοῦ τοῦ μονυδρίου τούτου λέγουσιν ὅτι κεῖται ἐπὶ τοῦ τόπου ἐκεῖνου, ἐφ' οὗ καθήμενος ὁ Ἄννας ἠρώτα τὸν Κύριον. Ὑπάρχει μίρος ἐν τῷ ναῷ, ὅπερ δεικνύουσιν ὡς τὴν φυλακὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ δεικνύουσιν ἐκεῖ παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν λίθον, ἢ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ὀπή σχηματίζει ἀνθρώπινον στόμα καὶ φέρεται ὡς μαρτυρία τῶν λόγων τοῦ Κυρίου «ἐάν οὗτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκραίξονται.»

Τὸ «Χάρμου-σ-Σεριρ» ἢ τὸ ἄδυτον ἱερόν. — Περὶ τῆς μεγάλης ταύτης οἰκοδομῆς λέγει ὁ Ἀρχιμ. κ. Βενιαμὴν Ἰωαννίδης τὰ ἐφεξῆς, τῆς περιγραφῆς του ἀρχόμενος. «Ἡ παρὰ πᾶσι τοῖς ὀπαδοῖς τῶν κυριωτέρων κερ' ἡμῶν θρησκείων (λέγει) πολυσέβαστος καὶ ἱστορικὴ αὕτη περιοχὴ μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἱερῶν τόπων καὶ οἰκοδομημάτων κεῖται πρὸς τὴν νοτιοανατολικὴν γωνίαν τῆς πόλεως ἐπὶ τοῦ περιπέπτου ὄρους Μωρία, ἔχουσα ἔκτασιν 150,000 τετραγωνικῶν μέτρων. Ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ ὑψύτου ἄλλοτε τὸ ἐκπρεπέστερον ἐγκαλλώπισμα τῆς Ἰουδαϊκῆς μητροπόλεως καὶ τὸ κέντρον τῆς λατρείας τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ὁ ναὸς δηλαδὴ τοῦ Σολομώντος. Τὴν περιοχὴν ταύτην κολλάζουσιν οἱ Σωτήρ ἡμῶν καὶ οἱ Ἀπόστολοι διὰ τῆς παρουσίας αὐτῶν καθηγίσαν, καὶ ἐνταῦθα οἱ διάβοχοι τοῦ Μωάμεθ τὸν ἱερώτατον, μετὰ τὸν ἐν Μίκκα Κκαδάν, τοῦ κόσμου τῶπον εὔρον. Αὐτὸς μάλιστα ὁ Μωάμεθ λέγεται εἰπῶν, ὅτι ὁ πρῶτος τῶν ἁγίων τόπων εἶνε ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ ὁ πρῶτος τῶν βράχων εἶνε ὁ βράχος Ἐσ-Σάχρα. Ἡ περιοχὴ αὕτη μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ οἰκοδομημάτων, κατεχομένη τὴν σήμερον ἀπόκλειστικῶς ὑπὸ τῶν Μωαμεθικῶν, καλεῖται Χάρμου-σ-Σεριρ—ἦτοι ἱερὸς οἶκος.»

Ὁ χώρος ἅπας, ἐφ' οὗ ἐκεῖτο ἄλλοτε τὸ ἱερόν ἐν ᾧ ἐδίδραξεν ὁ μὴ μεμνηθῆς γράμματτα Ἰησοῦς καὶ ἐξ οὗ ἐξέβλεπε «τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας» καὶ «ἀνέτραψε τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν», ἔχει θύρας ἢ εἰσόδους δώδεκα τὸ ἕδρανος αὐτοῦ εἶνε πολλαχθῶ βραχυῶδες, ἐξωμαλισμένον ὅμως δι' ἀνθρωπίνης χειρὸς. Ὁ χώρος αὐτοῦ ἔχει πολλὰς ὑποδιαίρεσεις καὶ πολλὰ ἀπαντώνται ἐστεγασμένα διὰ θόλων μέρη. Εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἀπαντῶμενον στέγασμα εἰδείξάν μοι οἱ συνοδευόντες βράχου μέρος, ἐφ' οὗ κατὰ τοὺς ὄθωμ. κοιμηθεῖς ὁ Ἰακώβ εἶδε τὴν μυστηριώδη κλίμακα. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης πρὸς μεσημέριον προχωρήσαντες ἀπηντήσαμεν ἐξάδαθμον ἄνοδον, δι' ἧς ἀνήλθομεν εἰς μέγα καὶ εὐρύτατον ὄρειον παραλληλεπίπεδον, ἔχον 20,000 ἔκτασιν τετραγωνικῶν μέτρων. Τὸ μέρος τοῦτο ὑποτίθεται ὅτι ἦτο ἄλλοτε ἡ ἐσωτέρα αὐλὴ τοῦ ἱεροῦ εἶτε τὸ «ἄγιον Κοσμαϊκόν». Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ παραλληλεπίπεδου τούτου ὑπάρχει δεκάγωνόν τι ἱερόμα, οὗτινος τὴν στέγην ὑποσαστάζουσι 17 κίονες. Ὑπὸ τὸν θόλον αὐτοῦ πιστεύουσιν οἱ Ὀθωμανοὶ ὅτι καθήμενος ὁ Δαβὶδ ἔκρινε τὸν λαὸν του. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης μετέβημεν εἰς τὴν τέχνην καὶ ὄρειότητι ἐπίσημον Τέμενος τοῦ Ὀμάρ.

TO TEMENOS UMAR

ΤΟ ΤΕΜΕΝΟΣ ΟΜΑΡ.

Τὸ τέμενος Ὀμάρ ἔχει σχῆμα ὀκτάγωνον καὶ αἱ πλευραὶ αὐτοῦ καλύπτονται ἐκ μαρμάρων καὶ ὑελωμένων πλίνθων (τζίσι). Ἐχει ἑπτὰ μεγάλα παράθυρα, ἅπερ φωτίζουν αὐτὸ διὰ τῶν ὀλων; κερυτωμένων ὑέλων. Ἡ στεφάνη τοῦ παμμεγέθους τρούλλου αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ὁ τρούλλος καλύπτονται ἀπὸ μεγάλα γράμματα, ἅπερ ἀναφέρουσι ρητὰ τοῦ Κορηνίου. Ἡ διάμετρος αὐτοῦ τοῦ τεμένους εἶνε 53 μέτρα, ἡ δὲ τοῦ τρούλλου 18. Ἐχει 4 θύρας, ἀνὰ μίαν δηλ. πρὸς τὰ 4 μέρη τοῦ ὀριζοντος, φερούσας ἐκάστην τὸ ἴδιον αὐτῆς ὄνομα. Τὰ ἔσω τοῦ περιφύμου τούτου τεμένους εἶνε σκοτεινὰ, τὸ δὲ κέντρον αὐτοῦ περιβάλλουσι δύο ὀκτάγωνοι καὶ ὀμόκεντροι περιβόλοι, ὧν ὁ πρῶτος ἀποτελεῖ τὸ ἐξωτερικὸν τῶν τοίχων, ὁ δὲ δευτέρος, ὁ ἐντός, ἐξ ἀψίδων 16 συγκείμενος, συνίσταται ἐκ μονόλιθων λαμπρῶν μαρμάρων. Τὰ ἔσω τοῦ τρούλλου καὶ ἅπαν τὸ τέμενος κοσμοῦνται ἐκ μωσαϊκῶ καὶ χρυσῶν γραμμάτων.

Τὸ κέντρον αὐτοῦ περιβάλλουσι 4 ἀψίδες καὶ 12 μονόλιθοι ἐκ σπανίου μαρμάρου στήλαι, ὧν τὰ διαστήματα συνδέουσι σιδηρᾶ κίγκλιδες, μεθ' ἧς ὑπάρχει τεχνικώτατον ξύλινον περίφραγμα, ὅπερ περιβάλλει τὸν περίφρημον βράχον «Ἐς-Σάχρα» (ὅν περ αἱ στοματικαὶ παραδόσεις καὶ ἄγνοια ὀθωμ. καὶ ἡμετέρων λέγουσιν ὡς τὸν διὰ τῆς σαρίας τοῦ Σολομώντος εἰς τὸν ἀέρα κρεμάμενον ἢ κρεμασθέντα λίθον). Ὁ βράχος οὗτος ἔχει ἐπιφάνειαν γυμνὴν καὶ ἀνώμαλον ἀνωθεν δ' αὐτοῦ εἰς ὕψος ἐξάπλωται ἐν εἴδει σκηνῆς ἢ ἐρουρομετάξιμος σκηνῆ τοῦ Ἀδάμ, ἥτις ἐδόθη εἰς αὐτόν, λέγουσι, παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτε ἐζήτει τὴν Εὐάν τὴν γυναικᾶ αὐτοῦ, ἣν εὗρε μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν 100 εἰς τὴν ὄρος παρὰ τὴν Μείκκιν κείμενον. Ὁ βράχος οὗτος πιστεύεται παρ' Ὀθωμ. καὶ Ἑβραίων ὡς ὁ βράχος τοῦ Ὄρνθ, ἐφ' οὗ εἶχεν οὗτος τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, ἣν ἠγόρασε ὁ Δαβὶδ παρὰ τῶν Ἰεβουσαίων καὶ ἐφ' ἧς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καταβῆν καταέφαγε τὰ προσφερθέντα ὀλοκαυτώματα τῷ Θεῷ. Ἀπέναντι τῆς νοτιοδυτικῆς τοῦ βράχου γωνίας δεικνύεται ἐντός ξυλίνης θήκης λίθος τις λαμπρὸς καὶ ὀπιθεν αὐτοῦ κρέμαται ἀσπίς, ἣν λέγουσιν ὡς τὴν τοῦ Χάμζαν τοῦ πιστοῦ τῶν τῶν Μωάμεθ συντρόφου. Εἷς τινα γωνίαν τοῦ βράχου ὑπάρχει περίφραγμα σιδηροῦν, ἐν ᾧ δεικνύουσι τὸ ἴχνος τοῦ ποδὸς τοῦ Μωάμεθ. Πρὸς μεσημβρίαν δεικνύουσι τὴν σημαίαν τοῦ Μωάμεθ περιτυλιγμένην περὶ τὴν λόγχην αὐτοῦ καὶ τὴν σημαίαν τοῦ Ὀμάρ ἀναπεποιημένην. Τῆς ἀρκτικῆς θύρας ἀπέναντι δεικνύουσι πλάκα ἐξ ἰάσπιδος, ἐφ' ἧς πιστεύουσι ὅτι ἐνέπηξεν ὁ Μωάμεθ 19 χρυσᾶ κερφία δεικνύοντα τὴν διάρκειαν τοῦ κόσμου καὶ λέγουσι μετὰ θερμῆς πίστεως ὅτι εἰς τὸ τέλος ἐκάστου αἰῶνος ἐν ἐκ τῶν κερφίων τούτων ἀποσπώμενον μόνον του γίνεται ἄφαντον μεταβαίνον εἰς τὸν οὐρανὸν ἵνα στερεώσῃ τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ κτλ.

Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ βράχου «Ἐς-Σάχρα» ὑπάρχει δεκαπεντάκλιμος κατάβρασις φέρουσα εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ βράχου στεγαζόμενον μέρος.

Τὸ μέρος τοῦτο ἢ τὸ ὑπόγειον πιστεύουσι οἱ Ὀθωμ. ὅτι ἐπεσκέφθη ὁ Σολομών, ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Ἀβραάμ, καὶ δὴ εἶτι προση-

χθῆ ἐν αὐτῷ ὁ προφήτης Ἡλίας. Εἰς τὸ φατνοειδὲς δὸς εἶπειν στέγασμά του δεικνύουσι κοίλωμά τι στρογγύλου τουρμαπὲ ἢ σαρκίου καὶ λέγουσιν ὅτι ὁ Μωάμεθ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ τῆς προσευχῆς του ἐκτύπησε τὴν κεφαλὴν του εἰς τὸν βράχον, ὅς ἐκ σεβασμοῦ ἐγένετο μαλακὸς ὡς τὸ κηρίον καὶ ἔλαβε τὸ ἐκτύπωμα τοῦ σαρκίου του.

Ἐξῶθεν τῆς μεσημβρινῆς θύρας ἀπαντᾷ τις πρὸς τὴν δεξιάν δύο προσευχητήρια, ὧν τὸ μὲν ἀνήκει εἰς τὴν «Φατιμέ». θυγατέρα τοῦ Μωάμεθ, τὸ δὲ εἰς τὴν ἀνάληψιν αὐτοῦ τοῦ ἴδιου Μωάμεθ. Ἀπέναντι τῆς μεσημβρινῆς θύρας τοῦ τεμένους ὑπάρχει περίστυλον, εἰς τὰς 4 ἀψίδας τοῦ ὀποίου κρέμαται τρυπάνη, δι' ἧς λέγουσιν ὅτι θὰ ζυγισθῶσι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς μελλούσης κρίσεως αἱ καλαὶ πράξεις καὶ αἱ κακαὶ ἐκάστης ψυχῆς, καὶ εἶτι ἐντεῦθεν θ' ἀναχωρήσωσιν αἱ ψυχαὶ ἵνα δοκιμασθῶσιν εἰς τὴν γέφυραν τῆς τριχῆς.

Τὸ τέμενος Ὀμάρ ὀικοδομήθη μὲν ὑπὸ τῶν Ὀθωμ., ἀλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες ἦσαν Ἑλληνας, οἵτινες ἔδωσαν εἰς αὐτὸ σχῆμα Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας ἄνευ τοῦ ἀγ. βήματος. (ἀκολουθεῖ).

ΔΙΟΝ. ΧΑΡΙΚΛΗΣ.

Ο ΠΛΟΥΤΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΠΛΟΥΤΙΑ.

I.

... ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ ἄτε διαπρέπει νυκτὶ μεγάλουρος ἐξοχα πλούτου. (Πινδ.)
ἦτοι... ὁ δὲ χρυσὸς διαπρέπει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μεγάλουρος πλούτου ἐξόχως ὡς πῦρ διαλάμπων ἐν τῇ νυκτὶ.

Ce métal précieux, cette fatale pluie
Qui vainquit Danaë, peut vaincre l'univers... etc.
(Mme Deshoulières. Sonnet sur l'or).

ἦτοι. « τὸ πολύτιμον τοῦτο μέταλλον, ἢ ὀλεθρία αὐτῆ βροχῆ, ἢ τὴν Δανάην νικήσασα, τὸ πᾶν δύναται νικήσαι. . . κτλ.
(ἐκ τῶν τῆς Κυρίας Δεζουλιέρ, ὠδῆ περὶ τοῦ χρυσοῦ).

Αἱ περὶ τοῦ πλούτου ἐν τῇ παρούσῃ πραγματεία γινόμεναι ἐπι κρίσεις οὐδόλως ἀποβλέπουσι τὸν προσπαθούντα νὰ ἀποκτήσῃ τὰ χρειώδη πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλὰ τὸν ἦδη κατέχοντα τὰ μέσα τῆς ἀπολαύσεως αὐτῶν, καὶ ὁμῶς ὑπὸ τοῦ πάθους τῆς φιλοπλουτίας ἐπιδιώκοντα τὸ εἶδωλον τὸ χρυσοῦν. Ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει μὲν ἵνα ὑπέρχηται τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς στερήσεως, διότι τοῦτο συμβάλλει τὰ μέγιστα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ καὶ παρέχει αὐτῷ τὸ προσοίλες καὶ ἥδιστον πλεονέκτημα τοῦ νὰ ἦνε ἀνεξάρτητος· ἀλλ' ὅταν ἅπαξ προσλάβῃ τὴν περιπόθητον ταύτην ἀνεξαρτησίαν, προσελάβε συναίμα καὶ τὸ πραγματικὸν ἀγαθόν, ὅπερ προσορι-

ζεται ὑπὸ τῶν χρημάτων. Ὅθεν ἂς ἀναστειλῇ πλέον τὴν εἰς τὰ πρόσω τοῦ πλούτου πορεῖαν του. Τὰ πλεῖοτερα οὐδὲν ἄλλο θέλουν χορηγήσει αὐτῷ εἰμὴ πολυτέλειαν ἐπιβλαβῆ, πολυτέλειαν συναπάρχουσαν τὴν ἐξασθενῆσιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, τὴν διαφθορὰν τῶν αἰσθημάτων τῆς καρδίας καὶ τὴν διεγερσιν ἀκολάστων παθῶν καὶ μοχθηρῶν κλίσεων. Ἡ εὐδαιμονία ἐξίσου ἀπέχουσα τοῦ τε ἡδουπλοῦς πλούτου καὶ τῆς χαμερπούς πτωχίας, καίτι· ἐν τῷ μέσῳ ἀμφοτέρων τούτων, διαλάμπουσα ἐν εἰρήνῃ καὶ καλῆρτητι ἰδεῶν, ἐν πραύτητι καὶ αὐταρκειᾷ.

Ἄλλ' εἰς μάτην οἱ φιλόσοφοι κηρύττουσι τὰ τοιαῦτα πρὸς τοὺς ἄνθρώπους. Τοσοῦτον διαφέρουσι τὰ ἦθη, ἔθιμα καὶ φρονήματα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὥστε πᾶς τις δὲν εἶνε ἀρκούντως φιλόσοφος ὥστε ν' ἀγορευθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς οἰκικὰς ἡδονὰς, οὐδ' ἀρκούντως μετριόρρων ὥστε νὰ νομίξῃ ἐκυτὸν εὐτυχῆ ἐν τῇ σφαιρῇ τῆς ἀταρχῆς μετριότητος. Παρὰ τοῖς τοιοῦτοις ἄρα δὲν ὑπάρχει σταθερὰ ἄλλα μέσα εὐδαιμονίας ἐν τῷ κόσμῳ, οὐδὲ δόγματα φιλοσοφικὰ δυναμικὰ νὰ καθοδηγήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀληθῆ ὁδὸν αὐτῆς. Ἡ φιλοπλουτία θεωρεῖται παρ' αὐτοῖς τὸ μόνον μέσον καὶ ἐπίγειον διώρημα ὅπερ μετὰ πιθανότητος θέλει ἀπονεύσει αὐτοῖς τὴν ὑπερβάλλουσαν ποσότητα τῆς μακκαριότητος καὶ εὐδαιμονίας. Τοιοῦτου δ' ὄντος τοῦ γενικοῦ τῶν ἀνθρώπων θεωρηματός, οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐν διαμάχῃ διατελοῦσι κατὰ παντὸς προσκόμματος, ὅπως ἐκπληρώσωσι τὴν κυρίαν πρόθεσιν τοῦ κοινωνικοῦ τῶν προορισμοῦ, τοῦ κατ' αὐτοὺς συνισταμένου εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ πλούτου.

Οὐδὲν πάθος τοσοῦτον ἐκτενές, οὐδὲ τοσοῦτον πηγκόσμιον ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ, ὅσον ἡ φιλοπλουτία. Οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ παραβλητὸν μετὰ τὰ πλούτη, ἐφ' ὧν περιστρέφεται ἡ τοσοῦτον σφαλερά, ἀλλὰ διηνεκῆς μέριμνα καὶ σπουδὴ τῶν ἀνθρώπων. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν δθεν ἀπατηλῆς ἰδέας, ὁ πλούτος καθίσταται τὸ λαμπρὸν καὶ ἔνδοξον ἔπαθλον δι' ὃ ἅπαντες ἀγωνιζόμεθα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον, θεωροῦντες κύριον ἡμῶν καθῆκον τὴν ἀπόλαυσιν αὐτοῦ, ἵνα προσλάβωμεν τὴν ἐν αὐτῷ ἐνυπάρχουσαν ἡδονὴν εὐδαιμονίαν. Καὶ οὕτω μὴ ἀρκούμενοι οὐδόλως εἰς τὰ ἦδη προσκτηθέντα, ἀδικαίεπτως ταλαιπωρούμεθα ἐν ἄπαντι τῷ βίῳ μετὰ μεγίστου μόχθου, ἵνα ἐπισυρῶμεν τοὺς ἀπείρους θησαυροὺς, οἵτινες ἄλλως τε θέλουσι διακίμεναι ἐν παντελεῖ ἀχρηστία παρ' ἡμῖν.

Ἴσως ἡ κυριώτερος ἐπικρατούσα ἰδέα, ἡ δικαιοῦσα φερ' εἶπειν τὴν ἐπενέργειαν ταύτην τοῦ πλούτου ἐπὶ τῆς φαντασίας τῆς πληθῆς τῶν ἀνθρώπων ὡς μέσου εὐδαιμονίας, εἶτι τὸ σέβας καὶ ἡ τιμὴ ἅπερ προσκτώμεθα δι' αὐτοῦ, καὶ τὰ ὀποῖα τοσοῦτον ἡδύνουσι τὰς καρδίας ἀπάντων ἡμῶν. Διέλθετε τὴν ὕψηλιον καὶ πανταχοῦ εἰρησῆτε τοὺς τιμῶντας μετὰ σεβασμοῦ τὸν κάτοχον τοῦ χρυσοῦ εἰδώλου. Ἀρκεῖ νὰ ἦνέ τις πλούσιος καὶ ἅπαντες περιβάλλουσι αὐτὸν τὰ προσόντα αἰωτέρως τινὸς φύσεως. Ἡ λάμψις τοῦ πλούτου ἐκλαμδούσα τὸν ἀνθρώπινον λογισμὸν ἐξαιτρεῖ ἐπ' αὐτοῦ μεγίστην ἐπίδρασιν ἐμπνεύουσαν σέβας καὶ ὑποχώρησιν. Δι' αὐτοῦ, ὡς διὰ χρυσοῦ πέπλου, περικαλύπτονται ἅπαντα αἱ δυσμορφίαι τοῦ νοῦς καὶ τοῦ σώματος. Δι' αὐτοῦ ἐνδικαιώμεθα ἐν χρυσο-

ποικίλοις αἰθούσαις, εὐωχοῦμενοι ἐν λαμπρότητι καὶ μεγαλοπρεπείᾳ. Κακία καὶ διαφθορὰ συμπαρομαρτοῦσι μεθ' ἡμῶν, ἀλλὰ, περιβεδλημένοι τὸν πορφυροῦν καὶ χρυσοῦραντον χιτῶνα τῆς δυνάμεως, οὐδόλως γίνονται καταφραεῖς. Ὅποσον ὀμῶς ἡ δυσμορφία αὐτῶν ζωηρῶς ἀναδεικνυται, ἐνδεδυμένη οὕτω τὴν ποταπὴν ἐσθῆτα, τὴν πτωχικὴν! Λάθετε δύο ἀνθρώπους, τὸν μὲν φέροντα τὴν χρυσῆν πανοπλίαν τῆς τύχης, τὸν δ' ἄλλον τὰ ῥάκη τῆς ἀχρηματίας· ἀλλὰ τοῦτον μὲν κατέχοντα τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους καὶ τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου, ἐκείνον δὲ τὴν κακίαν τοῦ Νέρωνος καὶ τὸ ἀκριτόμυθον τοῦ Θερασίτου· προβάλλετε εἰς τὸν τυχόντα νὰ προσφέρῃ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν λατρείαν του εἰς τὸν ἕτερον αὐτῶν, καὶ ἰδοῦ, ὁ προσκληθεὶς, ὡς ἀρχαῖός τις Βαδουλώνιος, γονυπετήσας κλίνει τὸν ἀρχεῖνα ἐνώπιον τοῦ Χρυσοῦ Μόσχου.

Οὕτω λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι παρατηροῦντες ὅτι ὁ πλούτος τιμᾶται ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τι, ὅτι οὗτος μόνος δύναται παραχρῆν βαθμοῦ καὶ ἀξιώματα, καὶ ὅτι Μεγάνωρ ὦν κατὰ τὸν Πίνδαρον καλοῖσθαι Μεγάλους τοὺς ἄνδρας, διδάσκονται νὰ θεωρῶσιν αὐτὸν τὴν μόνην εὐχὴν τοῦ βίου καὶ τὸ μόνον ἀντικείμενον τῆς τε φιλοδοξίας καὶ τῶν ἀγῶνων καὶ προσπαθειῶν αὐτῶν. Ἀπόλλυται δὲ τότε τὸ πρὸς τὴν ἀρετὴν σέβας καὶ πᾶν μέσον ἐπιτρέπεται πρὸς ἀπόκτησιν αὐτοῦ. Ἀπάτη, ψεῦδος, καὶ ἔστιν ὅτε φόνος καὶ κλοπὴ καὶ πᾶσα κακία, εὐχερῆ ἀναδεικνυται, ὡς ἱκανοῦ ὄντος τοῦ πλούτου ἵνα ἀναχαιτίσῃ καὶ ἀπωθήσῃ τὴν δικίαν κοινὴν τῶν ἐγκλημάτων τούτων, διὰ τῆς ἦδη ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ προκτεθείσης τιμῆς, ὑπολήψεως καὶ ἀπολύτου ὑπεροχῆς. Οἰαδῆποτε πράξις, οἰονδῆποτε πάθος ἢ συμφύρον διεγειρόμενον ἐν τῇ διανοίᾳ ἐλευθέρως διαπράττεται ἐπὶ τῇ ἀπραχεῖ· πεποιθῆται ὅτι ἅπαντα θέλουσι τύχει συγγνώμης ἢ τουλάχιστον δικαιοῦθι ὑπὸ φίλων ἢ συμμετόχων ἐνδιαφερομένων εἰς αὐτά.

Ἡ φιλοπλουτία δὲν φαίνεται πηγάζουσα ἐκ τῶν φυσικῶν αἰσθημάτων τοῦ ἀρχαίου ἀπολοικοῦ καὶ ἀγρίου βίου τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' οὕτω ὡς τέλλα πάθη προϊόν τῆς κοινωνίας.

Τὸ πάθος τοῦτο, ἀγαπώμενον κατ' ἀρχάς, ὡς μέσον τοῦ θηρεύειν τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου, ἀγαπᾶται ἐπὶ τέλους δι' αὐτὸ καὶ μόνον. Οὕτω φερ' εἶπειν τὸ θηρεύειν ἐπενοήθη τὸ πρῶτον δι' ἀνάγκην τοῦ θηρεύειν καὶ τέλος μετεβλήθη εἰς ἀπλήν ἀγάπην καὶ διακίεσιν αὐτοῦ.

Ἡ φιλοπλουτία προϋποθέτει ὑπέριμετρόν τινα ἀνησυχίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ μέριμναν περὶ τοῦ μέλλοντος, ἐνῶ ἀπ' ἐναντίας ὁ ἄγιος περιορίζεται εἰς τὰς παρούσας ἀπολαύσεις καὶ αὐτὰς μόνον γινώσκει. Ἀσμένως ὅθεν καὶ προθύμως ἀνταλλάσσει οὗτος τὴν κοίτην αὐτοῦ μετὰ κάδδον μεθυστικοῦ τινος ποτοῦ, οὐδόλως μεριμνῶν, ὅτι τέττειται ἢ ἐπιούσα.

ΕΜ. ΠΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Μ. Γ. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 206).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ΄.

Προπαρασκευαίει τῆς καταδιώξεως.

Ἐκπλαγέντες καὶ τρομάξαντες οἱ κάτοικοι τοῦ Βουονκονθέντου ἐκ τοῦ ἤχου τῶν κωδῶνων, συνεσκέφθησαν περὶ τοῦ πρακτέου πρὶν σπεύσωσιν εἰς τὴν πρόσκλησιν αὐτῶν. Ὅτι κίνδυνος ἤπειλε αὐτούς, τοῦτο ἦτο πασίδηλον· ἀλλ' ὁποῖός τις οὗτος ὁ κίνδυνος; ἐνταῦθα ἤρχίζον αἱ ἀμφιβολαίαι καὶ εἰς πολλοὺς αἱ ἀμφιβολαίαι αὐταὶ παρίστανον τὸν κίνδυνον μείζονα τοῦ δέοντος, ὥστε οὗτοι ἔκριναν καλὸν νὰ κατακλεισθῶσιν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν, μέχρις οὗ ἤθελον λάβει καλλιτέρας πληροφορίας. Οἱ τολμηρότεροι ἔμως βραχάμενοι πᾶν τὸ ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐμπέσον, οἱ μὲν καλαῖόν τι δόρυ, οἱ δὲ μάστιγα, ἄλλοι δὲ ἐσωκριασμένον ξίφος καὶ ἄλλοι στερῆρον καὶ ὀζῶδες ρόπαλον ἐρρίφθησαν εἰς τὴν ὁδόν.

Τότε ψιθυριστὸς συγκεχυμένος, πληθὺς ἐρωτήσεων συνδιασταρουμένων, ὦν οὐδεμία ἐλάμβανεν ἀπάντησιν, ἐξέφραζον τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὸν φόβον ἑαυστού. «Τί τρέχει; — Οἱ πολέμιοι πλησιάζουσι! — Πόθεν; — Τίνες πολέμιοι; Μήπως εἶνε πυρκαϊά; — Ποῦ νὰ ὑπάγωμεν;»

Αἱ τῶν καταπεπληγμένων γυναικῶν ἐπιφωνήσεις, ἐμφανίζομένων εἰς τὰ παράθυρα καὶ ἐρωτώσων τοὺς διαβαίνοντας ἢ κραζουσῶν τοὺς συγγενεῖς τῶν, ἠνοῦντο μετὰ τῶν συγκεχυμένων κραυγῶν τῶν ἀνδρῶν· κατὰ τὴν ταραχὴν δὲ αὐτῆν ἐν μόνον πρῶγμα ἠσθάνοντο ὅλοι οἱ ἔπρεπε νὰ μὴ διαλυθῶσιν ἵνα ἀντικρούσωσι τὸν ἄγνωστον καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπικρεμάμενον κίνδυνον.

Συγχρόνως ἔτρεχον διευθυνόμενοι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅθεν ἤρχοντο αἱ τὸν πανικὸν φόβον ἐμβάλλουσαι κωδωνοκρουαίαι.

Πάραυτα τὰ πάντα ἐσαφηνίσθησαν· οἱ ὑπὸ τῆς ὑπηρετρίας τοῦ δὸν Βλασίου καθ' ὁδὸν ἀπαντηθέντες καὶ οἱ τὸν Ἰακίνθου ἰδόντες διαβαίνοντα συνανέμιχθησαν μετὰ τοῦ πλήθους καὶ εἶπον πρὸς τοὺς περιέργους ὅτι ἀληθὲς ἤξευρον· ἕκαστος ὁμῶς ἐπαναλαμβάνων αὐτὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐμεγαλοποιεῖ ἢ ἐκαλλώπιζε κατ' ἀρέσκειαν τὴν ἱστορίαν τοῦ συμβάντος· μετ' ὀλίγον ἀπαντες ἐμαθον, ὅτι συμμορία ληστῶν εἰσέβαλεν εἰς Βουονκονθέντον, ἤρπασε τὴν Ἰωάνναν καὶ ἐπειράθη νὰ φονεύσῃ τὸν δήμαρχον διὰ τὴν ἐπιβίβλην σιωπῆς, ὅτι δὲ ὁ δήμαρχος διέφυγε τῶν χειρῶν αὐτῶν ὡς ἐκ θαύματος. Ἰδεὺ τί πάντες ἔλεγον καὶ διηρμήνευον, ὅτε ὁ Ἰακίνθος καὶ ὁ δὸν Βλασίος ἔφθασαν εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου.

Οὗτος ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τοῦ πλήθους καὶ κατῴρθωσε μετὰ μεγάλης δυσκολίας, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν ἐπιφωνήσεων καὶ ἐρωτήσεων τῶν ἀπευθυνόμενων αὐτῷ πανταχόθεν, νὰ γίνῃ ἀκουστός ὑπ' αὐτοῦ. Τέλος μικρὰ ἀποκατέστη ἡσυχία, ὁ δὲ δήμαρχος ὠφελόμενος εἰς αὐτῆς τοῖς ἐξήγησεν ὅτι πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἀποφασίσει μὲν ὁ Ἰακίνθου.

Κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ ἐτραχηματίσθησαν δύο μικροὶ λόχοι, ὧν ἕκαστος περιελάμβανε δέκα ἀνθρώπους, εἰκοσιμυῖα εὐρεθέντων, οἵτινες εἶχον τὴν εἰσθεσίν τοῦ νὰ καταδιώξωσι τοὺς ἀγνώστους κωδωνοκρούς· πρὸς τούτους δὲ ἐκ τῶν εἰκοσι τοῦτων ἀνθρώπων τρεῖς ἢ τέσσαρες ταχέως ἠσθάνθησαν ἑαυτοὺς ἀποκαμόντας καὶ ἐγκατέλειψαν τοῦ συντρόφους τῶν ἐπὶ προφάσει τιμῆ.

Ὁ Ἰακίνθος ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἐνὸς τῶν δύο τούτων λόχων· ὁ δὲ δήμαρχος, ὅπως δύναται νὰ λαυβάνῃ τὰς ἀφικνουμένας πληροφορίας, φρονίμως ποιῶν ἐτέθη εἰς τὴν ὀπισθοφυλακὴν μετὰ τινῶν ἄλλων, ἀκολουθῶν μακρόθεν τὴν ταχέϊαν τῶν ὑπὸ τοῦ Ἰακίνθου ἐδηγομένων πορείαν. Τῶν μέτρων τούτων ληφθέντων, συνεφώνησαν περὶ τῆς ὁδοῦ, ἣν ἐμελλον ν' ἀκολουθήσωσιν· οἱ μὲν δηλ. ὤφειλον νὰ διευθυνθῶσι πρὸς τὰ ὄρη καὶ πρὸς τὸ μέρος, ἔθθα ὁ δὸν Βλασίος εἶχε συναντηθῆ μετὰ τῶν ληστῶν· οἱ δὲ πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ὁμήρου ποταμοῦ καὶ πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἐδέξασε νὰ λάβῃ ὁ προσκυνητῆς, ὡς ἐφρόνον.

Μετὰ ταῦτα, τοῦ συνθήματος τῆς ἀναχωρήσεως δοθέντος, ἐκίνησαν ἀμφοτέρω οἱ λόχοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Θλίψεις ἀποσιωπώμεναι καὶ λόγοι προξενούστας δάκρυα.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ Θηρεσία ἔμεινε μόνη μετὰ τῆς Ραφαήλλας ἐν τῇ θλιβερᾷ αὐτῆς κατοικίᾳ, ἀμφοτέρω δ' ἦσαν σιωπηλαί, ἀμφοτέρω ὑπερθελιμμένα.

Ἰδιον μεγάλης θλίψεως καὶ μεγάλης στενοχωρίας εἶνε ἡ κατ' ἐπιφάνειαν γαλήνη καὶ ἡσυχία, οὕσα φρικτοτέρα τῶν θρήνων καὶ ὀδυρμῶν. Οἱ ὑπὸ τοιαύτης γαλήνης κατεχόμενοι ὑπάγουσιν, ἔρχονται καὶ θεωροῦσι μὲ βλέμμα τεταραγμένον· ὁ διαβάτης οὐδὲν δύναται νὰ ὑποπτευθῇ, ἐνῶ οὗτοι βαδίζουσιν ἀδιακόρως καὶ μηχανικῶς, παρατηροῦσι χωρὶς νὰ βλέπωσι καὶ ἀκούουσι χωρὶς νὰ ἐνωσοῦσι· ἐν τῷ βάθει δὲ τῶν πράξεων τούτων, αἵτινες φαίνονται προσκεμμένα ἀλλ' ἀληθῶς εἶνε ἄνευ οὐδενὸς σκοποῦ, ἐπιανευρίσκεται πάντοτε ἡ λύπη ἢ διαρρηγνύουσα καὶ καταεὶθερώσκουσα τὴν καρδίαν.

Ἡ Θηρεσία ἐκάθητο ἐπὶ καθέδρας πλησίον τῆς τραπέζης εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν ὁ προσκυνητῆς κατεῖχε πρὸ τινῶν ὤρων· παρητήρει τὰ περὶ αὐτὴν ἀντικείμενα, πάντα ἐκεῖνα τὰ ἐπιπλα πλήρη ὄντα ἀναμνήσεων τῆς Νίνας, τὰ ὅποια τῇ ἐλάλουν περὶ αὐτῆς· ἐθεώρει ταῦτα μὲ ὄμμα ἀπλανές, σκοτεινὸν καὶ ἄθακρον· ἐνίστατο μόνον ἐπιθύριζε λέξεις τινὰς ἀποτεινομένας πρὸς τὴν Ραφαήλλαν, μὴ προσηλοῦσα τοὺς ὀφθαλμούς ἐπ' αὐτῆς, ἐπιφωνοῦσιν ἢ παρατήρησιν περὶ τοῦ παρερχομένου καιροῦ καὶ περὶ τοῦ Ἰακίνθου μὴ ἐπανακάμπτουτος· εἶπειτα δ' ἐσιώπα πάλιν. Αἴρνης ἠνώρθου τὴν κεφαλὴν, ἐθεώρει τὴν θύραν καὶ προσήλωνε τὸ οὖς ὅτε ἤκουε θέρυρον, ὅστις ἐφαίνετο διευθυνόμενος πρὸς αὐτάς. Μετὰ ταῦτα ὁ θέρυρος ἀπεμακρύνετο, ἐξεσθένει καὶ τέλος ἐχά-

νέτο· νέφος κατηρεῖας ἐξῆλθε τότε ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς Θηρεσίας, ἣτις ἐβυθίζετο πάλιν εἰς μελαγχολίαν βαθυτέραν καὶ ἐτι ὀδυνηρότεραν ἕνεκα τῆς νέας ταύτης ἀπίτης.

Ἡ θλίψις τῆς Ραφαήλλας, καθὼς νεωτέρας, ἦτο ζωηρότερη· ἀλλ' ὁ χαρμηλὸς αὐτῆς συνεκράτε· ἐπὶ τὴν λύπην ταύτην καὶ ἀνεχάιτιζε τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς, δι' ὃ ἔμεινε σιωπηλὴ ὡς καὶ ἡ μήτηρ, περιήρχετο δὲ μόνον τὴν αἴθουσαν, ἀνέβαινε ἐνίστατο εἰς τὸν κοίτηνα ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐπαινῆ τὴν μικρὰν τῆς Νίνας κλίβανον, τεθειμένην πλησίον τῆς ἰδικῆς τῆς, καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ἀγίας Ἰωάννας, τὴν ὅποιαν πρὸ δύο ἐτῶν εἶχεν ἀγοράσει καὶ θέσει ὑπὲρ τὴν κλίβανον ὡς προστάτριν τοῦ παιδίου· εἶπειτα ἤρχετο εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἠνοιγεν αὐτὸ ἢ ὅπως δροσίσῃ διὰ τῆς διαλευκώσεως πνοῆς τῆς αὔρας τὸ σφοδρῶς πυρέσσον μέτωπόν τῆς ἢ ὅπως ἀνακαλύψῃ τὰ ἐν τῇ ὀδῷ συμβαίνοντα· ἀλλ' ἡ ὁδὸς αὐτῆς, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο ἢ βρασίς τῆς νὰ ἐκταμῆ, οὐδὲν τῇ ἐδείκνυεν ὁμοίαν πρὸς τὴν Νίναν· ἡ αὔρα αὐτῆς δὲν τῇ ἔφερεν ἢ τὰς σμερδαλέας καὶ τρομακτικὰς κωδωνοκρουαίας, τοὺς συγκεχυμένους ψιθυρισμούς τῶν γειτονικῶν οἰκιῶν, τέλος τὴν ἀποκατασταθεῖσαν ἡσυχίαν ἐν Βουονκονθέντῳ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ὀπλισμένων χωρικῶν.

Τότε ἡ Ραφαήλλα ἐπανήρχετο καταβεβλημένη πλησίον τῆς μητρὸς τῆς λέγουσα εἰς αὐτὴν, ὅτι οὐδὲν συνέθε νέον.

Ἀμφοτέρω ἔμεινον σιωπηλαί, ἔρμαιον τῶν ἀμφιβολιῶν τῶν ἢ ζωῆ αὐτῶν ἢ τῆς τῶν λαμπρᾶ καὶ γλυκεῖα καταλαμβάνετο ἤδη ὑπὸ πυκνῆς ὀμίχλης, ἣτις ἐφαπλοῦσα τὰς σκιάς τῆς, ἀπέκρυπτεν ἐξ αὐτῶν πᾶν φῶς, οὐδένα δὲ παρήγορον ἀστὲρα ἀνατέλλοντα διὰ τῆς καλυπτοῦσης τὸ πνεῦμα αὐτῶν νυκτὸς ἠδύνατο νὰ διακρίνωσιν.

Αἴρνης φωτεινὴ τις ἀκτίς διασχίζει τὸν πέπλον τοῦ σκοτούς, βλάσκιον παραμυθίας ἐπιχερεῖ ἐπὶ τῆς δυστυχίας καὶ ἰσχύς τις διαδέχεται τὴν ἀδυναμίαν. Κτύπος ἠκούσθη ἐπὶ τῆς θύρας ἐλαφρὸς καὶ διακεκριμένος, φωνὴ δὲ σοδρά καὶ ἠκούσθη λέγουσα:

— «Ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου εἴη μεθ' ὑμῶν!»

— Ὁ δὸν Γαϊτάνος! ἀνεφώνησεν ἡ Ραφαήλλα· ὁ Θεὸς πέμπει αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς.

Καὶ δι' ἑνὸς ἰλμματος ἔδραμε ν' ἀνοίξῃ τὴν θύραν δίδουσα εἰσοδὸν εἰς τὸν ἅγιον μοναχόν, τὸν παρήγορον τῶν θελιμμένων καὶ τὸ καταρῦτον τῶν πτωχῶν τοῦ τόπου.

Ὁ γέρον Βενεδικτίνος εἰσῆλθε στηριζόμενος ἐπὶ τῆς βρακχιρίας του.

— Λοιπὸν, τέκνα μου, εἶπε κινῶν ἡρέμα τὴν λευκότερα αὐτοῦ κεφαλὴν, θαρρεῖτε! καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ εἴη μεθ' ὑμῶν.

— Ὁ πάτερ μου! εἶπεν ἡ Θηρεσία, εὐλογητὸς ἔστω ὁ Κύριος ὁ ἀποστείλας σε ἐνταῦθα. Ἀλλὰ πῶς ἡ εἰρήνη νὰ ἦν μεθ' ἡμῶν; Ἄγνοεῖς λοιπὸν δὲ τὴν Νίνα. . . .

— Ἡξέστω τὰ πάντα, ἀπακρίθη ὁ μοναχὸς· ἐρχόμενος ἐκ τοῦ μοναστηρίου εὐρὸν ἀνθρώπους, ὅστινες μοῖ τὰ ἐξηγήθησκον, ὥστε ἔσπευσα νὰ σὰς ἐπισκερθῶ. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν, τέκνον μου, ἡ καρδιά σου μοῖ εἶνε γνωστὴ· μαντεύων λοιπὸν τὴν μητρικὴν σου ἀγωνίαν καὶ θλίψιν, ἔσπευσα πρὸς παρηγορίαν σου.

— Πρὸς παρηγορίαν μου; ἐν μόνον ὑπάρχει πρὸς τοῦτο μέσον, ἢ ἐπιπόνοδος τῆς Νίνας.

— Ἀλλ' ὁ Θεός, ὁ δυνάστης σοι αὐτὴν, δὲν δύναται νὰ σοὶ τὴν ἀποδώσῃ; Τολμηρῶς λοιπὸν, Θηρεσία, ν' ἀμφιβάλλῃς περὶ τῆς παντοδυναμίας ἢ καλοκαρδίας αὐτοῦ! Ἄ! τέκνον μου, ἀντι νὰ ἀπελπίζῃσαι οὕτω, διατί νὰ μὴ προσδράμῃς καὶ εἶπῃς εἰς αὐτὸν τὴν λύπην σου;

— Γνωρίζει αὐτὴν καλῶς.

— Τὴν γνωρίζει, καί· ἀλλ' ὁ πατήρ ὁ βλέπων τὰ δάκρυα τοῦ τέκνου του, καίπερ γνωρίζων τὸ αἷτιον αὐτῶν, δὲν ἐπιθυμεῖ ἄρα ν' ἀκούσῃ περὶ αὐτοῦ τὸ αἷτιον τῆς λύπης του; Θηρεσία, ἔλπιζε εἰς τὸν Θεόν, τὸν μόνον δυνάμενον τὰ ἀσθενῆ θεραπεῦσαι· καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληρῶσαι.

— Ὡ! καί, πάτερ μου.

— Ἐλπίζε εἰς αὐτὸν ἐνθυμήθητι ὅτι ἡμέρην τινὰ ἀπώλεσεν ὡσαύτως ἢ Παρθένος καὶ ὁ ἄγιος Ἰωσήφ τὸν αὐτῶν παιδία· ἐνθυμήθητι ὅτι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὀδυνώμενοι ἀνεζήτησαν αὐτὸν συλλογίσθητι ἔλην τὴν ταραχὴν καὶ ἀθρημνίαν, ἣν ἠσθάνθησαν τότε ἀπολέσαντες τὸ μονογενὲς αὐτῶν τέκνον, τὴν εὐδαμονίαν, τὴν ἐλπίδα, τὴν ἀγάπην αὐτῶν, ἐφ' οὗ ἐπιανεπαύετο ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ἐν δυνάμει ἀπασῶν τῶν θλίψεων τούτων ἐπιταλέσθητι τὴν Παρθένον καὶ ζήτησον τὴν προστασίαν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ τέκνου σου, ἀπολεσθέντος ὡς ὁ Μεσσίας, καὶ ἐπὶ σοῦ, στερηθείσης, ὡς καὶ αὐτῆ, τοῦ τέκνου σου.

Ὁ μοναχὸς ἐσιώπησεν ἐπὶ μίαν στιγμὴν.

Ἡ Θηρεσία καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς τὸν ἠκούζοντο μετὰ προσοχῆς, ἀλλ' αἱ καρδίαι αὐτῶν διερογγύνοντο καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἦσαν πλήρεις δακρύων.

— Πρὸς τούτους, ἐπανελάθεν ὁ μοναχός, ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ νὰ σὰς στερῆται αὐτὴν, τί ἄλλο ἐφείλετε, τί ἄλλο δύνασθε νὰ πράξῃτε ἢ μετὰ σεβασμοῦ νὰ ὑποβληθῆτε εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ! Ἄ! ὁ Θεὸς δὲν ἀπηγόρευσε τὰ δάκρυα, αὐτὸς ὁ τὸν Λάζαρον κλάσας ἐπὶ τοῦ τάφου· ἀλλ' ὁμῶς διέταξεν ἀγογγύστως νὰ ὑπομένωμεν τὰς δοκιμασίας καὶ μετὰ καρτερίας νὰ ὑποφέρωμεν τὰς δυστυχίας.

Ἀλλὰ διατί νὰ ἀπελπίζῃσθε; Ἄγνωστος τις σὰς ἤρπασε τὴν Νίναν, ἂν καὶ δὲν εἶνε ἐτι βέβαιον· πλὴν βλέπετε ὅτι τὸν καταδιώκουσι καὶ θὰ τὸν συλλάβωσιν ἴσως οὗτος δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλο εἰμὴ νὰ ἐπιβάλλῃ ὑμῖν λύτρα, ἴσως δὲν θέλει νὰ τὴν κκοποιήσῃ, ἴσως ἐντὸς ὀλίγου μέλλετε νὰ τὴν ἐπαινῆτε. Ἄ! πιστευσάτέ με, τέκνα μου, εἰμαι βέβαιος, καί, ἡ θυγάτηρ σας θὰ σὰς ἀποδοθῇ ἄγνωστος ὁ λέγων μοι τοῦτο, ἀλλὰ τὸ προαισθάνομαι.

— Ὁ πάτερ μου, ὁμίλει, ὁμίλει διότι οἱ λόγοι σου εἶνε εὐεργετικοί.

— Οἱ λόγοι μου! ἂς προσευχηθῶμεν· μάλλον, ἀπακρίθη ὁ δὸν Γαϊτάνος, γυνυκλινῆς δ' ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θαλάμου μετὰ τῶν δύο γυναικῶν ἀπήγγελε μεγαλοφώνως τὸν Ἀγγελικὸν ἀσπασμόν, πρὸς τιμὴν ἐκείνης, ἣτις οὐδέποτε ἀπέρριψε τὰς ἀπευθυνθείσας μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης πρὸς αὐτὴν προσευχάς.

— Ἰακίνθε, εἶπε ἐγερόμενος, ὀφείλω ν' ἀναχωρήσω· ἀλλὰ

μή λησμονήσητε τούτο, ότι ἐν τῇ προσευχῇ κείτῃ· ἡ ἰσχύς καὶ ἐν τῷ Θεῷ μόνω ἢ ἀρωγῇ. Ἐπιστρέφω εἰς τὸ μοναστήριον ἐὰν λάβητε ἀνάγκην ἐμοῦ, ἐὰν σὰς συμβῆ τι καὶ πάλιν, μὴ φοβηθῆτε νὰ με προσκαλέσητε. — Ὑγιναίνετε, τέκνα μου, μὴ ἀπελπίζησθε, προσεύχεσθε, προσεύχεσθε· αἰτήσατε, ἐὰν θέλητε νὰ λάβητε, καὶ ὁ Θεὸς ἔστω μεθ' ὑμῶν.

Αἱ δύο γυναῖκες ἔκλειον καὶ προσηυχῆθησαν ἔτι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, τὰ δὲ δάκρυα καὶ αἱ προσευχαὶ αὐτὰ κατεπράυναν τὸν ψυχικὸν αὐτῶν σάλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙΙ'

Μεταξὺ Σκύλλης καὶ Χαρυόδωτος.

Ὁ Φάβιος ὠδήγει τὴν Ἰωάνναν διευθυνόμενος πρὸς τὰ ὄρη. Ἐβάδιζον δὲ ἀμφοτέρω, κραιπύμενοι ἐκ τῆς χειρὸς καὶ ὀμιλοῦντες ἡρέμα, εὐτυχεῖς διότι ἔδλεπον ἀλλήλους, εὐτυχεῖς διότι ἀπελάμβανον ἀλλήλους.

Ὁ Φάβιος ἐμαθύσκειτο ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ τέκνου του καὶ δὲν ἔπαιε νὰ ἐρωτᾷ καὶ νὰ ἀκούῃ αὐτό· ἡ δὲ Ἰωάννα ἠγάλλετο διὰ τὰ δειγμάτια ταῦτα τῆς πατρικῆς φιλοστοργίας.

Σκότος τι ὅμως ἀναμιγνύεται πάντοτε μετὰ τοῦ φωτός τῆς εὐτυχίας, στεγνὴν πικρίας μετὰ τοῦ εὐώδους κάλυκος, νέφος πυκνὸν μετὰ τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας· ὁ Φάβιος ἐφοβεῖτο μὴ καταδιωχθῆ ἢ δὲ Νίνα ἐσυλλογιζέτο τὴν ἀνησυχίαν τῆς Θερεσίας.

Ἡ Νίνα προσέτι ἔδλεπε καὶ τὴν ἀνησυχίαν τοῦ πατρὸς τῆς καὶ κακῶς ἐζήγει τὸ αἶτιον αὐτῆς. Οὗτος τῇ εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι λόγοι σοδαροὶ τὸν ἠνάγκαζον νὰ φύγῃ μακρὰν τῆς χώρας ταύτης, ὅτι κίνδυνος ἤπειλον αὐτόν, ὅτι ἐχθροὶ τὸν κατεδίωκον· ἀλλ' αἱ ὀλγὰι διαφυγεῖσαι τὸν Φάβιον φράσεις ἦσαν τόσον ἀριστοὶ καὶ σκοτειναί, τόσον κεκαλυμμένα ὑπὸ παρασιωπήσεων, ὥστε ἦτον ἀδύνατον νὰ φωτίσῃ τὸ παιδίον περὶ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ αἰτίου τῶν κινδύνων τούτων. Ἐνόει μόνον ὅτι κίνδυνος τὸν περιεκύκλων, τοῦτο δὲ ἤρκει πρὸς ἐξέγερσιν τῶν φόβων τῆς.

Τοιοιούτῳ, καὶ τοι ἀγνοοῦσα τὸ αἶτιον, ὠμίλει ἡρέμα, ὡς ἔπραττεν ὁ Φάβιος.

Πρὸ τίνος ἤδη ἐβάδιζον οὕτω μεμονωμένοι, ὅτε φθάσαντες εἰς εἶδος τι ὄροπέδιον, ἀμφοτέρω ἐστάθησαν συγχρόνως καὶ ἠκροάζοντο.

Ἦσαν οὖν ὡς καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν ἡ ὁδὸς ἦτον ἔρημος, οὐδὲν δὲ περὶ αὐτῶν εἴλικε τὴν προσοχὴν των. Ἄλλ' ἰδοὺ μακρόθεν, πρὸς τὸ μέρος τοῦ Βουσκονθέντου, κρότος συγκεχυμένος, ἀλλὰ τρομερός, ἔθανε μέχρις αὐτῶν.

Ὁ βαρυηχὴς οὗτος κρότος, τὸν ὅποιον ἡ κλίσις καὶ αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ ἐδάφους δὲν ἐπέτρεψαν αὐτοῦς ν' ἀκούσῃ πρότερον, ἦτον ὁ ἦχος τῶν κρούμενων κωδῶνων.

Αἱ τραχεῖαι καὶ ἐπανειλημμέναι κωδωνοκρούσεις διέσπρζον

τὸν ἀέρα ἀπαισίως καὶ ἔθανον μέχρις αὐτῶν ὡς κραυγαὶ ἀπειλητικαὶ, ὡς ἀγγελία κινδύνου.

Πάντοτε αἱ βαρυόρομοι τῶν κωδῶνων κρούσεις ἔχουσι τι πένθος καὶ καταπληκτικόν, παρουσιάζουσαι εἰς τὴν φαντασίαν φλόγας πυρκαϊᾶς, πάλιν στοιχειῶν, ἀδεβιότητα μάχης ἢ προσέλευσιν ἐχθροῦ, πάντοτε δὲ κίνδυνον καὶ πανικὸν φόβον. Ἡδὴ καὶ διὰ τὸν Φάβιον αἱ κρούσεις αὐταὶ ἦσαν τρομερώταται.

Ἡ συμφορὰ οὐδέποτε εἶνε ξένος ἀπροσδόκητος εἰς τὸν ἀθλιὸν διηνεκῶς· οὗτος περιμένει τὴν ἐπίσκεψιν αὐτῆς, ὅσον δὲ μακρὰν καὶ ἂν βλέπει αὐτὴν διαβαίνουσαν, προσιθάνεται ὅτι παρ' αὐτῷ μέλλει νὰ διατρίψῃ. Ὁ Φάβιος ἀρκούντως εἶχεν ὑποφέρει ὥστε νὰ ἦνε ἐκ τῶν τοιούτων· εἰς τὸν ἦχον δὲ τῶν κωδῶνων, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο ν' ἀναγγέλλῃ ἢ τὴν ἐν τινι τοῦ χωρίου οἰκίαν πυρκαϊᾶν, αὐτὸς ἠσθάνθη ἐαυτὸν καταβεβλημένον. Ἐνόησεν ὅτι ἡ τῆς θυγατρὸς του ἀρπαγὴ ἀνεκαλύφθη καὶ ὅτι αὐτὸ ἐδήλου ἢ χάλκινος φωνή. Ἐμελλε λοιπὸν νὰ καταδιωχθῆ· ἔμελλε νὰ κατοληθῆ, ἀλλὰ τί ἤθελε γίνεαι ἡ Νίνα;

Ἡ ἀπάντησις εἰς ταῦτα τὰς ἐρωτήσεις φανήσεται εὐκόλος τοῖς ἀναγνώταις. « Πῶς! θὰ εἴπωσιν ἴσως· Φραῖος φόβος καὶ δίκαιος τρόμος, τῇ ἀληθείᾳ! Ἐν ὁ Φάβιος καταληθῆ μετὰ τοῦ τέκνου του, ἀφείλει μόσιν ν' ἀποδείξῃ ὅτι εἶνε πατήρ τῆς Νίνας, ἵνα ἐξέλθῃ πάσης ἀμηχανίας. Τί πλέον ἤθελον ἀπαιτήσῃ καὶ τίς ἤθελε τολμήσῃ νὰ ἐλέγξῃ πατέρα ἀνακτώμενον τὸ τέκνον αὐτοῦ;

Βεβαίως ἂν ἄλλο τι δὲν εὐρίσκειτο ἀναμειγμένον ἐν τῇ υποθέσει ταύτῃ, τοιαυτῇ ἀπάντησις θὰ ἦτον ἀπλῆ συγχρόνως καὶ ἐξίρητος. Πλὴν δυστυχῶς αὕτη φαίνεται οὐχὶ καταλλήλος, ἕνεκα ἐτέρων προσκομμάτων. Ἄν ὁ Φάβιος, ὀμιλῶν οὕτω, ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ πάσης δυσχερείας, ἔτι προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὰς περιπλοκάς ταύτας καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν Ἰωάνναν ἢ Μαριέτταν, καθὼς ὠνόμαζεν αὐτήν, ὅτε ἦτον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Θερεσίας, ἐθετοὶν τὰ δικαιοῦματα καὶ τοὺς λόγους του. Ἄλλ' ὁ Φάβιος δὲν ἐπραξεν οὕτως· ἐπροτίμησε νὰ ἀρπάξῃ αὐτὴν κρυφίως ἢ νὰ τὴν ζητήσῃ φανερώς· ἔφευγε δραματικῶς μετ' αὐτῆς διὰ τῶν μᾶλλον ἐρήμων ὁδῶν. Προφανὲς λοιπὸν ὅτι ὑπῆρχον ἐν τῇ παραδόξῳ ταύτῃ διαγωγῇ μυστηριώδη αἰτία καὶ ὅτι ἴν' ἀκολουθήσῃ τὴν κινδυνώδη αὐτὴν ὁδὸν ἐβιάζετο ὑπὸ ἰσχυρῶν λόγων, προσέτι διότι αἰτία μυστηριώδης ἰδίωκεν αὐτόν ἐκ Βουσκονθέντου. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐκαλύπτετο ἐκουσίως ὑπὸ σκότους, τοῦτο δὲ διότι τὸ σκότος κρύπτει, καὶ ὁ Φάβιος ἐπεθύμει νὰ κρυφθῆ.

Διὰ τοῦτο αἱ κρούσεις τῶν κωδῶνων ἐπαισιάζον εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπαισίως εἰκόνας. Καταδιωχθεὶς καὶ καταληθθεὶς θὰ ἀνεγνωρίζετο ἀναμειβόμενος· οὐχὶ δὲ ὁ πατήρ τῆς Νίνας, ἀλλ' ὁ μικρὸς ἄνθρωπος ἔτρεμεν ἢ μᾶλλον εἶπεῖν καὶ ὁ πατήρ ἔτρεμε, διότι ἦτον ὁ μικρὸς ἄνθρωπος καὶ πρᾶξιλεπε συγχρόνως καὶ τὸν κίνδυνον τῆς κρατήσεως καὶ τὴν ὑπερβολικὴν λύπην ἕνεκα νέου ἀποχωρισμοῦ.

Ὅλοι αὐτὰ αἱ σκέψεις καὶ πολλὰ τοιαῦτα σκοτειναί, ὀδυνηραὶ καὶ ἀνηχηταὶ· ἐπαισιάζοντο διὰ μιᾶς εἰς τὸ πνεῦμα του καὶ κατέπληξαν αὐτόν.

Ἐφερα τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ διήλθεν αὐτὸ ταχέως, ἔπερ ἴδιον τῶν ὑπ' αἰφνιδίου φόβου καταλιφθέντων.

Ἡ Νίνα ἤκουε τοὺς ἀπειλητικὸς τῶν κωδῶνων ἦχος μὴ ἐνοεῖσα τὴν σημασίαν αὐτῶν. Τὸ διὰ τὸν πατέρα τῆς αἰτίον τρόμου ἦτο δι' αὐτὴν ἀντικείμενον θαυμασμοῦ.

Ἄλλ' ἰδοὺ μὲ τοὺς ἦχους αὐτοὺς ἕτερος ἐνοεῖται μακρόθεν θόρυβος, θορὸς συμμιγῆς μὴ εὐδιάκριτος εἰσέτι, ἀλλ' οὐχ ἦττον ἀπειλητικώτερος.

Ὁ Φάβιος ἤκουε τὴν παραχρῆν καὶ τὸν ἀλαλαγμὸν τοῦτον ἐν ἀμυδρῶς διέκρινεν ἐν τούτοις καθὼς εἰς τὰς ἀπειλητικὰς τῶν κωδῶνων κρούσεις εἶχε προαισθανθῆ τὴν κατ' αὐτοῦ πρόσκλησιν, οὕτως εἰς τὴν μακρόθεν μετὰ βοῆς προαίονουσαν ταύτην ὁμάδα ἀνθρώπων προσηθάνετο τὴν προσέλευσιν ἐχθροῦ.

Πεσὼν δ' ἀμέσως κατὰ γῆς καὶ κατακλιθεὶς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἠκροάζετο μετὰ προσοχῆς.

Εἰς τοιαύτας περιστάσεις αἱ αἰσθήσεις λαμβάνουσιν ἔξοχον δύναμιν ἐντάσεως· φαίνεται δ' ὅτι ὁ κίνδυνος ἀναπτύσσει αὐτὰς ὑπερμέτρως. Ὁ Φάβιος συνεκέντρωσεν ὅλην τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ θορύβου τούτου καὶ κούσεν ἐν σχεδὸν τέταρτον τῆς λεύγας μακρὰν βήματα ἀνθρώπων πολλῶν· ἡ ποδοκρούσις αὕτη ἠΰξανε καὶ ἐφάνετο πλησιάζουσα.

Ὅλοι αὐτοῦ αἱ ἀμφιβολαί, ὅσας εἶχεν ἀκόμη, ἐξέλειπον, ἡ πραγματικότης δὲ ἐπαρουσιάθη ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἦτο τρομερά.

Ἦτο προγεγραμμένος, ἦτο καταδιωγμένος, ἔτρεχον ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτοῦ.

Ἐγερθεὶς δὲ τότε ἐδίετσε πρὸς στιγμὴν εἰ ἀμφίβολος ὢν. Ἄλλ' ἀμέσως διὰ ταχείας σκέψεως, χρησιμοποιήσας ὑπὸ τῆς πείρας τῶν τοῦ βίου περιπετειῶν, ὥρισε τὸ σχέδιόν του.

Ἀπέχε τοῦλάχιστον ἐν τέταρτον τῆς λεύγας ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν του. Ταχύων τὰ βήματά του, ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἀναμειβόμενος πρὸ αὐτῶν τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρου· ἐκεῖ ὑπῆρχον ἄγρια καὶ βαθύρωχοι γράσφαγες, δάση πυκνὰ καθὼς καὶ βράχοι ἀτάκτως ἐπιστεωρευμένοι πλήρεις κρυπτῶν καὶ σπηλαίων. Ἐὰν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἐκεῖ, ἦτον ἐν ἀσφαλείᾳ.

— Ἐλθέ, Μαριέττα, ἐλθέ, Νίνα, τέκνον μου, εἶπεν εἰς τὴν μικρὰν θεωροῦσαν αὐτόν μετ' ἐκπλήξεως λαβῶν δ' αὐτὴν ἐν χειρὸς, ἐρρίθη ὅσον τάχιον τὰ βήματα τοῦ παιδίου ἐπέτρεπον τοῦτο εἰς τὴν ἀτραπὸν, ἥτις ἠνοίγετο πρὸ αὐτῶν.

— Πάτερ, τί τρέχει λοιπὸν; ἠρώτησεν ἡ Ἰωάννα.

— Ἠξέυρεις· σοὶ εἶπον ὅτι κίνδυνος ὑπῆρχον δι' ἐμέ, δι' ἡμᾶς ἐνταῦθα. Δὲν δύνασαι εἶτι νὰ τοὺς ἐνοήσῃς, ἀλλ' ἰδοὺ ἄκουσον, ἰδοὺ ἔρχονται· νὰ με συλλάβωσι, νὰ με ἀποπιάσωσιν ἀπὸ ἐσέ.

— Ἄλλὰ τίς, πάτερ;

— Τί ἠξέυρω; ἄνθρωποι· κακέντρεαίς! Ἄλλ' ἐλθέ ταχέως, τέκνον μου, καὶ θὰ διαφύγωμεν αὐτούς.

Τὸ παιδίον δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλὰ προσκολληθὲν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, πάντρωμον ἠκολούθησεν αὐτόν ὅσον ἠδυνήθη ταχέως.

Βασίσαντες οὕτως ἐπὶ τινὰ χρόνον, κατ' ἀρχὰς ἠκολούθησαν τὴν ἀτραπὸν, ἔπειτα ἐγκαταλείψαντες αὐτὴν ἔτραπησαν πρὸς ἀριστερὰν διὰ τῶν βράχων ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τοῦ νὰ φθάσωσι ταχύτερον τὸ ὄρος.

Ἠλίκον ἤδη αἱ πρῶται ἀνωφέρεια τοῦ ὄρους ὑψοῦντο ἐνώπιον αὐτῶν πλησιέστεραι, φιλοξενώτεραι· ὄροπέδιον εὐρύχωρον καὶ ἀδενδρον μόνον τοὺς διεχώριζεν ἀπ' αὐτοῦ· πρὶν φθάσωσιν, ὁ Φάβιος ἐστάθη ὅπως ἀκροασθῆ πάλιν.

Χαρὰ βραχεῖα ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του. Οἱ διώκται αὐτῶν ἐφάνοντο μᾶλλον ἀπέχοντες ἢ πρότερον· βεβαίον εἶχον ἀπολέσει τὰ ἴχνη των.

Ἄλλὰ τὴν στιγμιαίαν χαρὰν διεδέχθη τρόμος μέγιστος! Ἰδοὺ μετὰ τῶν ἐλαττωμένων κραυγῶν ἔφθασεν εἰς τὸν Φάβιον ἕτερος θόρυβος, ἕτερον παραχρῆ ὁμοίαν πρὸς τὴν πρώτην, ἐρχομένη ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους καὶ ἀγγέλλουσα εἰς αὐτόν, ὅτι δύο τάγματα περιέτρεχον τὸν τόπον.

Τὸ νέον τοῦτο τάγμα ἦτο τὸ διευθυνθὲν, κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ δημάρχου πρὸς τὸ μέρος, ἐνθα οὗτος συνελήθη ὑπὸ τῶν ληστών· ἐκεῖθεν δὲ ἔλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὄρους ἐπὶ σκοπῶν νὰ τοὺς ἐπικεντρῇ.

Σπουδαία ἀνακάλυψις, τὴν ὅποιαν ὁ λόγος οὗτος ἔκαμε καθ' ὁδὸν καὶ περὶ τῆς κατωτέρω θὰ ἐμιλήσωμεν, ὠδήγει αὐτόν πρὸς συνάντησιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰακίνθου ὀδηγουμένου ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ μύρου ἀνθρώπου.

Οὗτος λοιπὸν ἔμελλε νὰ περικυκλωθῆ ἐκατέρωθεν.

Δὲν ὑπῆρχε πλέον μέσον νὰ φθάσῃ τὸ ὄρος, διότι οἱ νέοι οὗτοι ἐχθροὶ ἔμελλον νὰ φθάσωσι πρὸ αὐτοῦ.

Τί τότε τὸ πρακτέον;

Ὁ καιρὸς ἐβιάζε καὶ σχεδὸν δὲν συνεχῶς ἀναβολὰς ἢ μακροῦς συλλογισμοῦς.

Δύο μόνα ἔμενον μέσα, ἢ νὰ κρυθῶσιν ὅπισθεν βράχου ἢ νὰ δράμωσι διὰ τῶν βράχων καὶ θάμνων πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ μοναστηρίου τοῦ Μουτολιθέτου ἵνα ἐκεῖ ζητήσωσιν ἄσυλον.

Ἄν ἦτο νύξ, τὸ πρῶτον μέσον θὰ ἦτον ἐξίρητον· ἀλλ' ἐν πληρῇ ἡμέρᾳ καὶ εἰς ἔδαφος ἀνώμαλον οὐδὲν ἄλλο ἐπαισιάζετο ἢ κινδύνους. Ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων θὰ ἦσαν ἐκτεθειμένοι εἰς πᾶν βλέμμα· ἐντὸς δὲ τῶν χαρᾶδων οἱ ὀφθαλμοὶ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ εἰσδύσωσιν. Οἱ διώκται εἰς τοὺς φυγάδας εὐκόλως ἠθέλον τοὺς παρατηρήσει. Ὅθεν ὁ Φάβιος δὲν ἠθέλησε νὰ παραδοθῆ εἰς προφανῆ κίνδυνον καὶ παρεδέχθη τὸ ἕτερον μέσον.

Ἐκ τοῦ μέρους, ἐνθα εὐρίσκειτο, δύο ἢ τρία μίλλια ἐχώριζον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Μουτολιθέτου, καὶ τὰ μοναστήρια τότε εἶτι ἦσαν διὰ τοὺς δυστυχεῖς καταφύγιον σεβαστόν. Ἡ ἀνθρώπιος ἐκδίκησις ἐτελείοντο ἐπὶ τοῦ κατωτέρου αὐτῶν ἵνα ἀντικατασταθῆ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἐλέους.

Ἐπανελθὼν λοιπὸν μίαν στιγμὴν ἐπὶ τῶν βημάτων αὐτοῦ διετηρήθη ὁ δύσμοιρος ὅσον τὸ δυνατόν κατ' εὐθείαν διὰ τῶν βράχων καὶ θάμνων εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Βενεδικτῶν μετὰ τῆς Νίνας· αὕτη δὲν παρεπνεῖτο κατὰ τοῦ κόπου, ἂν καὶ ταχέως

εδάδιζον. Ἡ ἀνησυχία, ἣν ἠσθάνετο, ἀπέβιθεν εἰς αὐτὴν ἀρκατὴν δύναμιν.

Ἐπροχώρουν ἢ μάλλον ἔτρεχον οὕτως ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἄνευ νέων κινδύνων, ὅτε τελευταίον πρόσκομμα ἐπέστη αὐτῶν τὴν πορείαν.

Πρὸ αὐτῶν λάμπων ὑπὸ τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων ὁ ποταμὸς Ὀμβρος δροσερὸς εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην καὶ βρέχων τοὺς ὑψωμένους εἰς τὰ χεῖλη του βράχους, ἔφρασεν αὐτοῖς τὴν διέβασιν. Τὰ πτηνὰ κατερχόμενα ἐπέφταν αὐτὸν διὰ τῶν περὺντων τῶν φαίδρα δὲ καὶ εὐθυμὰ ἀνυψοῦντο εἰς τὸν αἰθέρα· τὸ κυκνοῦν τοῦ οὐρανοῦ χροῖμα ἐξωγαρεῖτο ἐπὶ τῶν διαφανῶν αὐτοῦ ὑδάτων· ὅσον δὲ εὐχάριστος, ὅσον θελκτικὸς ἦτον ὁ παταμὸς οὗτος, τοσοῦτον διὰ τὸν Φάβιον ἦτο φοβερός· κωλύων τὴν φυγὴν αὐτοῦ, ἦτον ἐχθρὸς του.

Ὁ ροῦς τοῦ ποταμοῦ τούτου ἀν καὶ ταχὺς καὶ ἐν γένει βαθυὺς παρουσιάζει μέρη τινα, δι' ὧν ὁ ὀδοιπόρος δύναται νὰ διέλθῃ αὐτόν. Πλησίον τοῦ μέρους, ὅπου εἶχε φθάσει ὁ Φάβιος, εὐρίσκετο εἰς τῶν πόριον αὐτῶν, δι' ὧν ἠδύνατο εὐκόλως νὰ διαβῇ τις. Ἀλλ' ἡ τρικυμία τῆς προτεραιᾶς εἶχεν ἐξεγκώσει τὰ ὕδατα αὐτοῦ, δὲν ἔμενε δὲ οὐδὲν βιαστικὸν μέρος. Οὐδεὶς ἄρα θὰ ἐτέλλε νὰ διαβῇ, τοῦ βάρους μεγάλου ὄντος καὶ τοῦ ρεύματος ὀρμητικοῦ.

Δι' ἐνὸς βλέμματος ὁ Φάβιος ἐπέστη περὶ τούτου, εἶδεν ὡσαύτως ὅτι οὐδὲν εὐρίσκετο ἐπὶ τῆς ὄχθης δυνάμενον νὰ εὐκολύνῃ τὴν διέβασιν. Οὕτε λέμβος οὔτε ἐρριμμένον δένδρον οὐδὲν, ἀπολύτως οὐδὲν!

Νὰ διέλθῃ κολυμβῶν ἦτον ἀδύνατον. Μόνος ὁ Φάβιος ἴσως ἐπετόγγανεν, ἀλλ' ἡ Νίνα; Καὶ ἀν ἔφεραν αὐτὴν ἐφ' ἔκλυτον, ἐπίσης ἦτον ἀδύνατον καὶ βεβήτως ἦθελον ἀπολασθῆ ἄνευ οὐδὲμιας ἐλπίδος.

Δι' ἐνὸς δὲ ταχέως βλέμματος ὁ Φάβιος ἰδὼν ταῦτα πάντα, ἠθέλησε νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπισθεν.

Ἀλλὰ πῶς νὰ ὑπάγῃ;

Τὰ πάντα ἀντέκρουον τὸν δυστυχῆ. Ἦλπισε ν' ἀπομικρυνθῆ ἀπραγμάτευτος, ἀλλὰ κατεδιώκετο. Ἐπίστευσεν ὅτι θὰ ἐφθάνεν εἰς τὸ ὄρος, ἀλλ' οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ τὸν ἔπεμπεκρουν. Ἠθέλησε νὰ καταφυγῇ εἰς τὸ μοναστήριον, ἀλλ' αὐτὴ ἡ φύσις συνώμασε κατ' αὐτοῦ. Ὁ ποταμὸς αὐτὸς ὁ ὀρεῖλων νὰ συνεργήσῃ εἰς τὴν διόδον αὐτοῦ, ὑψοῦσε τὰ ὕδατά του ὅπως τοῦ ἀποκλείσει τὴν διέβασιν.

Ἐν τῇ συνενώσει ταύτῃ ἐχθρικῶν περιστάσεων ἐπεισθῆ τελευταῖον μέσον καὶ, μὴ ἠξέυρων ἀκόμη πῶς νὰ διευθυνθῆ, ἐζήτησε νὰ διέλθῃ διὰ μέσου τοῦ χώρου, ὅπου ὑπέθετεν ὅτι εὐρίσκοντο οἱ διώκοντες αὐτόν.

Ἐὰν κατώρθωνε τούτο, ἦθελον ἔπειτα ἰδεῖ, ποῖα ἢ καλλιτέρεα διεύθυνσις τὴν ὁποῖαν ἠδύνατο νὰ λάβῃ καὶ ποῖα ἢ ἀρμόζουσα λύσις, οὕτω δὲ ἦθελον ἀποτρέψῃ τὸν μάλλον ἀντιμέτωπον κίνδυνον.

Ὅσον ἀσθενὴς καὶ ἀν ἦτον ἡ ἐλπίς αὐτῆ, ἦτο ἡ τελευταία, ἦτο ἡ μόνη.

Μόλις δ' ὁ Φάβιος εἶχε κάμει βήματά τινα, ὅτε ἤκουσε νὰ ἀντηχῇ, τὴν φορὰν ὁμοῦ ταύτην πλησίον αὐτοῦ, ἡ κραυγὴ τῶν

διωκτῶν του· εἴτε κατὰ τύχην εἴτε διότι παρετηρήθη κατὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ εἴτε διότι ἐνδείξις ἐπρόδωκεν αὐτόν, οὕτοι ἐδάδιζον κατ' εὐθείαν κατ' αὐτοῦ.

Πᾶσα λοιπὸν αὐτοῦ ἀποχώρησις διεκόπητο.

Περιορισμένος πανταχόθεν, ἀπηλπισμένος, ἄνευ μέσου φυγῆς, ἐλπίζων, ὑψωσεν ὁ ἀθλιὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡς εἰ ὤρσειε νὰ ἴδῃ καταβαίνοντα τὸν λυτρωτὴν αὐτοῦ ἄγγελον.

Ὁ οὐρανὸς ἦτον αἰθριώτατος.

Ἐρριψε περίξ αὐτοῦ βλέμματα τόσον διαπεραστικά, ὥστε ἐφαίνετο θέλων νὰ διατυπώσῃ τοὺς βράχους πρὸς ἀνακάλυψιν καταφυγίου. Ἀλλ' οὕτοι ἦσαν ὁμαλοὶ, ἄνευ ἀπορρωγᾶδων, ἄνευ σπηλαίων, μόλις καταστίχτοι ὑπὸ τινῶν βρῶν καὶ ἐσχημαμένοι ὑπὸ μικρῶν ρηγματίων. Πτηνὸν τι συρίζον ἐπήδα μεταξὺ αὐτῶν. Εἰς τὴν ἀσημονίαν τοῦ ἀνδρὸς τούτου ἡ φύσις ἀνταπεκρίνετο δι' ἐντελοῦς ἡρεμίας.

Ἐπὶ ἀκατασχέτου δὲ τότε ἀπελπισίας καὶ φιλοστοργίας κινούμενος ὁ Φάβιος ἔλαβε τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ, ὑψῶν αὐτὸ μέχρι τοῦ στήθους, τὸ ἠσπάζετο μετὰ παραφορᾶς· ἔπειτα φέρων αὐτὴν πάντοτε τοιοῦτοτρόπως κατέβη πάλιν δρομικῶς ἕως τὸν ποταμὸν.

Ἀλλ' οὐδ' αὐτοῦ οὔτε βοήθεια οὔτε ὑπεράσπισις· βράχοι μόνον διεσπαρμένοι τῆδε κάκεισε ἐπὶ τῆς ὄχθης καὶ ποταμὸς ἀδιάδατος ῥέων ὀπισθεν αὐτόν.

Ἡ Νίνα, τῆς ὁποίας ἡ ἐκπληξίς ἐκφραζομένη κατ' ἀρχὰς δι' ἀνησυχίας μεταβάλλετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τρόμον, οὐδεμίαν ἐποίησε παρατήρησιν, οὐδεμίαν ἐπρόφρασε λέξιιν. Ἠκολούθει· ἄφωνος· πᾶσα· τὰς κινήσεις τοῦ πατρὸς τῆς, ἐγνώριζεν ὅτι κίνδυνος ἠκίλει αὐτόν, ὅτι ἀνθρωποὶ, τοὺς ὁποίους ἠγνόει, τὸν κατεδίωκον καὶ διὰ τοῦ παιδικοῦ ἐνοστικτοῦ τοῦ ἀντικαθιστῶντος τὴν σκέψιν ὑπήκουον εἰς πᾶσαν τοῦ πατρὸς τῆς θέλησιν, οὐδεμίαν λέξιιν προφέρουσα.

Ὁ Φάβιος διηυθύνθη πρὸς τινα ἐπὶ τῆς ὄχθης βράχον ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ποταμοῦ εὐρίσκετο στενὸν διάστημα, ἔνθεν μὲν περιοριζόμενον ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἔνθεν δὲ ὑπὸ τοῦ βράχου, ὅστις στρέφων πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ φθάνων μέχρι τοῦ ὕδατος ἔκλειε μίαν τῶν ἄκρων καὶ ἐσχημάτιζε κρύπτῃν ἀδιέξοδον. Ἀνακαλυφθεὶς ἐκεῖ δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ. ἀλλ' ἀν ὑπῆρχε μέσον τι ὑπεκφυγῆς, ἐκεῖ εὐρίσκετο μάλλον ἢ ἀλλὰχοῦ.

Ὁ Φάβιος καὶ ἡ Νίνα, ἀκούοντες τοὺς διώκτας τῶν πλησιέζοντα, εἰσέδυσαν ὀπισθεν ταῦ βράχου.

Φθάσαντες εἰς τὸ ἔσχατον αὐτὸ ἄσυλον, ὁ πατήρ προσεκολλήθη πρὸς τὸν βράχον, τὸ δὲ τέκνον του πρὸς αὐτόν καὶ ἐναγωνίως περιέμενον.

(ἀκολουθεῖ)

Ἡ ΤΣΑΝ ΜΠΙΜΠΗ.

Ἱστορία Ἰνδική.

Ὅτε οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ταμερλάνου κατέβησαν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου τὰ θεμέλια τῆς κυριαρχίας των, ὡραία τις καὶ νέα *raṇi* (βασιλισσα) ἐκράτει τὸ σκῆπτρον εἰς τὸ κράτος

τος. Καὶ ὁμοῦ πάντα ταῦτα ἦσαν πολὺ κατώτερα τοῦ κάλλους τῆς βασιλείας. Πάντες οἱ ποιηταί, ἐν ἐλλείψει μάλιστα ζωγράφων, περιέγραψαν καὶ ἔψαλαν αὐτὸ, καὶ μέχρι τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος σοφὸς τις μουσουλμάνος, ὁ Ἰσάφ Ἰδδαῦλ, ἀνύμνησεν αὐτὸ διὰ στίχων ἀνακαλούντων εἰς τὴν μνήμην τὴν συγκριτικὴν φιλολογίαν τῶν πάλαι χρόνων.

Ἡ ΣΑΛΑΒΑΤ ΧΑΝ.

Ἀχμεναγάρα. Ὀνομάζετο δὲ ἡ ἡγεμονίς αὐτῆ, ὡς κατὰ παράδοσιν λέγεται, *Τσαν Μπιμπή*, χάριν βέβαια τῆς λευκοτάτης αὐτῆς ὄψεως· διότι· *τσάν* μὲν σημαίνει λευκόν, *επάργουρον*, *μπιμπή* δὲ κυρίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἠγάπα εἰς ἄκρον τὰς τέχνας, κατέστησε τὰ τε παλάτια καὶ τοὺς κήπους τῆς ἀριστοτεχνήματα ἀρχιτεκτονικῆς καὶ καλλονῆς, ναοὺς, οὕτως εἰπεῖν, φιλοκαλίας καὶ κομψότη-

«... Ἡ στυλῆ αὐτῆς κόμη, εὐρύθμως διηρημένη εἰς δύο περιέβαλλε τὰς ἀβράς καὶ λευκὰς παρεΐας τῆς ἀκτινοβολούσας ὑπὸ ὁρόσου καὶ καθαρότητος.

» Αἱ ἐβένινοι αὐτῆς ὀφρῦς εἶχον τὸ σχῆμα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ τόξου τοῦ Κάμα (*), καὶ ὑπὸ τὰ μακρὰ μαλακὰ τῆς βλέφαρα,

(* Ὁστῶς ὀνομάζεται παρὰ τῶν Ἰνδῶν ὁ θεὸς τοῦ ἔρωτος.

έντος της μελαίνης κόρης των μεγάλων και διακυγών οφθαλμών της έπλεον, ως έντος των ιερών λιμνών του Ίμαλάγια όπου φοιτῶντες οί θεοί, αί φαινότεραι ακτίνες του έπουρανίου φωτός.

» Απειρά, ίσοι και λευκοί οί δδόντες αυτής εξήστραπτον μεταξύ των μειδιώντων χειλέων της, ως σταγόνες δρόσου εις τον ήμικλειστον κόλπον άνθους ροιάς.

» Τά μικρά ώτα της, συμμετρως πεπλασμένα, αί λεπταί και ροδόχροι χειρές της, οί μικροί της πόδες, παχυλοί και τρυφεροί ως κάλυκες λότου, έλαμπον ως οί ώραιότεροι μαργαρίται της Ταπροβάνης και οί ώραιότεροι άδάμαντες της Γολγόνδης.

» Η λεπτή και εύλύγιστος αυτής ζώνη, την όποιαν και μία χείρ άρκει να περιπτυχθῆ, εκάλλυε τό περίκομφον κύρτωμα των στρογγύλων όσφύων και τον πλοῦτον του κόλπου αυτής, όπου άνθουσα ή νεότης έπεδείκνυε τους έντελεπτέρους των οησαυρών της...

» Προσάκεις, ώ Τσάν Μπιμπή, καθημένη υπό τās χρυσάς πτυχάς, υπό τους άλαβαστρίνους και λιθοκολλήτους θόλους των πλατιών σου, ή διαβαίνουσα ώστεις ύπόπτερος Άψαράς υπό τά θαλάσσοντα δένδρα των κήπων σου, παρά τās μαρμαρίνας πηγάς σου, έταράχθης παρά των βόμβων των μελισσών, τās όποιάς έδελέαζεν ή ευωδία της πνοής σου, ή και παρά του ψιθυρίσματος της αύρας φερούσης μακρόθεν προς σε τους περιπαθείς στεναγμούς πάντων εκείνων όστινες, μόνον ιδόντες σε, δέν έδύναντο να σε λησμονήσωσι, σε ήτις υπό τās μαλακάς πτυχάς της κιτρίνης σου χλαμύδος, έφαινεσα πλαστουργηθείσα εκ καθαρού άργύρου υπό της θείας χειρός του Βισθακάρα, του αίωνίου αγαλματοποιού! . . . »

Φαίνεται λοιπόν ότι ή Τσάν Μπιμπή είχε τόσους μνηστήρας όσους και ή ώραία εκείνη της Ίθάκης βασιλίσσα· άλλ' ως ή Πηνελόπη, και αυτή απέβαλε τους λάτρως της. Είτε εξ ύπερηφανίας είτε εξ ιδιοτροπίας ή λευκή κόρη των Ίνδιών δέν ήθελε να ύποταχθῆ εις άνδρα· δεκνούουσα δέ ότι περιεφρόνει τον έρωτα και την λατρείαν, εξεδαπάνησε τά πολυτιμότερα έτη του έαρος αυτής καθημένη μόνη και άνευ ύποστηρίγματος επί του θρόνου των προγόνων της.

Άλλ' ήλθεν ώρα καθ' ήν μετημελήθη· διότι, ίσταμένη μίαν των ήμερών επί των επάλξεων της πρωτευούσης, είδα μακράν στίφη μέλανα κατερχόμενα· ήτο δέ ό Μογγολικός στρατός του ήγεμόνος του Δελί, εισβαλών εις τό πλούσιον κράτος της. Μετά μικρόν σήλαι πυρός και καπνού άνυψώθησαν έν μέσω της πεδιάδος, εις την όποιαν οί πολέμοι έφερον πυρ και σίδηρον.

Ό κίνδυνος λοιπόν ήτο μέγας· άλλ' ή Τσάν Μπιμπή, άπόφασιν έχουσα ν' άποθάνη μάλλον βασιλίσσα ή να πέση αιχμάλωτος εις χείρας έχθρικός, δέν ένέδωκε πριν έμως καταδικάσθαι έαυτήν εις θάνατον, ή γυναικεία αυτής καρδιά άνεπόλησεν άρχαίαν τινά περίστασιν και συνέλαβέ τινα έλπίδα. Ένθυμήθη ότι μετά των άλλων αναριθμήτων έραστών, τους όποιους απέβαλεν, ήτο και τις του όποιου την συνδρομήν δέν θα έζήτηι επί ματαίω. Έστειλε λοιπόν άμέσως πιστόν πρέσβυν προς τον Σαλαβάτ Χάν διά να τον προσκαλέσθαι εις βοήθειάν της.

Ό Σαλαβάτ Χάν δέν είχε κληρονομήσει παρά των πατέρων αύτου ούτε θρόνον ούτε σκήπτρον. Συγκαταλεγθείς ποτε και αυ-

τός μετά του σμήνους των μνηστήρων, όστινες κατέκλυζον την Άχμεναγάραν, άλλο τι δέν είχε να θέσθαι πρό των ποδών της Τσάν Μπιμπής έμνη όρκους ποιητού, χάριτας νεότητος και δυομασεβαστόν. Έπειδή δέ άπεδλήθη και αύτός όπως και οί άντεραςαί του, άνεμίχθη εις τους πολέμους και τās ραδιουργίας των φιλοδόξων, όστινες διηγωνίζοντο τότε να κυριεύσωσι την Ίνδιαν. Άνεμίχθη δέ ζητών να λησμονήσθαι τον έρωτά του, ίσως δέ έπιθυμών και ν' άποθάνη· άλλ' άλλο έζήτηι και άλλο εύρεν εύρε τύχην μεγάλην και δύναμιν· διότι έντος τριών ετών διεχάραξε διά της σπάθης του πλούσιον κράτος προς τό βορειοδυτικόν της Ίνδίας. Άλλά και ήγεμονεύων και ένδοξος, την εικόνα της προσφιλους αύτω Τσάν Μπιμπής είχεν άνεξεκλείπτως κεχαραγμένην εις την καρδίαν του και εις αυτήν απέδιδε τά κατορθώματα και την επιτυχίαν του.

Μόλις έφθασεν ό πρέσβυς της Τσάν Μπιμπής και συναθροίσας άμέσως τους ύποτελείς και τους στρατιώτας του, διευθύνη δρομαίως προς την Άχμεναγάραν.

Δυστυχώς όμως μακρόν διάστημα διεχώριζε τά δύο κράτη· ή πολιορκία εξηκολουθείτο όλονέν, και ό εύρήθιμος των πολιορκουμένων στρατός ήλαττούτο καθ' εκάστην. Έπειδή δέ δέν έφαινετο ή ζητηθείσα βοήθεια, έπρεπε ταχέως να παραδοθώσιν. Ίδούσα επί τέλους ή βασιλίσσα ότι πάσα περαιτέρω αντίστασις ήτο ματαιία, κατεκρημνίσθη εις όρερά βαθύτατον. Άλλά μόλις τό κεφάλασαν ύδωρ εκάλυψε τό ώραϊον σώμα της Τσάν Μπιμπής, και στρατός πολυάριθμος έφάνη. όστις έντός τινων ώρών διεσκόρπισε τους πολιορκητάς. Τροπαιούχος λοιπόν και χαιρών ό Σαλαβάτ Χάν έστρεψε τās σκηνάς του επί του βράχου του κειμένου άνωθεν της πόλεως. Άλλά, φευ! τας έστησεν άργά. Μαθών την έπισύσαν τον θάνατον της έρωμένης του, εκάλεσε τον οίνοχόον του, και τον διέταξε να αναμίξη εις τό σερμπέτι του δραστηριώτατον δηλητήριο· έπειτα δέ, ρορήσας διά μίας τό ποτήριο, εξέψυξε τό βλέμμα έχων προς τό μέρος όπου έκαιτο τό λείψανον της πολυποθῆτου Τσάν Μπιμπής. Οί περί αυτον άνήγειραν τότε τό εξαίσιον μουσώλειον τό όποιον φαίνεται έτι και σήμερα, και ό λαός εξακολουθεί φέρων εις τον τάφον αύτου άρώματα, όπώρας και άνθη.

Η ΕΟΡΤΗ

του έν Σμύρνη Έλληνικού Λυκείου.

Μετά τό πέρας των δημοσίων εξετίσεων, διαρκουσών επί μίαν έβδομάδα, τό εκπαιδευτήριον τούτου δεκάτην τρίτην φοράν έτέλεσεν έφέτος την εορτήν του, την όποιαν έτίμησαν ό Σεβ. Άγιος Σμύρνης κ. Μελέτιος και ό Έκκλημπρότατος Γεν. Πρόξενος της Έλλάδος κ. Σ. Τριανταφύλλης μετά πολλών άλλων αξιοτίμων κυριών και κυριών.

Η εορτή ήρξατο την 4 1)2 μ. μ. δι' Έλληνικών και Γαλλικών άσμάτων άσθέντων υπό των μαθητών της φωνητικής μουσικής, του διδασκαλου κυρίου Ουέσπεσιανού Καπογρόσου συνοδευόντος εις τό κλειδοκύμβαλον. Άκολούθως εξεφωνήθη υπό του ένός των Διευθυντών του Λυκείου Γ. Γρηγοριζου ό προσεχώς δημοσιευθησάμενος λόγος, τον όποιον διεδέχθησαν αύθις Έλληνικά και Γαλλικά άσματα. Μετά ταύτα ήρξατο ή επίσημος διανομή των ένδεικτικών και βράβευσις των εκλεκτών μαθητών, εκάστου αυτών λαμβάνοντος τό ένδεικτικόν παρά των χειρών του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Σμύρνης και μετά σεβασμού άσπαζόμενου την δεξίαν της Αυτού Σεβασμιότητος, Ητις πάντας εύλογούσα άπέτεινεν ένι εκάστω τά εικότα, τους μὲν έπιμελείς και χρυσούς επαινούς και ενθαρρύνουσα εις την εκανθώδη όδον της άρετής, τους δέ ραθυμήσαντας πατρικώτατα προτρέπουσα και εξειρεύουσα την υπνώτουσαν φιλοτιμίαν αυτών.

Μετά την διανομήν των ένδεικτικών και βράβευσιν των μαθητών των τριών τάξεων του Έλλ. σχολείου και της άνωτέρας πρώτης γυμνασιακής τάξεως· έγένετο μικρά άνάπτυλα, δε προς ψυχαγωγίαν των παρόντων οί μαθηταί της μουσικής έμελψαν εκ τρίτου εκλεκτά εθνικά και Γαλλικά άσματα, μεθ' ό ήρξατο ή διανομή των ένδεικτικών και βραβείων εις τους μαθητάς του προπαιδευτικού σχολείου, περιέχοντος τρία τμήματα· έγένετο δέ αύτη ως ή των τεσσάρων άνωτέρων τάξεων του λυκείου.

Περαιθεσίσης ούτω της διανομής και βραβεύσεως, έπεσφραγίσθη ή τελετή διά της μελωδίας έτέρων εκλεκτών άσμάτων, και ούτως έληξεν ή εορτή του περι ου ό λόγος Λυκείου την 7ην ώραν μ. μ.

Η Διεύθυνσις του Έλλ. Λυκείου και δημοσία εκφράζει την ευγνωμοσύνην της προς πάντας μὲν τους τιμήσαντας την εορτήν του ύπ' αυτών διευθυνομένου εκπαιδευτηρίου, ιδία δέ προς τε τον Σεβ. Άγιον Σμύρνης και προς τον Έκκλημπρότατον Γ. Πρόξενον της Έλλάδος μεθ' ύπομονης παραμεινάντας μέχρι τέλους αυτής.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΛΙΒΙΚΕΣΤΩΝ.

Έσχάτως άνεγνωσθησαν έν τινι συνεδριάσει της Βασιλ. Γεωγραφικής εταιρίας έν Λονδίνω επιστολαί τινες του Δόκτορος Λίβικτων.

Έν μιᾷ επιστολή του ό Λίβικτων όμιλεί περὶ της ανακαλύψεως της λίμνης «Βικτωρίας Νυάντζα» υπό του Σπέκ, όστις υπέλαβεν ότι ένταύθα εύρίσκονται αί πηγαί του Νείλου και λέγει ότι, κατ' αυτόν, αί άληθείς πηγαί του μεγάλου τούτου ποταμού πρέπει να ήνε 500 έως 600 μιλια μακρότερα έν τη πεδιάδι.

Βραδύτερον έν 1870, μηνί Νοεμβρίω, άρρηγείται πώς έφθασεν αύτός ό ίδιος εις τās «περισήμους κρήνας του Νείλου», ών μνη-

μονεύει ό Ηρόδοτος και αί μὲν ρέουσα προς βορράν έν τη Αιγύπτω, αί δέ προς μεσημβρίαν έν τη κάτω Αιθιοπία.

Αί λίμναι, εξ ών αί κρήναι του Νείλου συντηρούνται και αϊτινες εύρίσκονται παρά τους πρόποδας του «Όρους της Σελήνης» του Πτολεμαίου, εκτείνονται επί 700—800 μιλίων εξ άνατολών προς δυσμάς· τά ύδατα εξέρχονται από τριών ύπερμεγέθων δεξαμενών.

« Η Τανγανίκα είνε λίμνη 30—40 μιλίων πλάτους. Η Λουαλάδα, όπου εύρίσκομαι, είνε έτέρα λίμνη, 2—6 μιλίων πλάτους. Τέλος ή δυτική δεξαμενή είνε επίσης μεγάλη. Ό Πτολεμαίος δέν όμιλεί ή διά τās δύο κυριώτερας δεξαμενάς, άλλ' έλαβε τās πληροφορίας του εκ του στόματός των προκατόχων αυτου, όστινες έλαβον ταύτας παρά περιηγητών επισκευθέντων τās χώρας ταύτας· αί πληροφορίαί δύνανται να ώσι διεστραμμέσαι. Το μέγα σφάλμα του Σπέκ ύπήρξεν ότι έστηρίχθη κατά γράμμα εις τās προγενεστέρας ύποθέσεις. »

Ότε άνεκάλυψε την Βικτωρίαν — Νυάντζα, έπίστευσε χωρίς να διατάσθαι, ότι αί πηγαί του Νείλου ήσαν εκεί, και άμα είδον ούτως και ό Γράντ την Νυάντζαν έστρεψαν τά νώτα προς τās άληθείς πηγάς, έν ώ, εάν άμφίβαλλον περί της άριθμείας των σκέψων των, ήθελον δυνήθθαι να εισδύσωσι προς δυσμάς έν τη μεγάλη φάραγγι και ήθελον ανακαλύψαι τους ισχυρούς εκείνους ρύακας, όστινες δέν έχουσι μὲν 80—90 ύάρδων ως ό λευκός Νείλος, άλλ' όμως 4,000 έως 8,000 ύάρδων βελος ύδατος.

Η αυτη επιστολή τελευτά διά τινων συγχινητικων λέξεων. « Έχω σκληράν τινα έπιθυμίαν να επιστρέψω έντευθεν ουδέμιαν επιστολήν έλαβον από του 1866. Άνευ άνησυχίας δέ δέν έπεχείρισαι να γράψω συγγραφήν πλήρη περί των πηγών. Αισθάνομαι ότι συγχρόνως τό καθήκον με ώθει προς την οικογένειάν μου και αύτό τούτο με ύποχρως να έμμείνω εις τό έργον μου. »

Έν 1873, έγγραψεν επιστολήν προς τον σίρ Η. Bawlinson, άρχομένην ως εξής.

« Άνεγνώρισαι, ότι έχκατέλειπον την Ουνιανυέμβε ένεκεν του νυν ταξιδείου μου, όπερ θέλει συμπληρώσει τον κύκλον των εκδρομών μου, ότι λίαν άδυνάτως εξέφρασα ύμιν την προς ύμάς ευγνωμοσύνην μου διά την μέριμναν περί την άποστολήν βοήθημάτων, άτινα μοι άπεστείλατε, άλλ' ήμην τσοσούτον εύτυχής ότι ό κ. Στάνλεϋ ήδυνήθη να μοι προμηθεύσθαι 56 ανθρώπους έλευθέρους και τά αναγκαία εφόδια προς εξακολούθησιν του ταξιδείου μου, ώστε ώμοιάζα προς παιδίον επανερχόμενον εκ του σχολείου, άντι προς γηραιόν σκελετόν ως είχαν κατασταθῆ, χάρις εις τās πηγάς . . . »

(Ημερήσια Νέα.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΤΑΦΥΛΗΣ.

Ὁ κ. Boussemu ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν τῷ Νεῖλω σπουδαίαν πραγματείαν περὶ καλλιέργειας τῆς ἀμπέλου ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξ ἧς μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας ἡμῶν τὰς ἐξῆς τελευταίας παραγράφους.

« Ἐμὶ κατοχοῦς τετρακοσίων περίπου ἐκλεκτῶν εἰδῶν τῆς τραπεζῆς καὶ τοῦ πατητηρίου διαφόρων κυριωτέρων χωρῶν Ἑυρωπαϊκῶν καὶ Ἀσιατικῶν, ἐν αἷς ἡ ἀμπελος καλλιεργείται ὑποβάλλω αὐτὰ εἰς συγκριτικὴν τινα ἐξέτασιν, διότι μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι πολλὰ εἴδη ὅμοια ὑπὸ διάφορα ὀνόματα, καθόσον ταῦτα μὴ ἀπεσταλήσαν ἐκ τῶπων λίαν ἀπομακρυσμένων ἀλλήλων.

Ἴδού ἐν συνόψει τὸ ἐξαγόμενον τῶν παρατηρήσεων, ἀς ἤθνηθον να επιχειρήσω κατὰ τὸ δικάστημα τῆς ἐν Αἰγύπτῳ διαμονῆς μου ἢ ἂν λίαν εὐχαριστηθῆ ἔάν ἡ μικρὰ αὕτη μελέτη ἤθελε θεωρηθῆ ἄξιον τῆς προσοχῆς τῶν συναδελφῶν μου. Ἀπολείπονται πολλὰ νὰ εἶπω ἐτι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀλλὰ προτίθεμαι νὰ ἐκτίσω κατόπιν δι' ἄλλου ἔργου τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὧν ποιῶμαι ἤδη ἐπὶ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ ἐδάφους ἔρευνῶν, ὡς καὶ εἰδικῆς τινος μελέτης περὶ τῆς καλλιέργειας τῶν καρπῶν.

Ἡ Αἰγύπτος, ἡ καὶ εὐθυδρομοῦσα δὲν ἔφθασεν εἰσέτι εἰς τὸ ὕψος τῆς Ἑυρωπαϊκῆς προόδου οὔτε εἰς τὴν θέσιν, ἣν ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατεῖχεν· ἡ γῆ αὐτῆς εἶνε ἡ γονιμωτέρα τῆς ὕδρογειοῦ σφαίρας, ἡ δὲ γεωγραφικὴ αὐτῆς θέσις ἡ προσηγοριώτερη. Ἡ συνετὴ καὶ περικομισμένη κυβέρνησις τῆς Α. Υ. τοῦ Χεδδίδου Ἰσμαήλ Πασσᾶ, ἧς αἱ ἐνθαρρύνσεις ἀπηλλαγμέναι πάσης προλήψεως βοήθουσι τὴν φυτολογίαν, ἧτις εἶνε ὁ πρόδρομος τῆς τελειοποιήσεως τῆς γεωργίας, θέλει ἐπαναφέρει ἐπὶ τῶν γονιμῶν τούτων παρὰ λίαν τὴν ἀρθρινίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν ἀπώλεσαν κατὰ τὴν ἐπὶ μακροῦς αἰῶνας δουλείαν καὶ ἐθνικὴν κατὰπτωσιν.

(Ἐκ τῶν Ἡμερησίων Νέων)

ΜΙΑ ΓΑΛΛΙΣ ΗΡΩΙΣ.

Ὁ στρατάρχης Μὰν-Μὰν ἐδέξατο ἐσχάτως εἰς ἀκρόασιν γυναϊκά τινα, ἧς ὁ βίος εἶνε λίαν περίεργος. Αὕτη εἶνε ἀρχαία οἰνοπώλις τοῦ 32ου τάγματος τῆς γραμμῆς καὶ τοῦ 2ου συντάγματος τῶν Ζουαίων, τετιμημένη διὰ τοῦ παρσῆμου τῆς λεγε-

ῶνος τῆς τιμῆς καὶ παρευρεθεῖσα εἰς τὰς ἐκστρατείας τῆς Κριμαίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

Ἡ γυνὴ αὕτη εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἐπέδειξατο θάρρος καὶ πατριωτικὴν ἀξίον τῶν μεγαλειτέρων ἐπαίων ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Μιγέντας ὤρμησε περιφρονήσασθαι τὴν χάλαζαν τῶν σφαιρῶν καὶ ἔσωσε τὴν σημαίαν τῶν Ζουαίων, ἣν δύο Αὐστριακοὶ στρατιῶται ἤρπασαν. Διὰ τὴν ἐνδοξον δὲ ταύτην πράξιν ἀνενεμήθη εἰς αὐτὴν ὁ σταυρὸς τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

Ἐν τῷ κατὰ τῆς Πρωσίας πολέμῳ αὕτη ἠκολούθησε τὸ 32ον σύνταγμα. Εὐρισκομένη πλησίον τῆς Τριουβίλλης ἐξυβρίσθη ἐν τῇ δημοσίᾳ ὁδῷ παρὰ δύο Βικαρῶν στρατιωτῶν. Ἡ ἔρις ἐπεραιώθη διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐνὸς ὕβριστοῦ. Ἡ οἰνοπώλις συνελήθη, ὠδηγήθη εἰς Μίετς καὶ κατεδικάσθη ὄλιγον ὕστερον παρὰ τοῦ στρατοδικείου εἰς θάνατον.

Ἄλλ' ἐσώθη διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ πρίγκιπος Φριδερίκου Καρόλου, εὐρισκομένου τότε εἰς Μίετς, ὅστις μεθῶν ὅτι ἐμελλον νὰ τραπευσίωσι μίαν γυναῖκα, ἀρῶν ἔλαθε γυνῶν τῶν κατὰ τὴν δίκην αὐτῆς ἐξήγησε καὶ κατώρρωσε νὰ δοθῆ εἰς τὴν καταδικῶν πλήρη χάρις.

Ἡ ἡρώϊς αὕτη κατοικεῖ σήμερον ἐν τῇ ὁδῷ Βανδῶμης καὶ ἀποζῆ ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς ὀνομάζεται Ἄννεττα Λεβρόν, ἔχει ἡλικίαν 51 ἐτῶν, ἀνάστημα μέτριον καὶ φυσιογνωμίαν ἀποδεικνύουσαν μεγάλην ἐνεργητικότητα. (Ἐκ τῆς Ἐλευθερίας).

ΕΠΑΝΕΡΧΕΤΑΙ.

Οὕτω λοιπὸν παρέρχεται τοῦ βίου μας τὸ ἔαρ κ' ὑπὸ τοὺς τάφους· ἡ ζωὴ διὰ παντός κοιμάται· Οὕτω λοιπὸν ἡ καλλονὴ καὶ ἡ νεότης σβύνει· Προσφῆται μέλλοντος φρικτοῦ, ὧ φθάνει! σιωπάτε!

Δὲν σὰς τιταίω, ἐπειδὴ ἡ μαρνανθεῖσα γλῶσσι ἐκ νέου ἀναπαίνεται καὶ θάλλει ἡ φιλόρα, ἧτις ὡς χθὲς ἦτο γυμνὴ χωρὶς κανένα φύλλον, κ' εὕρισκει πάλιν ἄσματα ὑπὸ αὐτὴν ἢ λύρα.

Ἢ! οὕτω δὲν ἀπόλλυται τοῦ βίου μας τὸ ἔαρ! ἐκ νέου ἐπανερχεται καὶ ἡ ζωὴ μας θάλλει, ἀλλὰ οὐχὶ ἐπὶ τῆς γῆς! τ' ἀμάραντά της φύλλα δὲν ἀποκτῆ, τὰ πρόσκαιρα ἐκεῖ ποῦ ἀποβάλλει.

Μ. Δ. Σ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

εἰς τὸ

ΠΕΡΙ ΛΑΧΩΡΗΣ.

Σελ.	93	ἀντὶ	Ρανὴ (βασιλισσα)	διόρθου	Ρανὴ (βασιλισσα) Τζένδα, μήτηρ τοῦ Δελιδ-Σιγγ.
»	»	»	Τζένδα (μήτηρ τοῦ Δελιδ-Σιγγ.)	διόρθου	Δελιδ-Σιγγ.
»	168	»	Ράβσα Σούφετ-Σιγγ	διόρθου	Ράβσα Σουσιέτ-Σιγγ.
»	207	»	συνέχεια ἀπο σελ. 108	διόρθου	συνέχεια ἀπο σελ. 108.
»	»	»	τῶν ὑπὸ τὴν 4ην εἰκ. γεγραμμένων	διόρθου	ὡς ἐξῆς· Σερβὰρ Δοστ. Μεχμέτ ἡγεμῶν τῆς Καδούλ, ὅστις αἰχμαλωτισθεὶς παρὰ τῶν Ἀγγλων ἄλλοτε καὶ ἀξιώθηκε παρ' αὐτῶν φιλικῆς περιποιήσεως καὶ ἐλευθερίας συνεμάχησε μόνον τοῦτο ἐναντίον των κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον τῆς Λαχώρης.
»	233	στυλ. 6, στιχ. 40	ἀντὶ ἐντὸς	διόρθου	ἐκτός.

Σ. Δ. Ἡ περὶ Λαχώρης πραγματεία εἶχε σταλῆ ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν παρὰ τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει Ἀσκληπιάδου ἐξοχ. κυρ. Κωνστ. Ζουβάν.